

فصل سوم

جابه‌جایی‌های تحصیلی و دانشجویی در جهان و ایران

- کلان روندهای موثر بر آموزش عالی بین‌المللی
- جمعیت دانشجویان بین‌المللی در جهان
- دانشجویان ایرانی در خارج از کشور
- دانشجویان اعزام‌شده به فرصت تحقیقاتی کوتاه‌مدت
- لغو تعهد خدمت آموزش رایگان
- جمعیت دانشجویان خارجی در ایران

۳

کلان روندهای موثر بر آموزش عالی بین‌المللی

آموزش عالی جهانی بخشی به شدت پویا و در حال تغییر است. تاثیر کلان‌عوامل‌های اثرگذار بر اقتصاد جهانی، در کنار تمایل دانشجویان از بازارهای نوظهور برای تحصیل در خارج از کشور نه تنها بازار دانشجویان بین‌المللی در کشورهای مبدا را تحت تاثیر قرار داده است، بلکه این تحولات به‌طور پیوسته میزان آمادگی بازارهای مقصد کلیدی برای پذیرش دانشجویان بین‌المللی را محك می‌زند. اثر تمامی این تحولات، به نوعی در حال شکل‌دادن به آینده‌ی آموزش بین‌المللی و جابه‌جایی‌های تحصیلی در سرتاسر دنیا هستند. اگرچه همه‌گیری ویروس کرونا با ایجاد اختلال در تحرک دانشجویان بین‌المللی تا حدودی موجب ظهور و تقویت آموزش‌های آنلاین، از راه دور و همچنین برجسته‌شدن عوامل سابقا کم اهمیت‌تر در انتخاب مقصد تحصیلی (همچون سلامت روان) در میان دانشجویان بین‌المللی شد، اما به نظر می‌رسد که تحولات عظیم‌تری با ریشه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در سطح جهان در حال وقوع هستند که می‌توانند تاثیرات بیشتری نسبت به همه‌گیری ویروس کرونا بر آینده‌ی جابه‌جایی‌های تحصیلی و جایگاه کشورهای کلیدی مبدا و مقصد دانشجویان بین‌المللی در بازار آموزش عالی بین‌المللی داشته باشند. در بخش زیر به مهم‌ترین کلان‌روندهای اثرگذار بر آینده آموزش عالی اشاره می‌شود:

• افزایش نابرابری‌های جهانی و تاثیر آن بر آموزش و جابه‌جایی‌های بین‌المللی

یکی از کلان‌روندهای اثرگذار بر آموزش و جابه‌جایی‌های بین‌المللی که تبعات آن در سال‌های آتی با شدت بیشتری بروز خواهد یافت مربوط به افزایش نابرابری‌ها در سطح جهان است.^۱ این نابرابری‌ها که ریشه در عواملی همچون همه‌گیری و افزایش تبعیض‌های نژادی، جنسیتی و افراطی‌گری‌های سیاسی دارند، می‌توانند با محدودکردن فرصت‌های برابر آموزش بین‌المللی برای تمام دانشجویان در

سراسر جهان، به یکی از چالش‌های جدی آموزش بین‌المللی در سال‌های آتی بدل شوند. در این شرایط بازنگری در مدل‌های درآمدی آموزش بین‌المللی و تنوع بخشیدن به سبد درآمدی دانشگاه‌ها برای پاسخگویی مناسب به افزایش نابرابری‌هایی که فرصت‌های آموزش بین‌المللی را محدود می‌کنند، اهمیت ویژه‌ای می‌یابد زیرا اغلب دانشجویانی که بیشترین نیاز و آرزو را برای تجربه‌های جهانی دارند، اغلب توانایی پرداخت مالی چنین تجربیاتی را ندارند.

• ظهور آموزش‌های آنلاین و دانشگاه‌های دیجیتال

افزایش سیاست‌های ضد مهاجرتی، در کنار نیاز به افزایش ثبت‌نام‌های بین‌المللی به این معنی است که موسسات باید راه‌های جدیدی برای جذب دانشجویان بین‌المللی بیابند. اگرچه همه‌گیری ویروس کرونا موجب توجه جدی‌تر به موضوع مورد غفلت در آموزش بین‌المللی، یعنی آموزش آنلاین و دیجیتال شد اما داستان آموزش آنلاین و دیجیتال به اینجا ختم نخواهد شد. ویسما (۲۰۰۹) در بررسی سیر تکاملی دانشگاه‌ها، آن‌ها را در سه نسل طبقه‌بندی می‌کند: دانشگاه‌های قرون وسطایی، دانشگاه‌های تحقیقاتی (دانشگاه‌های نوع هومبولت) و در نهایت دانشگاه‌های کارآفرین. امروزه به نظر می‌رسد که دانشگاه و آموزش عالی بین‌المللی وارد مرحله جدیدی از تکامل شده است. این تکامل موجب پیدایش دانشگاه‌هایی خواهد شد که می‌توان آن را دانشگاه آنلاین و دیجیتال نامید.^۲ بنابراین ارائه مدل‌های آموزشی متنوع خصوصا بعد از همه‌گیری ویروس کرونا در حال تبدیل شدن به یک مزیت رقابتی برای کشورهای است که جذب دانشجویان بین‌المللی را به طور جدی‌تر دنبال می‌کنند. از آنجایی که همه‌گیری پنجره‌های فرصت جدیدی را به روی مدل‌های متعدد آموزش بین‌المللی باز کرده است، بنابراین دانشجویان و خانواده‌ها گزینه‌های بسیار بیشتری برای آموزش بین‌المللی در

1. United Nations, 2020

2. Akgun & Alpaydin, 2022

اختیار خواهند داشت که این امر موجب ارزیابی بازده سرمایه‌گذاری فرصت‌های مختلف آموزش بین‌المللی از سوی دانشجویان و خانواده‌های آنان شده است.

• ظهور مقاصد غیر انگلیسی زبان برای آموزش بین‌المللی

برهم‌خوردن تعادل بازار جابه‌جایی دانشجویان بین‌المللی و تغییر کشورهای اصلی میزبان دانشجویان بین‌المللی از مهم‌ترین تغییراتی است که اگرچه شواهد آن طی چند سال گذشته به صورت خفیف بروز یافته است اما طی سال‌های آتی با شدت بیشتری ادامه خواهد یافت. با فرو خفتن آتش کرونا مقاصد تحصیلی برتر شاهد افزایش تقاضا برای آموزش بین‌المللی خواهند بود اما رسیدن آن‌ها به سهم بازار خود در پیش از همه‌گیری به دلایل مختلفی در هاله‌ای از ابهام قرار دارد. اول اینکه، ارائه برنامه‌های درسی انگلیسی زبان توسط کشورهای غیر انگلیسی زبان فرصت‌های بیشتری را در اختیار دانشجویانی قرار داده است که خصوصاً پس از کرونا و حواشی آن مایل به تحصیل در کشوری نزدیک به کشور محل تولد خود هستند. پذیرش دانشجویان از طریق برنامه‌های با سطح انگلیسی متوسط^۱ همچون دولینگو از دیگر دلایلی است که می‌تواند دانشجویان بین‌المللی را روانه کشورهای نماید که سخت‌گیری کمتری نسبت به سطح زبان دانشجویان بین‌المللی دارند^۲.

• گسترش دوره‌های تحصیلی مشترک و مدارك دوگانه‌ی بین‌المللی

جهانی شدن، فرصت‌های شغلی مطلوبی را در طیف وسیع‌تری از کشورها ایجاد کرده و کارفرمایان امروزی در تلاش برای گسترش بازارهای خود در سراسر جهان هستند. برای این منظور نیاز به افرادی با درک جهانی از ژئوپلیتیک، اقتصاد، شبکه، تفاوت‌های فرهنگی و موارد دیگر بیش‌تر از گذشته احساس می‌شود. بنابراین

تمرکز بیشتر دانشگاه‌ها بر ارائه‌ی مدارك دوگانه بین‌المللی^۱ و گسترش برنامه‌های تحصیلی بین‌المللی مشترک از دیگر روندهایی است که در سال‌های آینده در بازار آموزش بین‌المللی و جابه‌جایی‌های تحصیلی طرفداران زیادی پیدا خواهد کرد. این امر به دلیل علاقه دانشجویان بین‌المللی برای تحصیل در چندین کشور مختلف و شرکت در برنامه‌های تحصیلی کاربردی و متنوع‌تر و همچنین تقاضای روزافزون کارفرمایان بین‌المللی برای دانشجویان فارغ‌التحصیل از چنین دوره‌هایی، از اهمیت بالایی برخوردار است. این ویژگی برای دانشجویان بین‌المللی که ورود سریع به بازار کار برای آن‌ها يك امتیاز محسوب می‌شود، دانشگاه‌ها را مجاب خواهد کرد که برنامه‌های تحصیلی خود را به این سمت سوق دهند. به‌طورکلی دانشجویان آتی به دنبال مسیرهای متنوع‌تری برای دستیابی به اهداف علمی، شخصی و حرفه‌ای خود هستند و پیش‌بینی می‌شود که توانایی تامین نیازهای متنوع دانشجویان بین‌المللی، از عواملی است که می‌تواند جایگاه کشورها در بازار جابه‌جایی‌های تحصیلی را دستخوش تغییر نماید.

• گسترش سریع آموزش بین‌المللی قبل از ورود به دانشگاه

گسترش مدارس بین‌المللی (تحصیل بین‌المللی قبل از ورود به دانشگاه) از دیگر پدیده‌هایی است که رقابت بین‌المللی برای جذب استعدادهای جهانی را جذاب‌تر خواهد نمود. مدارس بین‌المللی در ابتدا برای پاسخگویی به نیاز بخش کوچکی از جمعیت مهاجران انگلیسی زبان در کشورهای غیرانگلیسی زبان که قصد داشتند فرزندان خود را با زبان انگلیسی و آرمان‌های غربی پرورش دهند، شکل گرفت اما گسترش بازار این مدارس خانواده‌های بومی اغلب ثروتمند را نیز مجاب کرد که فرزندان‌شان را در چنین مدرسه‌هایی ثبت‌نام

1. English-medium programs
2. NAFSA, 2022

3. International dual degree
4. Akgun& Alpaydin, 2022

کنند. اکنون بازار مدارس بین‌المللی گسترش بیشتری پیدا کرده است؛ بطوریکه خانواده‌های بسیاری از کشورهای مختلف که ممکن است در بالاترین طبقات درآمدی قرار نداشته باشند، همچنان مایل هستند که

فرزندان خود را به یک مدرسه بین‌المللی بفرستند، زیرا می‌دانند که این امر ممکن است شانس کسب یک موقعیت دانشگاهی قابل اطمینان را افزایش دهد^۱.

1. ISC, 2021

جمعیت دانشجویان بین‌المللی در جهان

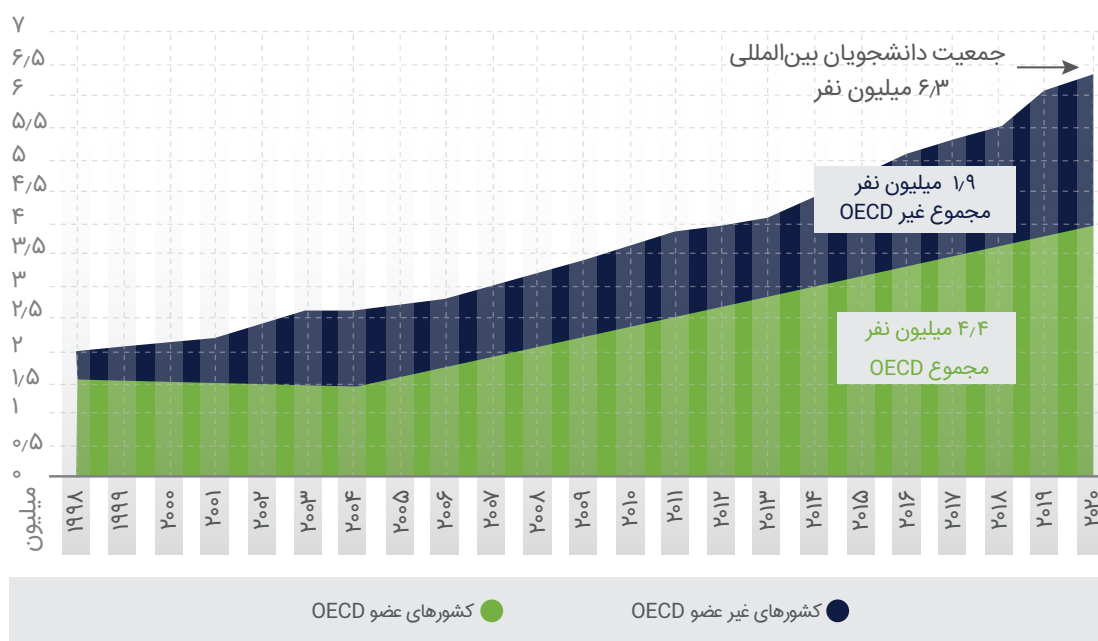
در سال ۲۰۲۰ تعداد کل دانشجویان جهان در بخش آموزش عالی حدود ۲۳۵ میلیون نفر بوده است که دانشجویان بین‌المللی تنها ۲/۶ درصد از این جمعیت را شامل می‌شوند.

تعداد دانشجویان بین‌المللی طی بازه زمانی ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۰ با افزایشی ۳ برابری همراه بوده است. در سال ۲۰۲۰ میلادی حدود ۶/۳ میلیون دانشجو در خارج از کشور خود در مقاطع تحصیلی مختلف مشغول به تحصیل بوده‌اند که این رقم نسبت به سال ۲۰۱۹ میلادی افزایشی تقریباً ۳ درصدی را نشان می‌دهد. در سال ۲۰۱۹ میلادی، در مجموع کشورهای عضو OECD، به ازای هر دانشجوی ملی در حال تحصیل در خارج از کشور، سه دانشجوی بین‌المللی وجود داشته

است، اما این نسبت در آرژانتین، استرالیا، نیوزیلند، بریتانیا و ایالات متحده برابر یا بیش از ده دانشجوی بین‌المللی بوده است.

اگرچه کشورهای عضو OECD میزبان اصلی دانشجویان بین‌المللی و خارجی از سراسر دنیا هستند اما، تعداد دانشجویان خارجی ثبت نام شده در کشورهای غیر عضو OECD با سرعت بیشتری در حال افزایش بوده است؛ بطوریکه جمعیت دانشجویان بین‌المللی در کشورهای غیر عضو OECD به طور متوسط ۷ درصد در سال افزایش یافته، در حالی که این رشد سالیانه برای کشورهای عضو OECD حدوداً پنج درصد بوده است.

نمودار ۴۴- جمعیت دانشجویان بین‌المللی در دنیا به تفکیک ثبت‌نام در کشورهای عضو و غیر عضو OECD

OECD/UIS/Eurostat (2022)

۱. لازم به ذکر است که مجموع دانشجویان بین‌المللی در کشورهای غیر OECD در سال ۲۰۲۰ بر اساس رقم آن در سال ۲۰۱۹ محاسبه شده است.

سهم دانشجویان بین‌المللی از آموزش عالی کشورها

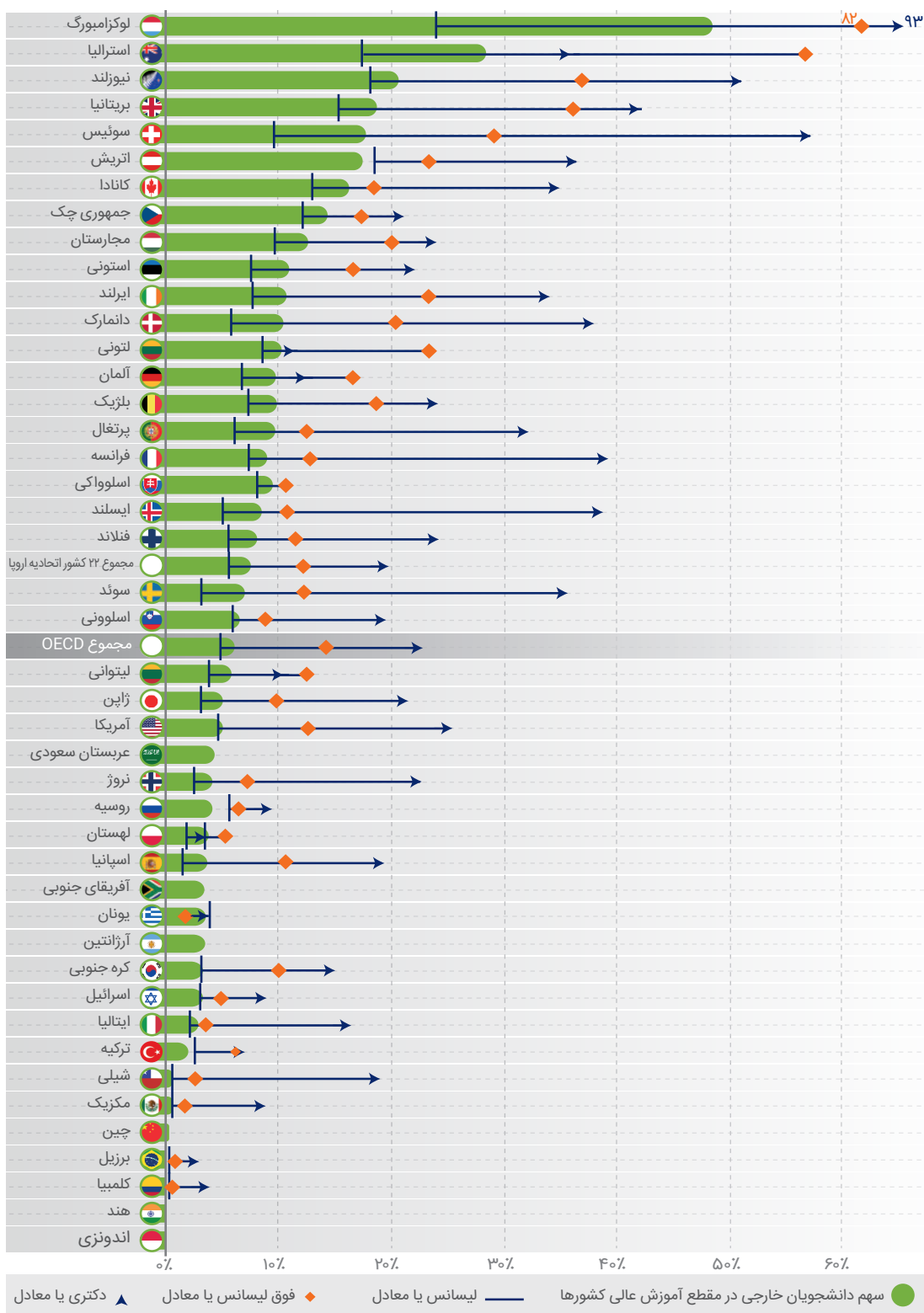
به طور کلی دانشجویان بین‌المللی ۶ درصد از کل ثبت‌نام‌ها در برنامه‌های آموزش عالی در کشورهای عضو OECD را تشکیل می‌دهند. ثبت‌نام‌های بین‌المللی در دوره‌های لیسانس یا معادل آن نسبتاً کم است (زیر پنج درصد در تقریباً نیمی از کشورهایی که داده برای آن‌ها موجود است). با این حال، تعداد کمی از کشورها در مقطع لیسانس پذیرای دانشجویان بین‌المللی بیشتری هستند. در استرالیا، اتریش، کانادا، لوکزامبورگ، نیوزیلند، سوئیس و بریتانیا، ۱۵ درصد یا بیشتر از دانشجویان در مقطع کارشناسی در حال تحصیل بوده‌اند.

تعداد ثبت‌نام‌های بین‌المللی به طور قابل توجهی در سطح کارشناسی ارشد یا معادل آن افزایش می‌یابد. در مجموع در سراسر کشورهای عضو OECD، ۱۴ درصد از دانشجویان بین‌المللی یا خارجی در این مقطع در حال تحصیل بوده‌اند. لازم به ذکر است که جمعیت دانشجویان بین‌المللی در مقطع فوق لیسانس در تقریباً دو سوم کشورهای عضو OECD حداقل دو برابر دانشجویان بین‌المللی در مقطع لیسانس است و در برزیل، شیلی،

اسپانیا و سوئد این سهم حداقل چهار برابر بیشتر از مقطع کارشناسی است. یونان تنها کشوری است که جمعیت دانشجویان خارجی در مقطع کارشناسی ارشد آن اندکی کمتر از مقطع کارشناسی است. در مقطع دکتری یا معادل آن، دانشجویان بین‌المللی ۲۲ درصد از دانشجویان ثبت‌نام شده را تشکیل می‌دهند. کشورهای لوکزامبورگ، نیوزلند، سوئیس و بریتانیا کشورهایی هستند که ۴۰ درصد یا بیشتر، دانشجویان دکتری خود را از خارج از کشور پذیرش می‌کنند. همچنین در لوکزامبورگ و سوئیس تعداد دانشجویان بین‌المللی در دوره‌های دکتری بیشتر از دانشجویان ملی است (۸۷ درصد در لوکزامبورگ و ۵۶ درصد در سوئیس). در حالی که اکثر کشورها سهم بیشتری از دانشجویان بین‌المللی در مقطع دکتری نسبت به مقطع کارشناسی ارشد دارند، تعدادی از کشورها الگوی مخالف را نشان می‌دهند: این امر به ویژه در استرالیا، آلمان، لتونی، لیتوانی و لهستان قابل توجه است.

نمودار ۴۵- سهم دانشجویان خارجی از بازار آموزش عالی کشورها به تفکیک مقطع تحصیلی در سال ۲۰۱۹*

(OECD/UIS/Eurostat 2021)

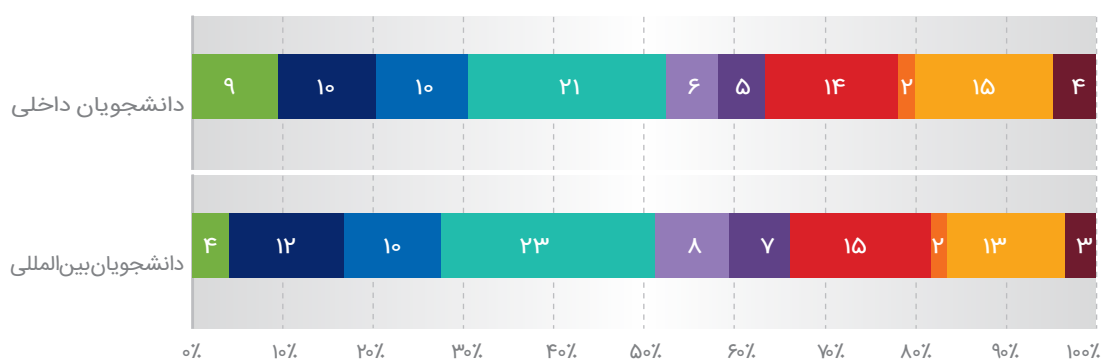
* داده‌های آفریقای جنوبی، آرژانتین و اندونزی برای سال ۲۰۱۸ هستند.

رشته تحصیلی دانشجویان بین‌المللی و دانشجویان داخلی در منطقه‌ی OECD

درصد) در رشته‌های علوم، فناوری، مهندسی، ریاضیات (رشته‌های STEM) و فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات (ICT) تحصیل کنند. همچنین در سراسر کشورهای عضو OECD، دانشجویان بین‌المللی به میزان کمتری نسبت به دانشجویان داخلی در رشته‌های آموزش، بهداشتی و رفاهی تحصیل می‌کنند.

به طور کلی مقایسه رشته تحصیلی دانشجویان بین‌المللی و دانشجویان داخلی در کشورهای عضو OECD نشان می‌دهد که این دانشجویان تقریباً به میزان مشابه در رشته‌های تحصیلی مختلف ثبت‌نام نموده و مشغول به تحصیل هستند. در بیشتر کشورهای عضو OECD، دانشجویان بین‌المللی تا حدودی بیشتر تمایل دارند (۲۹ درصد در مقابل ۲۴

نمودار ۴۶- سهم دانشجویان بین‌المللی و دانشجویان داخلی، بر اساس رشته تحصیلی در کشورهای عضو OECD در سال ۲۰۲۰

(OECD, 2022)

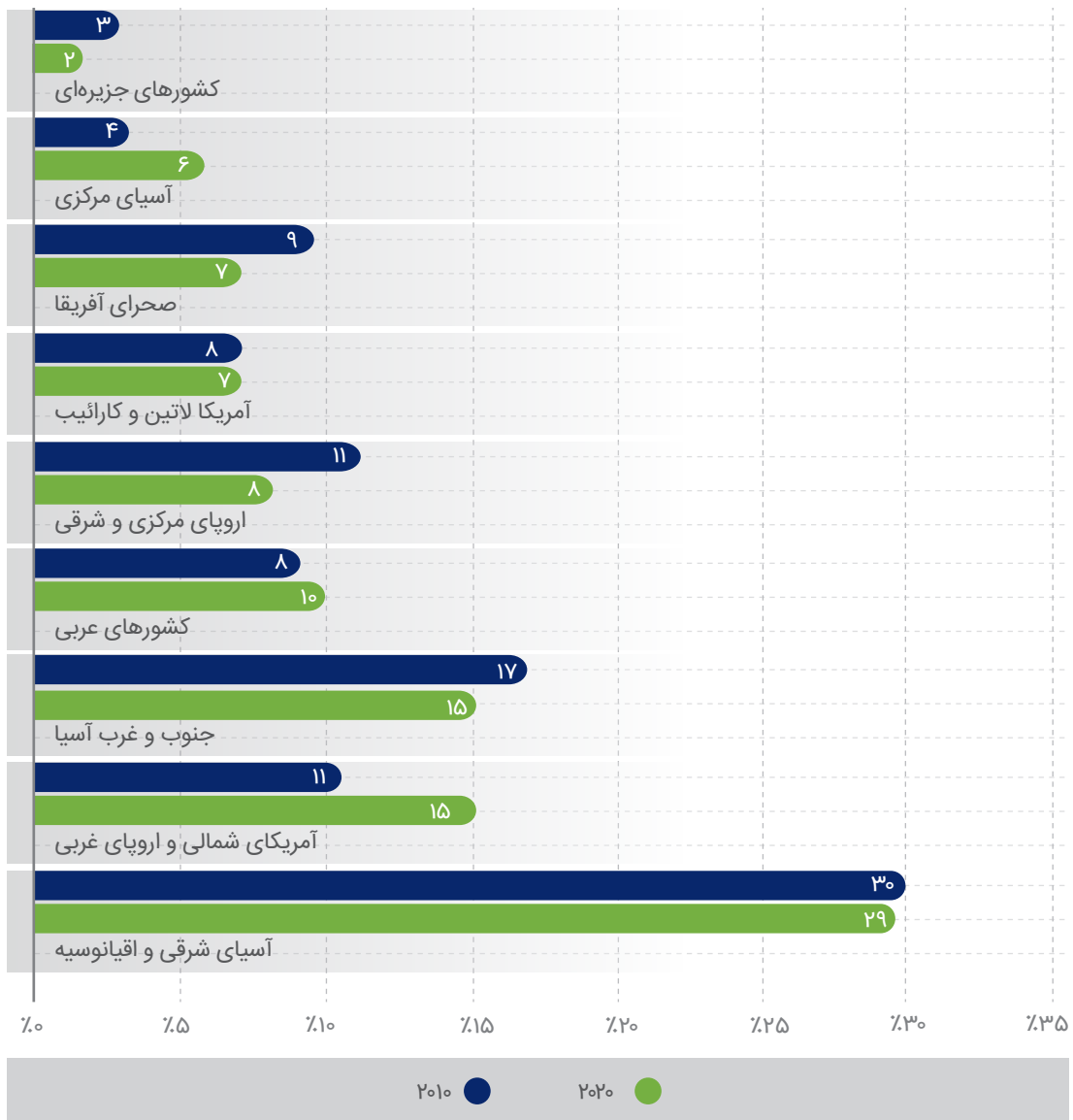

مهم‌ترین مناطق جغرافیایی مبدا دانشجویان بین‌المللی در جهان

منطقه آسیای شرقی و اقیانوسیه همواره مبدأ اصلی دانشجویان بین‌المللی بوده است. در سال ۲۰۲۰ میلادی ۲۹ درصد از دانشجویان بین‌المللی از منطقه آسیای شرقی و اقیانوسیه بوده‌اند. مقایسه سهم دانشجو فرستی مناطق مختلف نشان

می‌دهد که دو منطقه‌ی آسیای میانه و جنوب و غرب آسیا بیشترین افزایش را در میان مناطق جغرافیایی تجربه کرده‌اند. همچنین سهم دانشجو فرستی از دو منطقه صحرای آفریقا و آمریکای شمالی و اروپای غربی با کاهش همراه بوده است.

نمودار ۴۷- مقایسه مناطق اصلی دانشجو فرست در سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۱۰

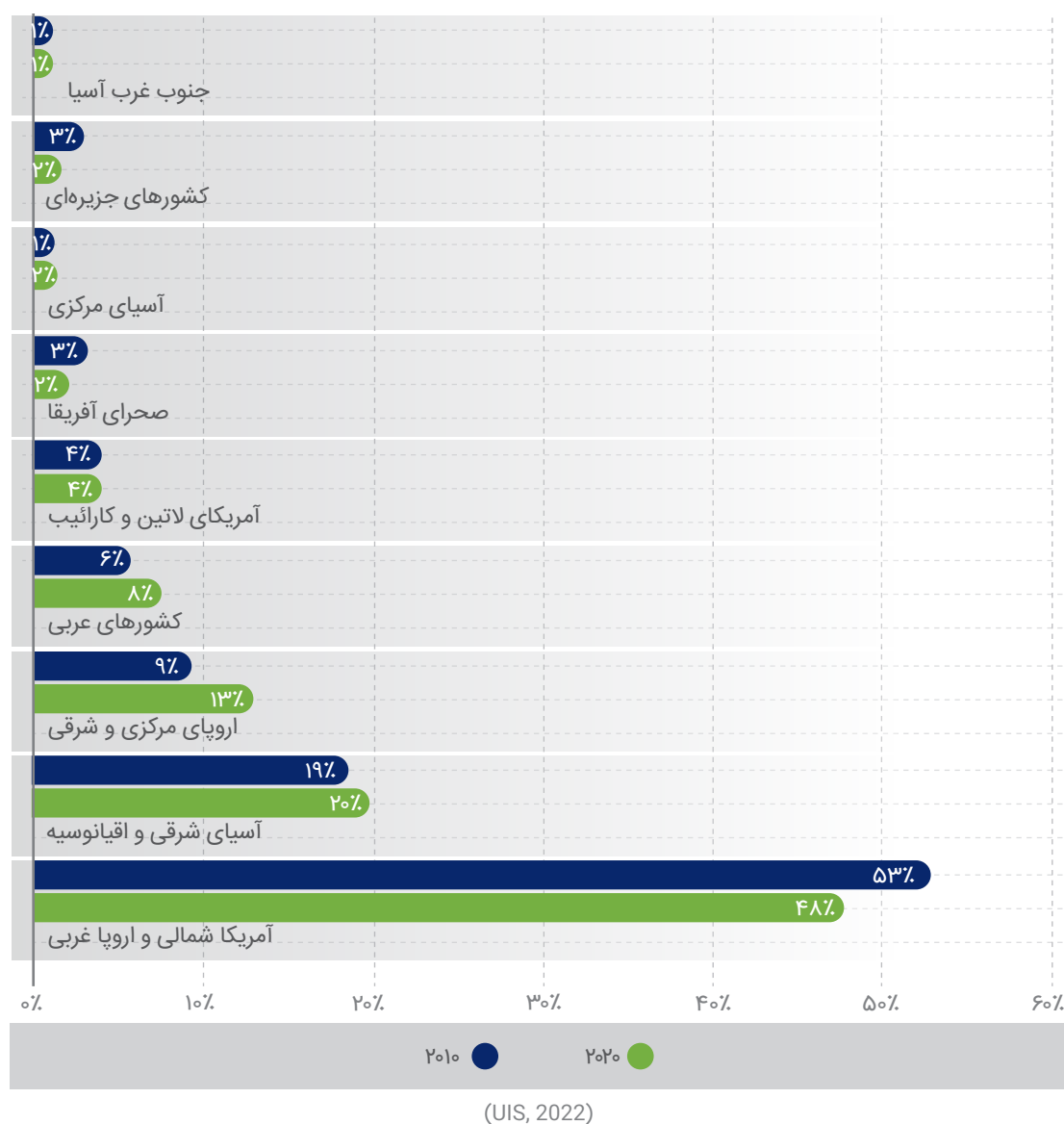
(UIS, 2022)

مهم‌ترین مناطق جغرافیایی میزبان دانشجویان بین‌المللی در جهان

اگرچه سهم دانشجویپذیری کشورها در اکثر مناطق جغرافیایی (به جز کشورهای صحرای آفریقا و کشورهای جزیره‌ای) با افزایش همراه بوده است اما کشورهای منطقه اروپای مرکزی و شرقی، کشورهای عربی و کشورهای منطقه آسیای شرقی و اقیانوسیه طی یک دهه گذشته توانسته‌اند دانشجویان بین‌المللی بیشتری را به خود جذب نمایند.

آمریکای شمالی و اروپای غربی همواره مقصد اصلی دانشجویان بین‌المللی بوده است. در سال ۲۰۲۰ میلادی تقریباً نیمی از دانشجویان بین‌المللی (۴۸ درصد) کشورهای این منطقه را به عنوان مقصد تحصیلی خود انتخاب نموده‌اند. سهم دانشجو پذیری منطقه آمریکای شمالی و اروپای غربی نسبت به سال ۲۰۱۰ با کاهشی تقریباً ۵ درصدی همراه بوده است.

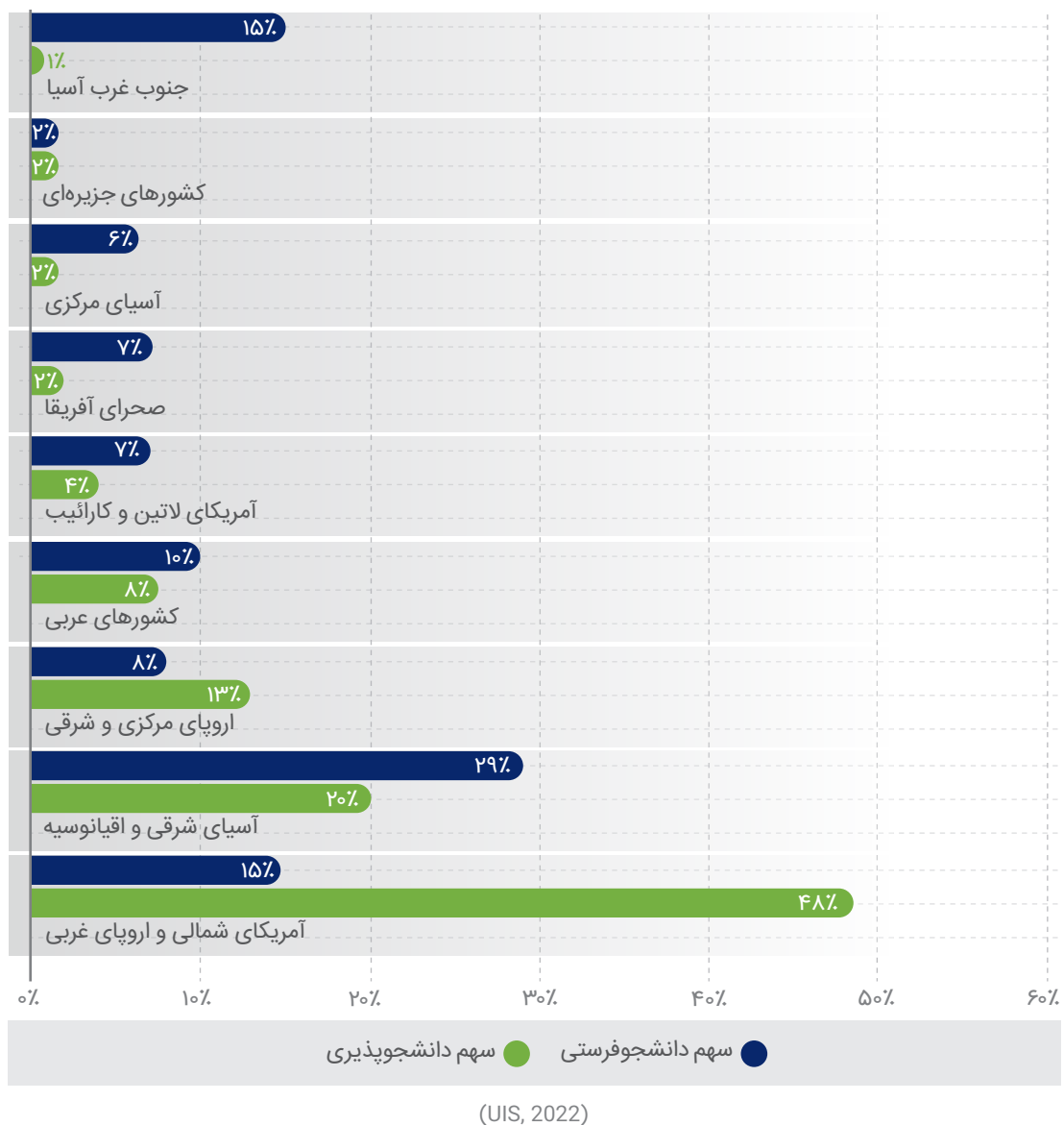
نمودار ۴۸- مقایسه مناطق اصلی دانشجو پذیر در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۲۰

مقایسه سهم دانشجو پذیری و دانشجو فرستی مناطق جغرافیایی نشان می‌دهد که منطقه اروپا و آمریکای شمالی بیشتر پذیرنده دانشجویان بین‌المللی هستند. در مقابل نواحی کمتر توسعه‌یافته‌تری

همچون جنوب و غرب آسیا، صحرای آفریقا و آمریکای لاتین بیشتر ارسال‌کننده دانشجویان بین‌المللی هستند.

نمودار ۴۹- مقایسه سهم دانشجو پذیری و دانشجو فرستی مناطق مختلف جغرافیایی در سال ۲۰۲۰

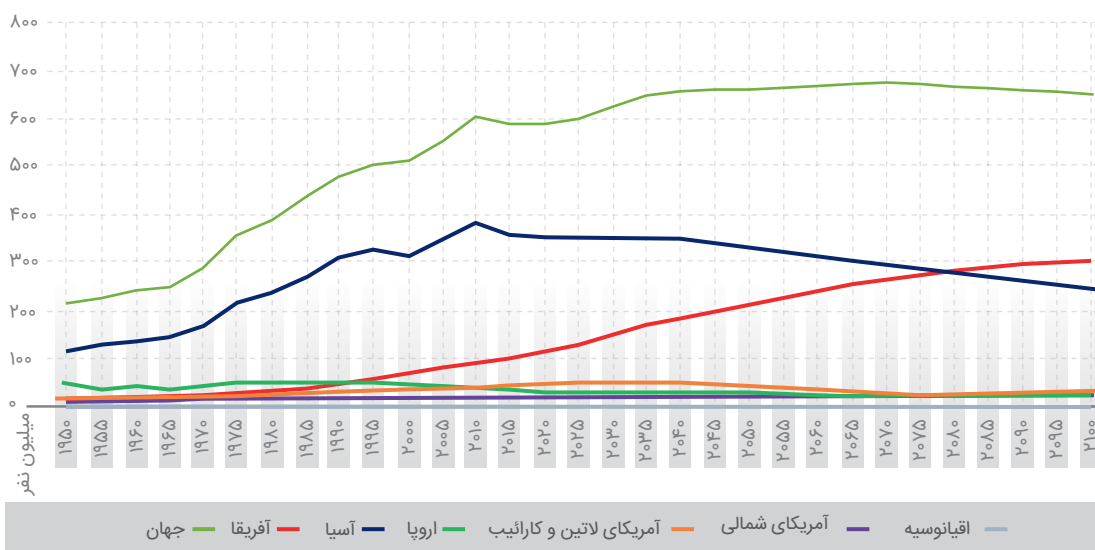

پیش‌بینی روندهای آتی از جمعیت جوانان در دنیا

مقابل، انتظار می‌رود جمعیت جوانان آفریقا به رشد خود ادامه دهد و تا سال ۲۰۵۰ میلادی دو برابر شود. پیش‌بینی می‌شود که در سال ۲۰۵۰ میلادی به ترتیب آسیا با ۵۰ درصد، آفریقا با ۳۳ درصد، آمریکای لاتین با ۷ درصد، اروپا با ۵ درصد، آمریکای شمالی با ۴ درصد و اقیانوسیه با یک درصد بیشترین سهم از جمعیت جوانان در دنیا را در اختیار داشته باشند.

با توجه به اینکه جوانان بیشترین حضور را در آموزش عالی کشورها دارند، بنابراین پیش‌بینی روندهای آتی از جمعیت جوانان (۲۰ تا ۲۴ ساله) در دنیا درک جابه‌جایی‌های تحصیلی از مناطق مختلف جغرافیایی را تسهیل می‌نماید. بر این اساس پیش‌بینی می‌شود که جمعیت جوانان تا سال ۲۰۵۰ در آسیا، اروپا و آمریکای لاتین اندکی کاهش یابد. در

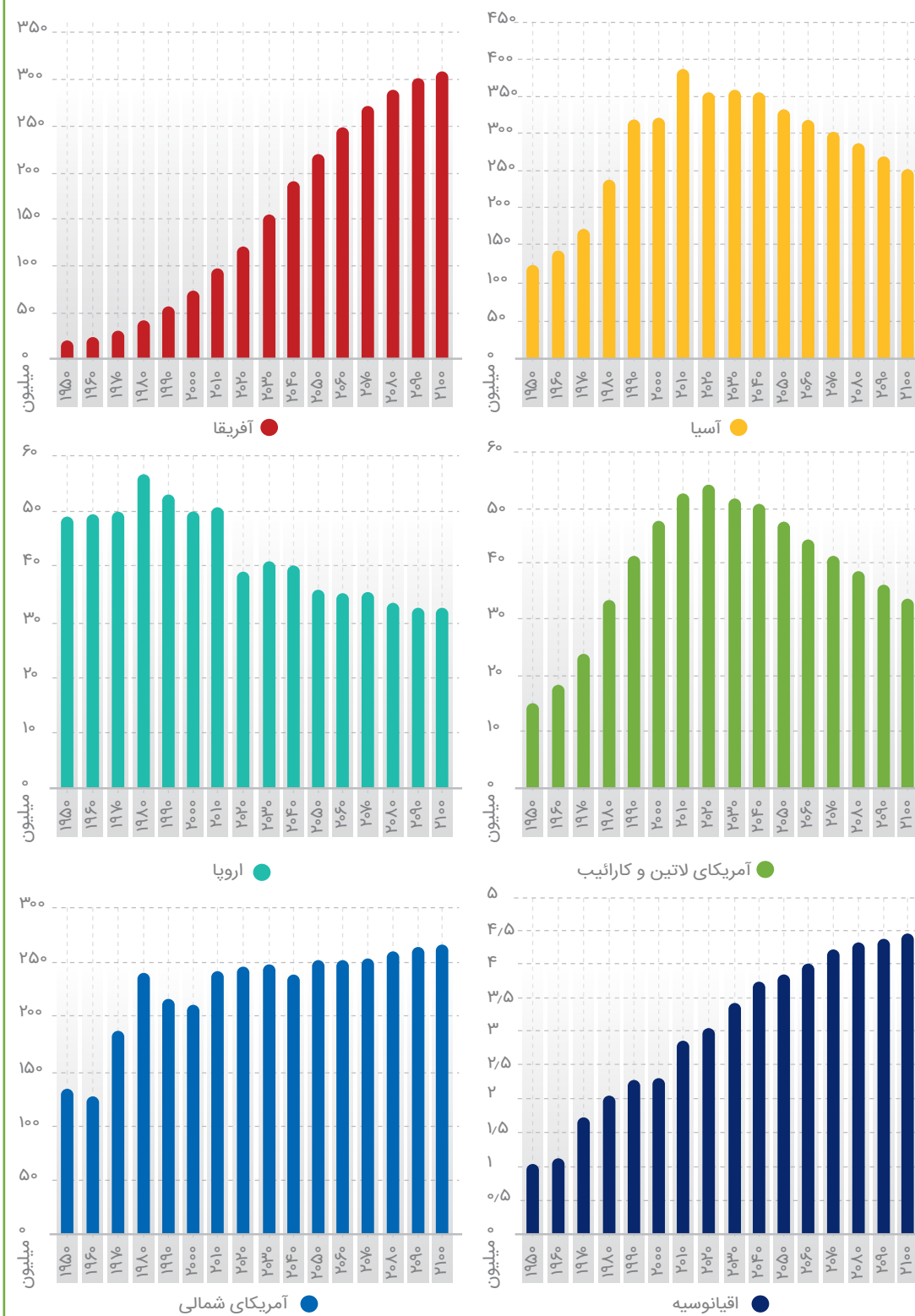
نمودار ۵۰- مقایسه جمعیت ۲۰ تا ۲۴ ساله جهان بر اساس مناطق جغرافیایی مختلف (۱۹۵۰ تا ۲۱۰۰)

(United Nation, 2019)

نمودار ۵۱- جمعیت جوانان ۲۰ تا ۲۴ ساله به تفکیک مناطق جغرافیایی

(United Nation,2019)

بیست کشور اصلی مبدا دانشجویان بین‌المللی

جدول ۵۵- مقایسه جایگاه بیست کشور اصلی دانشجویفرت در سال ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰

۲۰۲۰			۲۰۱۹		
رتبه	کشور	تعداد	رتبه	کشور	تعداد
۱	چین	۱,۰۸۸,۴۶۶	۱	چین	۱,۰۶۰,۰۴۲
۲	هند	۵۱۶,۲۳۸	۲	هند	۴۶۰,۷۴۱
۳	ویتنام	۱۳۲,۵۵۹	۳	ویتنام	۱۲۵,۵۰۴
۴	آلمان	۱۲۳,۵۱۲	۴	آلمان	۱۲۲,۶۶۶
۵	ایالات متحده آمریکا	۱۰۹,۸۲۷	۵	فرانسه	۱۰۳,۰۱۰
۶	فرانسه	۱۰۸,۶۵۴	۶	ایالات متحده آمریکا	۱۰۲,۳۴۰
۷	کره جنوبی	۱۰۰,۶۱۰	۷	کره جنوبی	۱۰۱,۵۷۷
۸	نپال	۹۵,۲۶۸	۸	نپال	۹۳,۳۶۰
۹	قزاقستان	۹۰,۳۳۳	۹	قزاقستان	۸۹,۳۴۵
۱۰	برزیل	۸۹,۱۵۱	۱۰	برزیل	۸۱,۷۱۹
۱۱	سوریه	۸۷,۰۵۷	۱۱	ایتالیا	۸۰,۱۴۴
۱۲	ازبکستان	۸۵,۸۷۶	۱۲	اوکراین	۷۷,۵۴۷
۱۳	ایتالیا	۸۴,۴۴۹	۱۳	سوریه	۷۴,۸۴۳
۱۴	اوکراین	۷۹,۹۳۹	۱۴	نیجریه	۶۹,۱۰۶
۱۵	نیجریه	۷۱,۷۵۳	۱۵	عربستان سعودی	۶۷,۰۷۸
۱۶	ترکمنستان	۶۸,۲۳۲	۱۶	ترکمنستان	۶۳,۵۹۸
۱۷	ایران	۶۶,۷۰۱	۱۷	ایران	۵۹,۷۱۲
۱۸	پاکستان	۶۴,۶۰۴	۱۸	پاکستان	۵۹,۶۸۵
۱۹	مراکش	۶۳,۰۰۱	۱۹	مالزی	۵۹,۰۹۹
۲۰	عربستان سعودی	۵۸,۹۳۶	۲۰	مراکش	۵۶,۷۵۸

(UIS, 2022)

بیست کشور اصلی میزبان دانشجویان بین‌المللی

جدول ۵۶- مقایسه جایگاه بیست کشور اصلی دانشجویپذیر در سال ۲۰۲۰

رتبه	کشور	تعداد
۱۱	ایالات متحده آمریکا	۹۵۷,۴۵۲
۲	بریتانیا	۵۵۰,۸۷۷
۳	استرالیا	۴۵۸,۲۷۹
۴	آلمان	۳۶۸,۷۱۷
۵	کانادا	۳۲۳,۱۵۷
۶	فرانسه	۲۵۲,۴۴۴
۷	چین	۲۲۵,۱۰۰
۸	امارات متحده عربی	۲۱۵,۹۷۵
۹	ترکیه	۱۸۵,۰۴۷
۱۰	هلند	۱۲۴,۸۷۶
۱۱	آرژانتین	۱۲۱,۵۷۷
۱۲	کره جنوبی	۱۱۱,۵۶۸
۱۳	ایران ^۱	۹۱,۳۰۵
۱۴	مالزی	۸۹,۱۹۳
۱۵	اسپانیا	۸۲,۲۶۹
۱۶	اتریش	۷۵,۸۶۹
۱۷	عربستان سعودی	۶۹,۰۰۵
۱۸	لهستان	۶۲,۰۹۱
۱۹	اوکراین	۶۱,۰۲۶
۲۰	ایتالیا	۵۸,۵۰۸

(UIS, 2022)

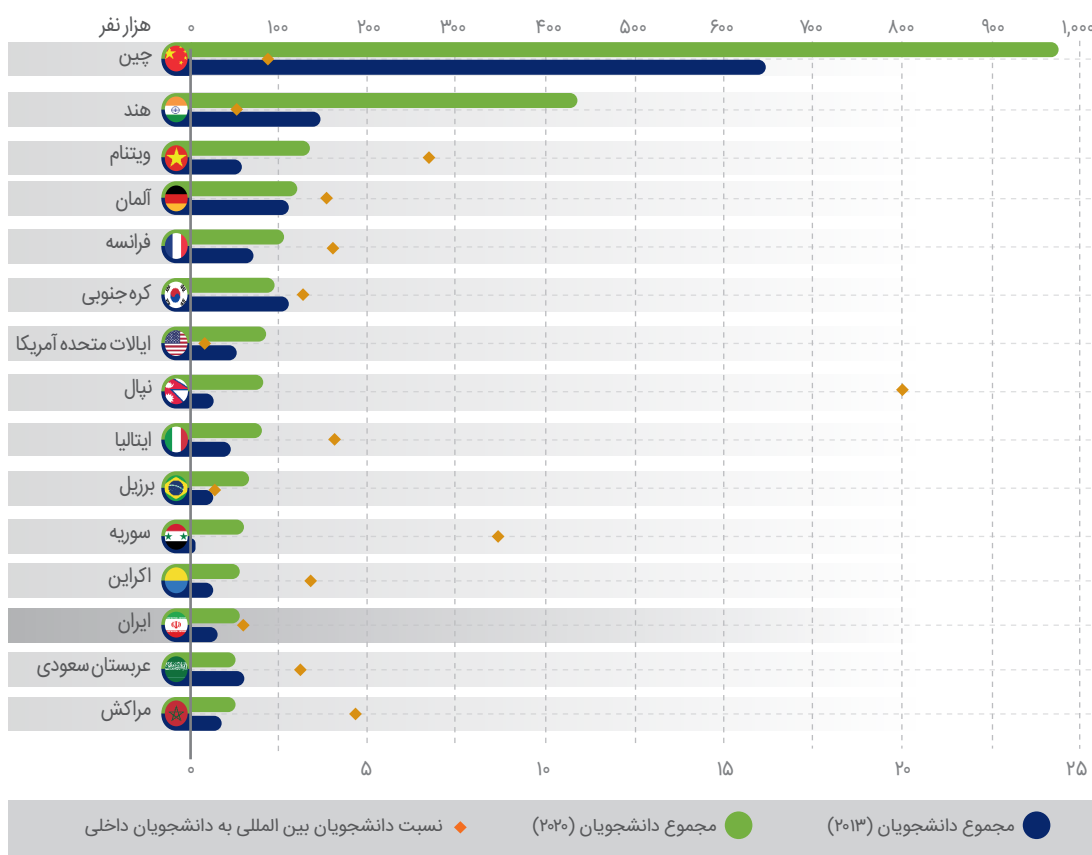
۱. لازم به ذکر است که تعداد دانشجویان خارجی در ایران در پایگاه داده یونسکو به درستی گزارش و به روز رسانی نشده است و مجموع دانشجویان خروجی در ایران بر اساس آمار دریافتی از دانشجویان خارجی مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی و سایر موسسه‌های آموزش عالی به دست آمده است.

کشورهای اصلی فرستنده دانشجویان بین‌المللی به منطقه OECD

چین و هند کشورهای اصلی مبدا دانشجویان بین‌المللی در منطقه OECD هستند. این دو کشور در مجموع بیش از ۳۰ درصد دانشجویان بین‌المللی در کشورهای عضو OECD را تشکیل می‌دهند. در سال ۲۰۲۰ کشور ایران با ۵۵ هزار و ۲۱۳ دانشجو در کشورهای این منطقه در رتبه سیزدهم در میان پانزده کشور برتر دانشجو فرست به کشورهای منطقه OECD قرار گرفته است. همچنین تعداد دانشجویان ایرانی در

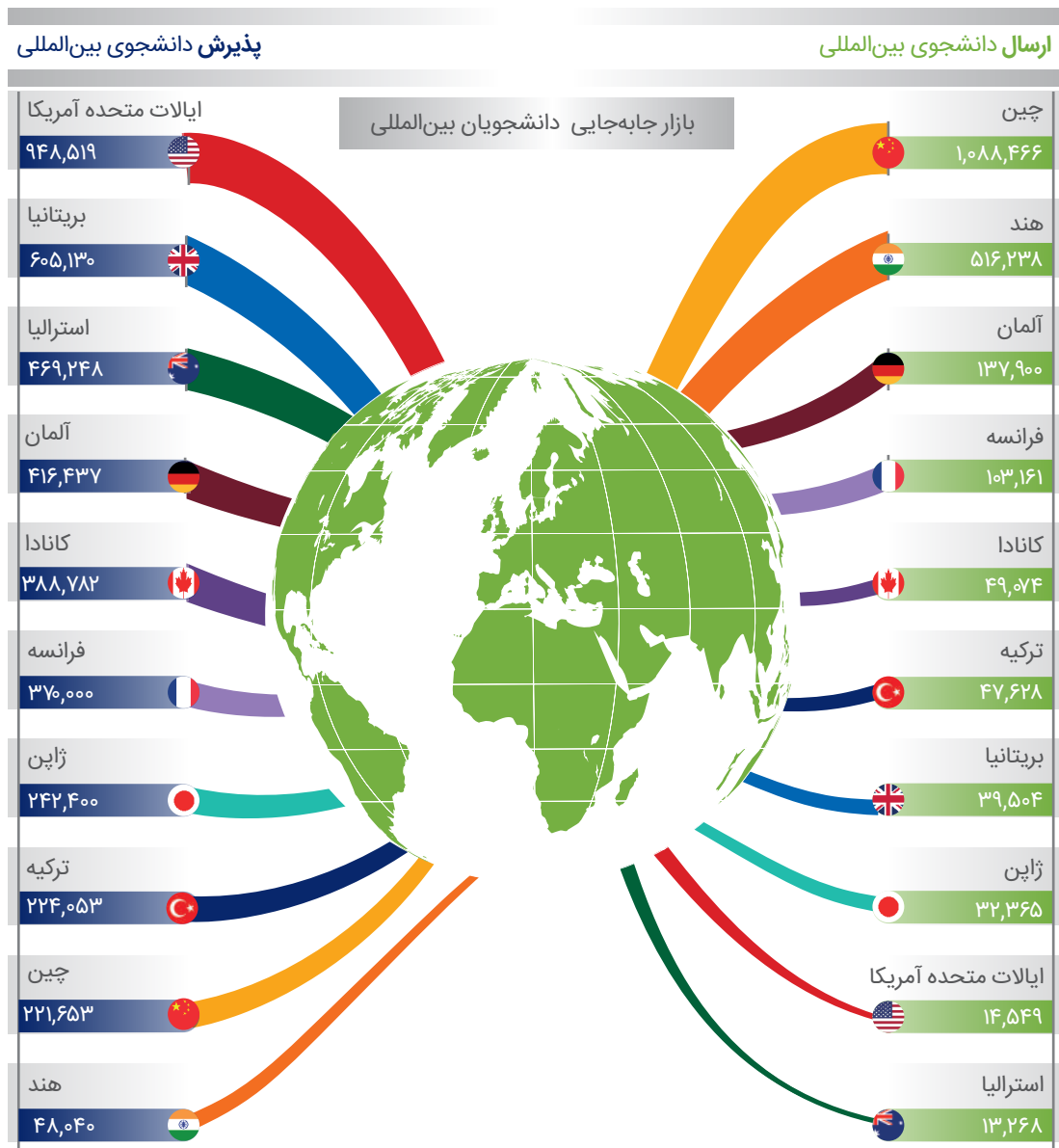
کشورهای منطقه OECD معادل ۱/۵ درصد دانشجویانی است که در داخل کشور ثبت‌نام کرده‌اند. کشور نپال از این حیث در جایگاه نخست قرار گرفته است. تعداد دانشجویان نپالی ثبت‌نام شده در کشورهای عضو OECD در سال ۲۰۲۰ معادل ۲۰ درصد از کل دانشجویانی است که در داخل کشور نپال ثبت نام کرده‌اند.

نمودار ۵۲- مقایسه دانشجویان ثبت‌نام شده در کشورهای منطقه OECD بر اساس کشور مبدا در سال‌های ۲۰۱۳ و ۲۰۲۰

مقایسه جمعیت دانشجویان بین‌المللی ورودی و خروجی در برخی از مقاصد منتخب

نمودار ۵۳- مقایسه جمعیت دانشجویان بین‌المللی ورودی و خروجی در برخی از مقاصد منتخب (بر اساس آخرین آمار موجود)

(HESA, 2022) (dese.gov.au, 2022) (Institute of International Education, 2021) (UIS, 2022)

(Study Turkey.gov, 2022) (Erudera, 2022) (Statista, 2021) (Statistisches Bundesamt, 2021)

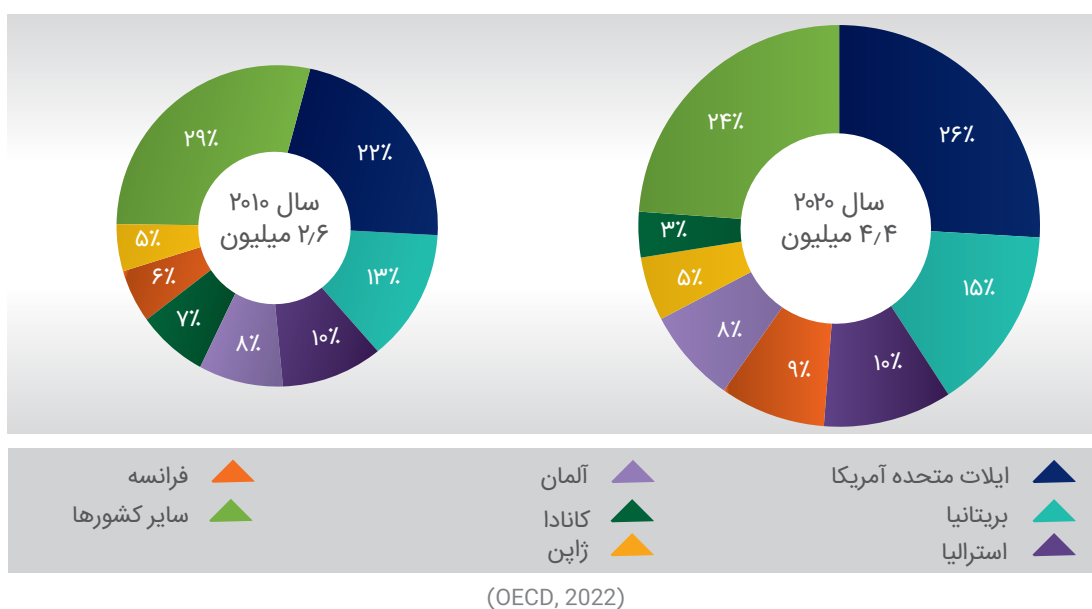
مقایسه سهم کشورهای مقصد از بازار دانشجویان بین‌المللی

یک سوم از این تعداد (۱/۴ میلیون) در یک کشور اروپایی OECD ثبت نام کرده‌اند. در همین سال، بیش از یک نفر از هر پنج (۲۲٪) دانشجوی بین‌المللی در OECD در ایالات متحده مشغول به تحصیل بوده‌اند و پس از آن بیش از یک نفر از هر ۱۰ دانشجو در بریتانیا و استرالیا مشغول به تحصیل بوده‌اند. علیرغم کاهش جزئی در سهم این سه مقصد برتر، در سال ۲۰۲۰ تقریباً نیمی از دانشجویان بین‌المللی (۴۵ درصد) در OECD همچنان در این ۳ کشور برتر انگلیسی زبان تحصیل می‌کردند.

- در سال ۲۰۱۰، از هر چهار دانشجوی بین‌المللی کمتر از یک نفر در کشوری غیر از ایالات متحده، بریتانیا، استرالیا، آلمان، فرانسه، کانادا و ژاپن ثبت نام کرده و مشغول به تحصیل بوده‌اند. با این حال، سهم دانشجویان بین‌المللی که در کشوری غیر از این هفت کشور ثبت‌نام نموده‌اند، به طور مداوم افزایش یافته است و تا سال ۲۰۲۰ به حدود ۳۰ درصد افزایش یافته است.

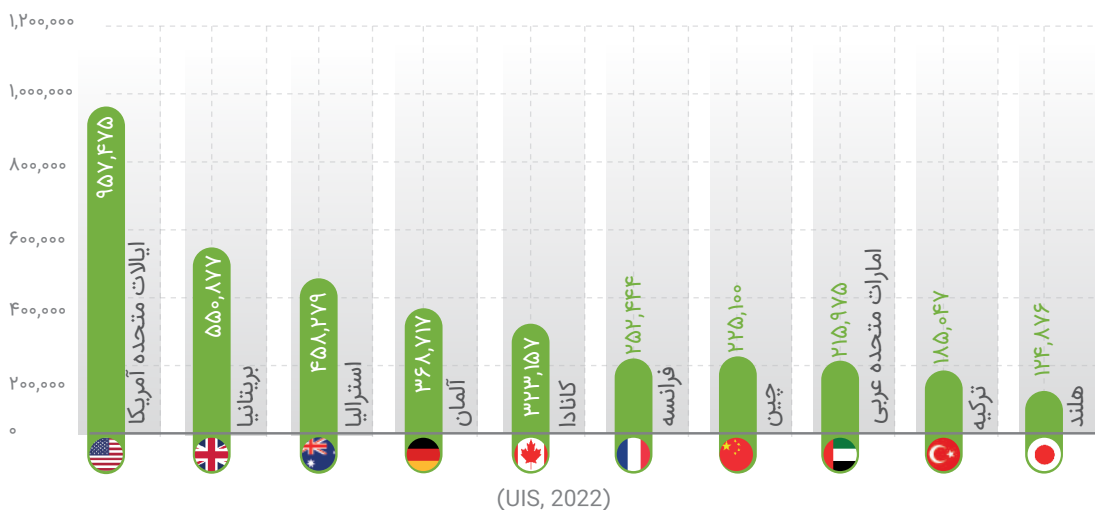
- در سال ۲۰۲۰ میلادی ۴/۴ میلیون دانشجوی بین‌المللی در منطقه OECD مشغول به تحصیل بوده‌اند که بیش از

نمودار ۵۵- مقایسه سهم بازار کشورهای اصلی مقصد از بازار دانشجویان بین‌المللی در سال ۲۰۱۰ و ۲۰۲۰

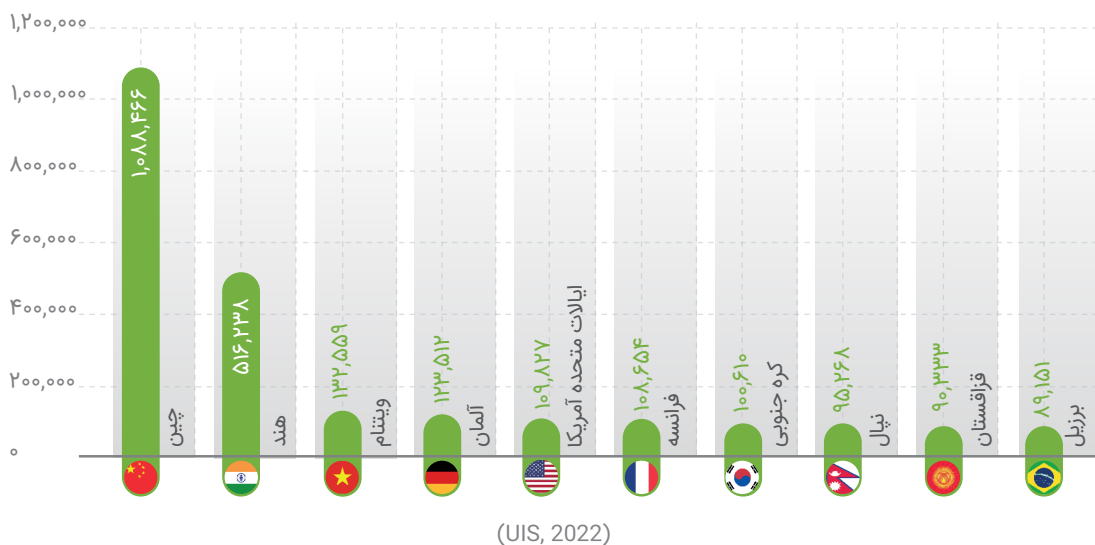

مقایسه ده کشور اصلی مبدا و میزبان دانشجویان بین‌المللی

نمودار ۵۶- ده کشور اصلی میزبان دانشجویان بین‌المللی در سال ۲۰۲۰

نمودار ۵۷- ده کشور اصلی مبدا دانشجویان بین‌المللی در سال ۲۰۲۰

دانشجویان ایرانی در خارج از کشور

دارند، سعی شده است با استفاده از پایگاه داده‌های ملی کشورها، تصویری دقیق‌تر و به‌روزتر از وضعیت دانشجویان ایرانی در خارج از کشور ارائه گردد.

در این بخش وضعیت دانشجویان ایرانی در کشورهای اصلی میزبان در خارج از کشور با استفاده از پایگاه داده یونسکو مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین به دلیل تاخیر زمانی که داده‌های یونسکو

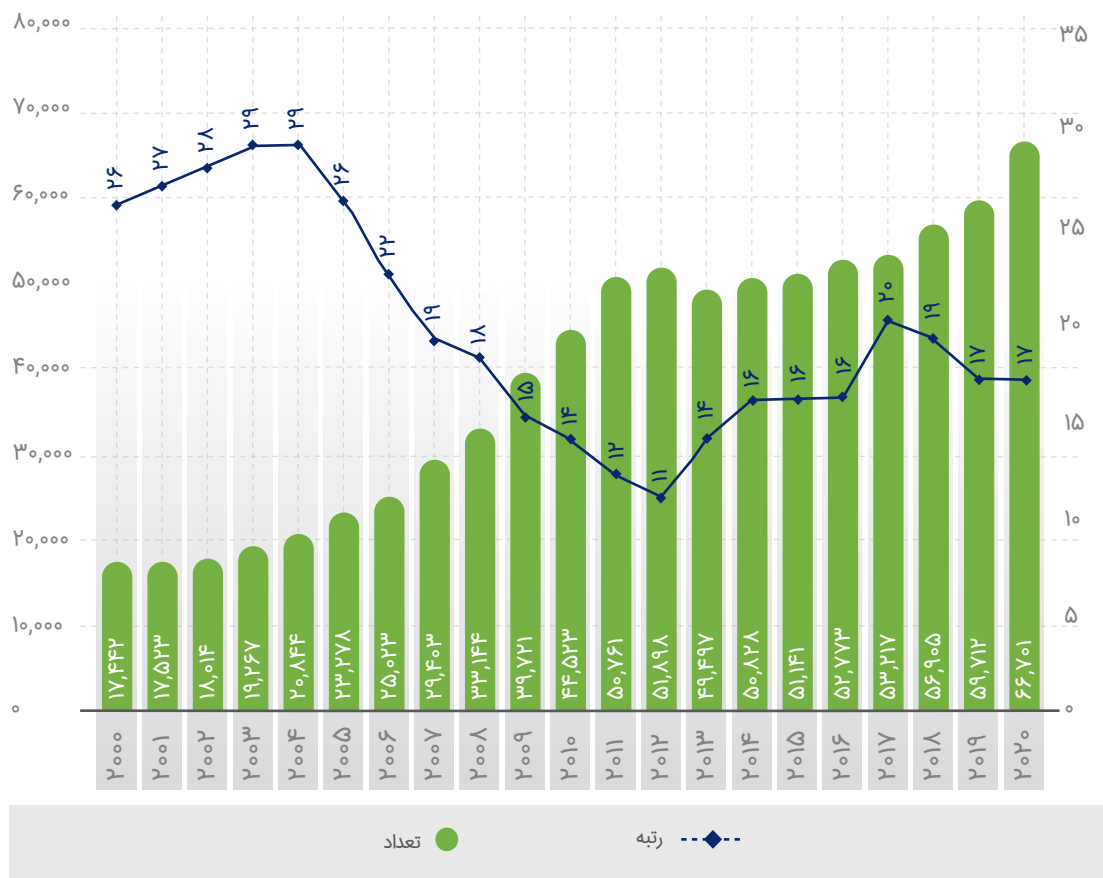
جمعیت دانشجویان ایرانی در خارج از کشور

تعداد دانشجویان ایرانی در خارج از کشور با افزایش تقریباً ۴ برابری از ۱۷ هزار و ۴۴۲ دانشجو در سال ۲۰۰۰ به ۶۶ هزار و ۷۰۱ دانشجو در سال ۲۰۲۰ افزایش یافته است. همچنین رتبه دانشجو فرستی کشور از رتبه ۱۴ در سال ۲۰۱۰ به رتبه ۱۷ در سال ۲۰۲۰ تغییر یافته است. همچنین کمترین رتبه دانشجویفرستی ایران با رتبه ۱۱ مربوط به سال ۲۰۱۲ بوده است.

اگرچه بخشی از افزایش جمعیت دانشجویان ایرانی در خارج از کشور را می‌توان ناشی از افزایش میل به تحصیل در خارج از کشور و حضور در دانشگاه‌های معتبر بین‌المللی دانست اما بخش زیادی از این

افزایش جمعیت را می‌توان به افزایش فشارهای منفی و واکنشی به وضعیت رو به افول کشور طی یک دهه گذشته قلمداد کرد. طی سال‌های اخیر، در کنار عوامل فشار که موجب تقویت انگیزه‌های مهاجرت (از کانال تحصیلی) در میان دانشجویان و فارغ‌التحصیلان دانشگاهی شده، بدتر شدن شرایط اقتصادی به‌عنوان مانعی برای مهاجرت تحصیلی دانشجویان ایرانی عمل کرده است؛ مانعی که در صورت بهبود شرایط می‌تواند دانشجویان بیشتری را به جمعیت فعلی دانشجویان ایرانی در خارج از کشور اضافه نماید.

نمودار ۵۸- جمعیت دانشجویان ایرانی در خارج از کشور و رتبه دانشجو فرستی ایران (۲۰۲۰ تا ۲۰۰۰)

(UIS, 2022)

ده مقصد اصلی میزبان دانشجویان ایرانی در خارج از کشور

جدول ۵۷- جمعیت دانشجویان ایرانی در خارج از کشور در ده مقصد برتر

رتبه	بر اساس داده‌های ملی کشورها ^۱	رتبه	بر اساس داده‌های یونسکو (۲۰۲۰)
۱	کانادا ^۲ (۲۰۲۱)	۱	ایالات متحده آمریکا
۲	آلمان (۲۰۲۰-۲۰۲۱)	۲	آلمان
۳	ایالات متحده آمریکا (۲۰۲۰-۲۰۲۱)	۳	ترکیه
۴	ترکیه (۲۰۲۰)	۴	کانادا
۵	ایتالیا (۲۰۱۹-۲۰۲۰)	۵	ایتالیا
۶	مجارستان (۲۰۲۰)	۶	مجارستان
۷	روسیه (۲۰۱۹)	۷	استرالیا
۸	بریتانیا (۲۰۲۰-۲۰۲۱)	۸	روسیه
۹	استرالیا (۲۰۲۲)	۹	فرانسه
۱۰	فرانسه (۲۰۲۰)	۱۰	بریتانیا

(HESA, 2022) (dese.gov.au, 2022) (Institute of International Education, 2021) (UIS, 2022)

(Italian Ministry of Education, University and Research, 2022) (Statistisches Bundesamt, 2021)

(Hungarian central statistical office, 2022) (IRCC, 2021)

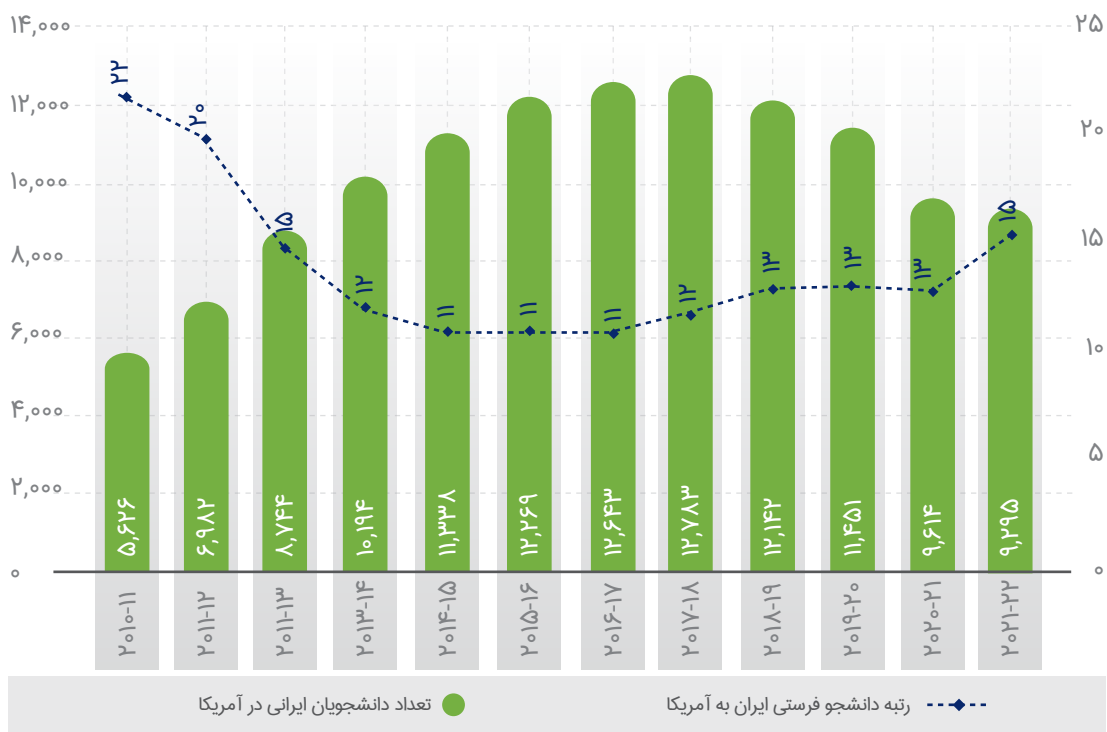
۱. برای کشورهای روسیه و فرانسه از داده‌های یونسکو در سال ۲۰۲۰ استفاده شده است.
۲. این عدد بیانگر تمامی دارندگان ایرانی ویزای تحصیلی در همه مقاطع تحصیلی در کانادا است.

جمعیت دانشجویان ایرانی در ایالات متحده آمریکا

در سال تحصیلی ۱۹۷۹-۱۹۸۰ ایران در همان جایگاهی قرار داشت که کشور چین در حال حاضر قرار دارد؛ بزرگترین کشور مبدأ دانشجویان خارجی در ایالات متحده. وقوع انقلاب اسلامی در ایران و قطع روابط دیپلماتیک تهران و واشنگتن نقطه شروع کاهش دانشجویان ایرانی در دانشگاه‌های ایالات متحده آمریکا بود. کاهشی که تقریباً تا سال ۲۰۰۰ میلادی ادامه یافت. اگرچه طی چهار دهه گذشته رویکرد دو کشور ایران و آمریکا نسبت به یکدیگر خصمانه بوده و تلاش‌های مقطعی و ناپایدار برای ارتباط موثر، هرگز به ارتباطی دیپلماتیک منجر نشد، اما از سال ۲۰۰۰ به بعد جمعیت دانشجویان ایرانی در آمریکا با افزایش همراه بوده است. تا جایی که تعداد دانشجویان ایرانی در ایالات متحده آمریکا طی یک دهه گذشته با افزایشی تقریباً ۶۵ درصدی همراه بوده و از ۵ هزار و

۶۲۶ دانشجو در سال ۲۰۱۱-۲۰۱۰ به ۹ هزار و ۲۹۵ دانشجو در سال ۲۰۲۲-۲۰۲۱ افزایش یافته است. همچنین رتبه دانشجویان فرستای کشور از رتبه ۲۲ در سال ۲۰۱۰ به رتبه ۱۵ در سال ۲۰۲۱ تغییر یافته است. بیشترین تعداد دانشجویان ایرانی در آمریکا در یک دهه اخیر با ۱۲ هزار و ۷۸۳ دانشجو در سال تحصیلی ۲۰۱۷-۲۰۱۸ بوده است. همان طور که در نمودار زیر مشخص است تعداد دانشجویان ایرانی در ایالات متحده از سال تحصیلی ۲۰۱۷-۲۰۱۸ به بعد جمعیت دانشجویان ایرانی در آمریکا به طور میانگین ۵/۷ درصد افت داشته است. همچنین طی یک دهه گذشته کمترین رتبه دانشجویان فرستای ایران به ایالات متحده آمریکا، با رتبه ۱۱ مربوط به سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۶ میلادی بوده است.

نمودار ۵۹- تعداد دانشجویان ایرانی و رتبه دانشجویان فرستای ایران در ایالات متحده آمریکا (۲۰۱۱-۲۰۱۰ تا ۲۰۲۲-۲۰۲۱)

(Institute of International Education, 2021)

مقطع و حوزه تحصیلی دانشجویان ایرانی در ایالات متحده آمریکا

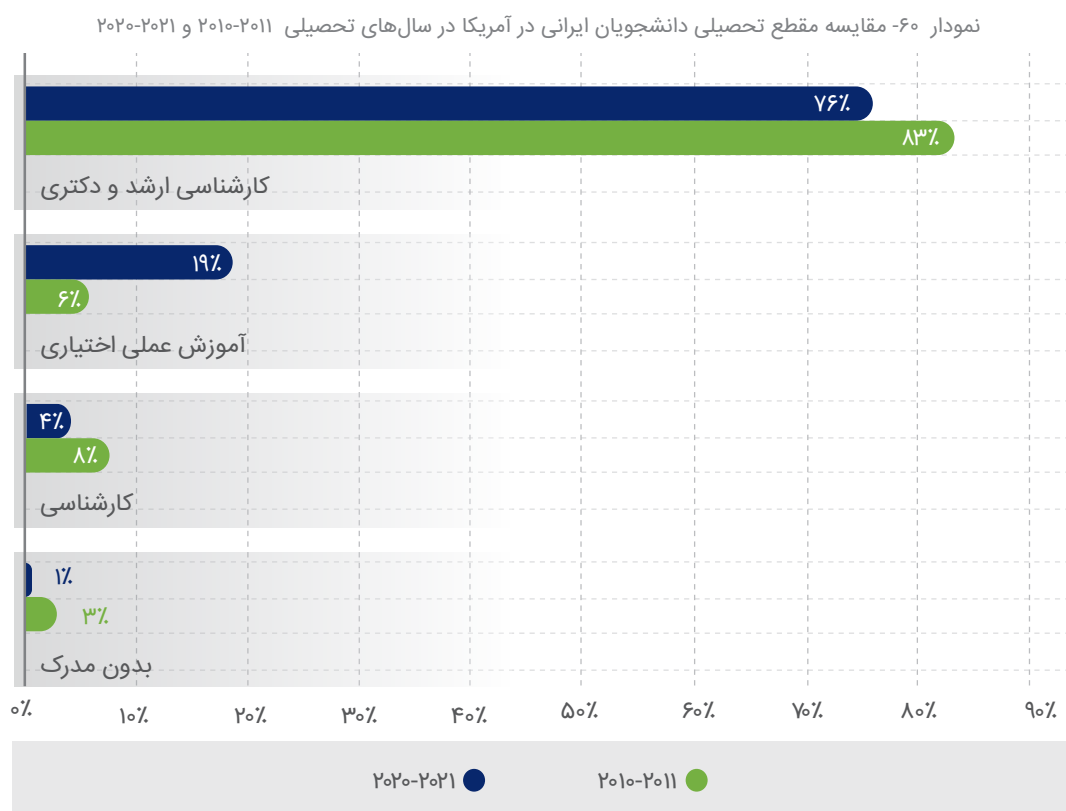
در سال تحصیلی ۲۰۲۰-۲۰۲۱ میلادی ۷۶ درصد از دانشجویان ایرانی در آمریکا در مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد و دکتری مشغول به تحصیل بوده‌اند که در مقایسه با سال تحصیلی ۲۰۱۰-۲۰۱۱ با کاهشی ۷ درصدی همراه بوده است.

همچنین جمعیت دانشجویان ایرانی مشغول به تحصیل در مقطع کارشناسی در آمریکا نیز از ۸ درصد در سال تحصیلی ۲۰۱۰-۲۰۱۱ به ۴ درصد در سال تحصیلی ۲۰۲۰-۲۰۲۱ کاهش یافته است.

در سال تحصیلی ۲۰۲۱-۲۰۲۲ حدود نیمی از

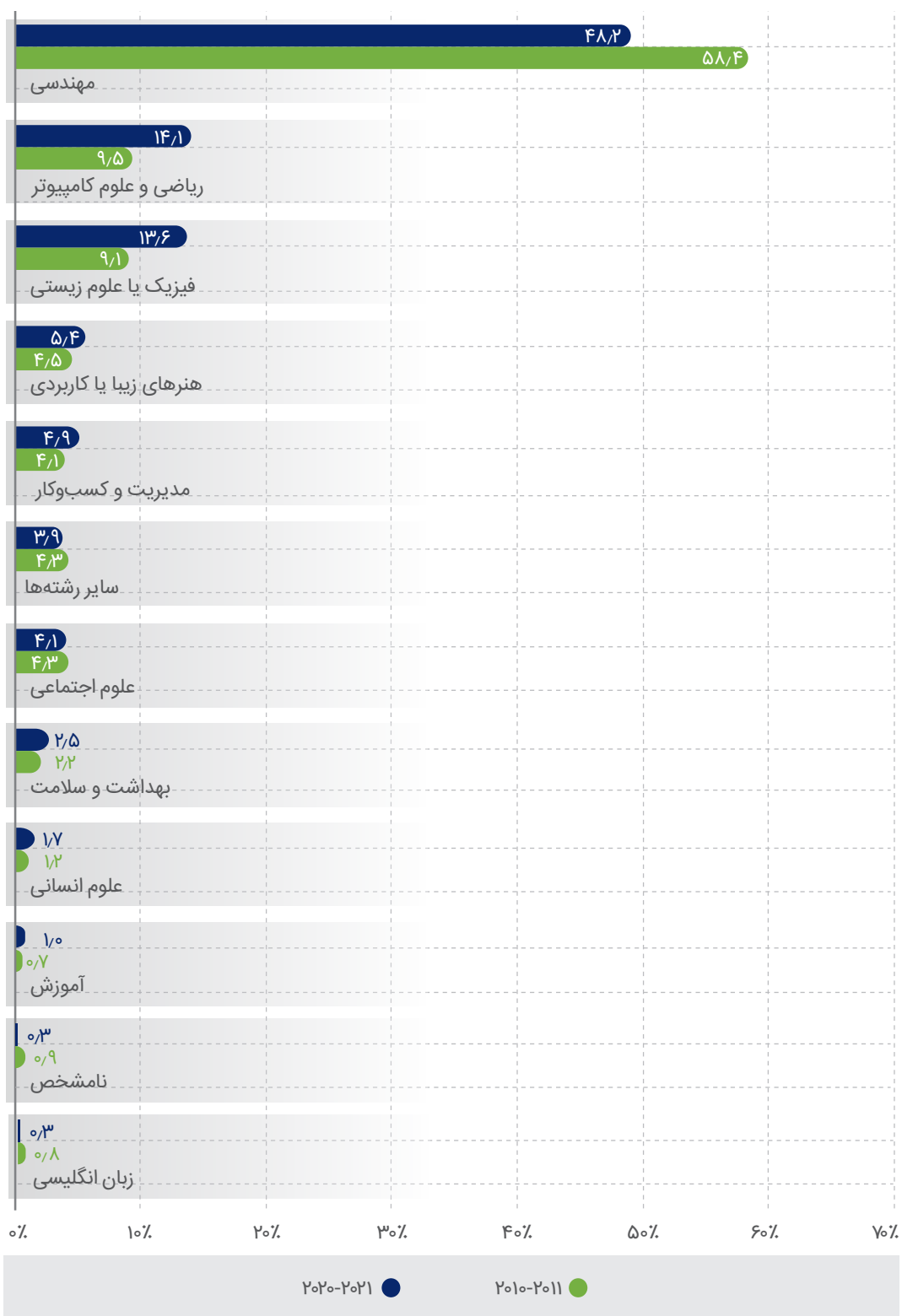
دانشجویان ایرانی در رشته‌های مهندسی (۴۸/۲ درصد)، ۱۴ درصد در علوم ریاضی و کامپیوتر و ۱۳/۶ درصد در رشته‌های فیزیک و علوم زیستی مشغول به تحصیل بوده‌اند.

در مقایسه با سال تحصیلی ۲۰۱۰-۲۰۱۱ سهم دانشجویان ایرانی در رشته‌های مهندسی با کاهشی تقریباً ۱۰ درصدی همراه بوده است و سهم دانشجویان ایرانی در رشته‌های مرتبط با ریاضی و علوم کامپیوتر و همچنین فیزیک و علوم زیستی با افزایش همراه بوده است.

(Institute of International Education, 2021)

نمودار ۶۱- مقایسه رشته تحصیلی دانشجویان ایرانی در آمریکا در سال‌های تحصیلی ۲۰۱۰-۲۰۱۱ و ۲۰۲۰-۲۰۲۱

(Institute of International Education, 2021)

دارندگان ویزای موقت تحصیلی در آمریکا در مقطع دکتری

دانشجویان چینی، هندی و کره جنوبی همواره در صدر دریافت‌کنندگان ویزای موقت آمریکا برای تحصیل در مقطع دکتری قرار داشته‌اند. تعداد دانشجویان ایرانی دریافت‌کننده ویزای موقت ایالات متحده برای تحصیل در مقطع دکتری با

افزایشی تقریباً ۶/۵ برابری از ۱۴۷ ویزا در سال ۲۰۱۰ به ۹۶۲ ویزا در سال ۲۰۲۰ میلادی رسیده است. همچنین رتبه کشور ایران در دریافت ویزای موقت تحصیلی در مقطع دکتری از رتبه ۹ در سال ۲۰۱۰ به رتبه ۴ در سال ۲۰۲۰ کاهش یافته است.

جدول ۵۸- مقایسه جایگاه ده کشور برتر دریافت‌کننده ویزای موقت تحصیلی در مقطع دکتری در آمریکا

۲۰۲۰			۲۰۱۵			۲۰۱۰		
رتبه	کشور	تعداد	رتبه	کشور	تعداد	رتبه	کشور	تعداد
۱	چین	۶,۳۳۷	۱	چین	۵,۳۷۴	۱	چین	۳,۷۴۴
۲	هند	۲,۲۵۶	۲	هند	۲,۲۲۹	۲	هند	۲,۱۴۲
۳	کره جنوبی	۱,۰۵۴	۳	کره جنوبی	۱,۲۳۴	۳	کره جنوبی	۱,۳۸۱
۴	ایران	۹۶۲	۴	ایران	۶۲۹	۴	تایوان	۶۵۰
۵	عربستان سعودی	۶۱۵	۵	تایوان	۶۱۴	۵	ترکیه	۴۷۷
۶	تایوان	۴۶۸	۶	ترکیه	۴۶۹	۶	کانادا	۴۶۹
۷	کانادا	۳۹۸	۷	کانادا	۴۵۴	۷	تایلند	۲۲۲
۸	ترکیه	۳۶۹	۸	تایلند	۲۲۰	۸	مکزیک	۲۰۱
۹	مکزیک	۲۳۶	۹	مکزیک	۱۹۴	۹	ایران	۱۴۷
۱۰	تایلند	۱۲۶	۱۰	عربستان سعودی	۱۳۴	۱۰	عربستان سعودی	۴۰

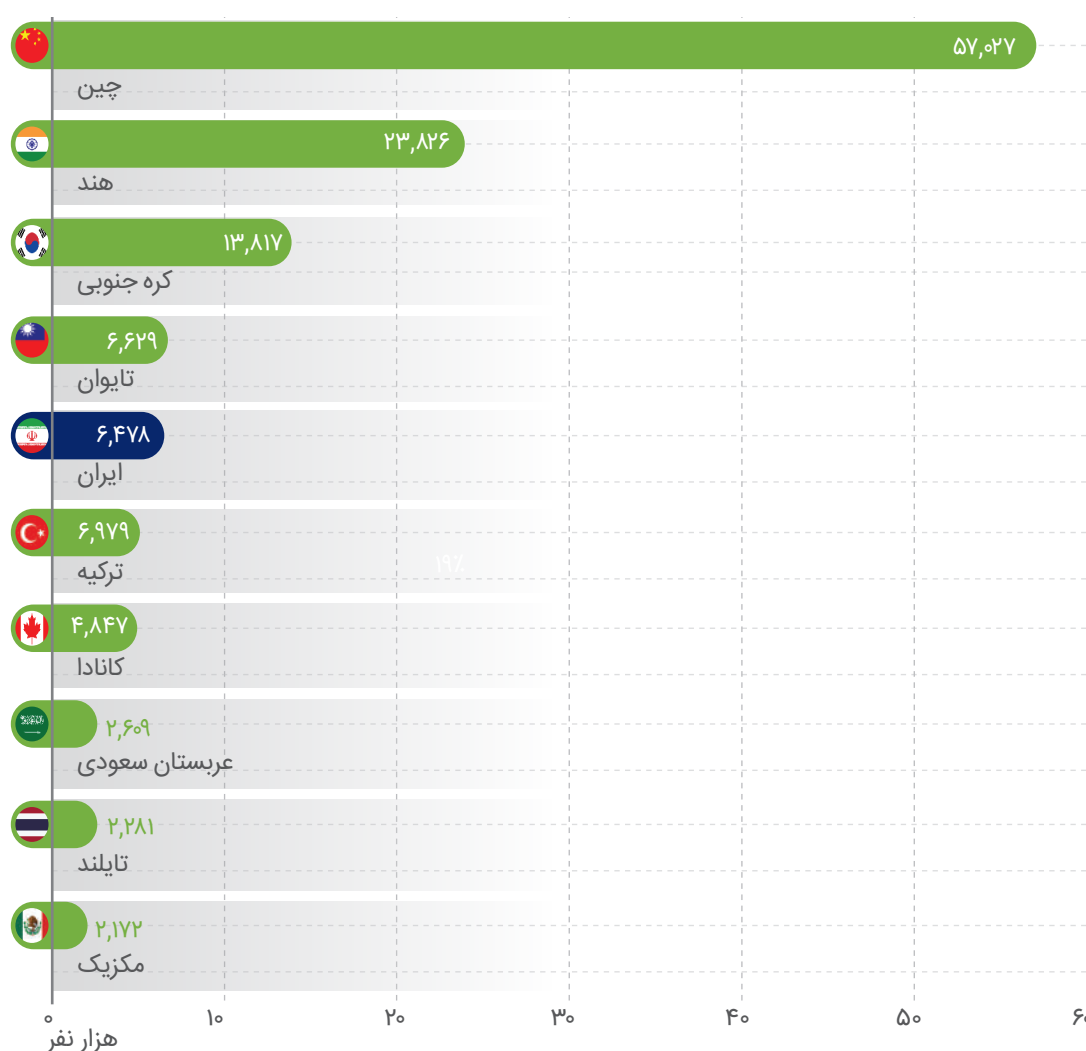
(National Science Foundation, 2021)

ده کشور برتر دریافت کننده ویزای موقت تحصیلی آمریکا در مقطع دکتری

دکتری را دریافت نموداند و سه کشور برتر چین، هند و کره جنوبی بیش از نیمی از آنها (۵۳ درصد) را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین بین ۷۰ تا ۹۴ درصد از دریافت کنندگان ویزا از این کشورها مدرک دکتری خود را در رشته‌های مرتبط با علوم و مهندسی کسب کرده‌اند.

طی یک دهه گذشته کشور ایران با ۶ هزار و ۴۷۸ ویزا در رتبه پنجم در میان کشورهای دریافت کننده ویزای موقت تحصیلی در مقطع دکتری در ایالات متحده قرار داشته است. کشورهای چین، هند، کره جنوبی و تایوان نیز به ترتیب در رتبه‌های اول تا چهارم قرار داشته‌اند. بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰ میلادی ۱۰ کشور ۷۰ درصد از ۱۷۷ هزار و ۴۵۴ ویزاهای موقت تحصیلی در مقطع

نمودار ۶۲- مجموع ویزاهای دریافت شده موقت تحصیلی در مقطع دکتری به تفکیک ملیت (۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰)

(National Science Foundation, 2021)

جدول ۵۹- تعداد ایرانیان دریافت‌کننده ویزای موقت تحصیلی آمریکا در مقطع دکتری به تفکیک رشته تحصیلی (۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰)

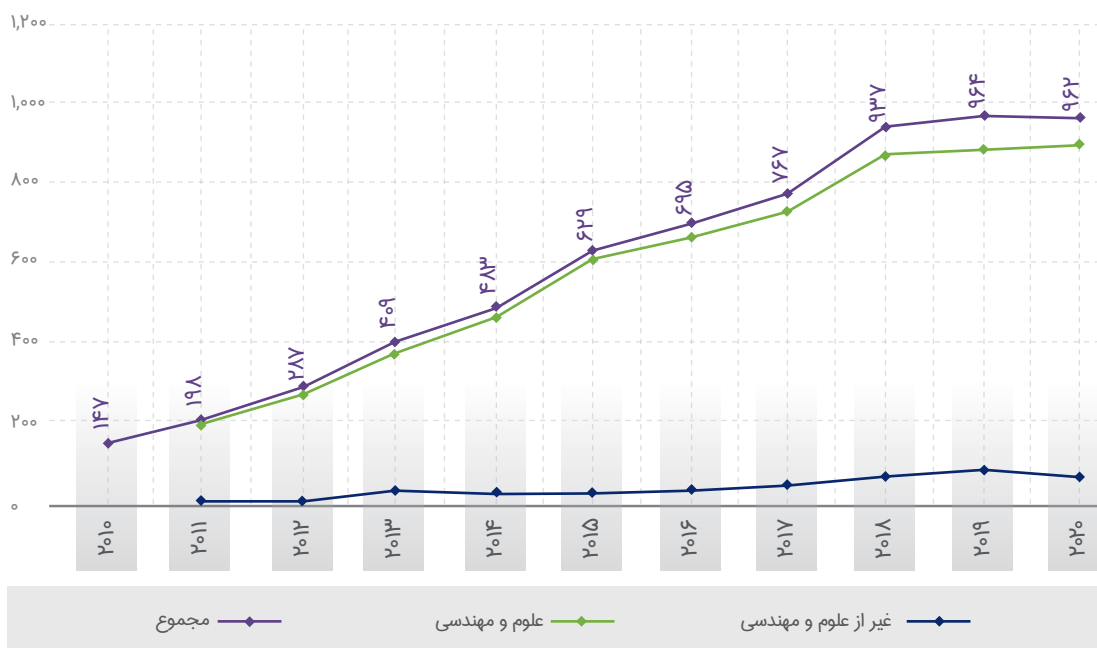
سال	مجموع	علوم و مهندسی	غیر از علوم و مهندسی
۲۰۱۰	۱۴۷	-	-
۲۰۱۱	۱۹۸	۱۹۳	۵
۲۰۱۲	۲۸۷	۲۷۸	۹
۲۰۱۳	۴۰۹	۳۸۰	۲۹
۲۰۱۴	۴۸۳	۴۶۳	۲۰
۲۰۱۵	۶۲۹	۶۰۸	۲۱
۲۰۱۶	۶۹۵	۶۶۴	۳۱
۲۰۱۷	۷۶۷	۷۲۸	۳۹
۲۰۱۸	۹۳۷	۸۷۱	۶۶
۲۰۱۹	۹۶۴	۸۸۲	۸۲
۲۰۲۰	۹۶۲	۸۹۵	۶۷

(National Science Foundation, 2021)

مرتبط با علوم و مهندسی تحصیل کرده‌اند. تنها ۶ درصد از دانشجویان ایرانی در رشته‌های غیر مرتبط با علوم و مهندسی تحصیل نموده‌اند.

حدود ۹۴ درصد ایرانیانی که بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰ موفق به اخذ ویزای موقت تحصیلی در مقطع دکتری در ایالات متحده آمریکا شده‌اند، در رشته‌های

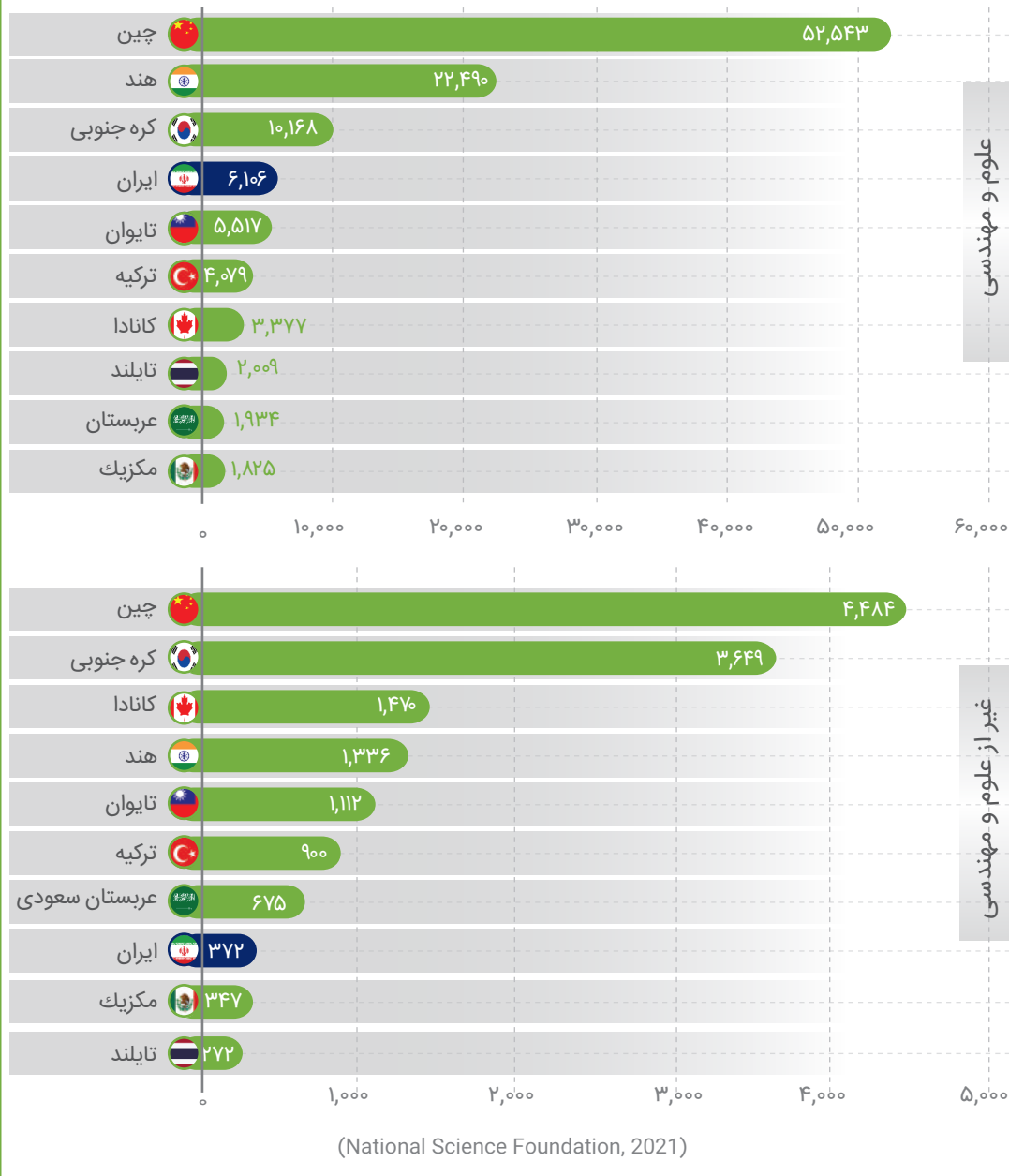
نمودار ۶۳- تعداد ایرانیان دریافت‌کننده ویزای موقت تحصیلی آمریکا در مقطع دکتری به تفکیک رشته تحصیلی (۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰)

(National Science Foundation, 2021)

ده کشور برتر دریافت کننده ویزای موقت تحصیلی آمریکا در مقطع دکتری

نمودار ۶۴- مقایسه جایگاه ده کشور برتر دریافت کننده ویزای موقت تحصیلی آمریکا در مقطع دکتری به تفکیک ملیت (۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰)

موقت تحصیلی در مقطع دکتری در ایالات متحده آمریکا قرار داشته است. در رشته‌های غیر مرتبط با علوم و مهندسی نیز کشور ایران با دریافت ۳۷۲ ویزا در رتبه هشتم قرار داشته است.

در مجموع بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰ میلادی کشور ایران با دریافت ۶ هزار و ۱۰۶ ویزای موقت تحصیلی در رشته‌های مرتبط با علوم و مهندسی در رتبه چهارم در میان ۱۰ کشور برتر دریافت کننده ویزای

مقایسه میل به ماندگاری دانشجویان دکتری در ایالات متحده بر اساس تابعیت

به طور کلی میل به ماندگاری^۱ دانشجویان دکتری از ملیت‌های مختلف برای ماندگاری پس از فارغ‌التحصیلی در ایالات متحده آمریکا بالا است. در سال ۲۰۲۰ میلادی ۷۳ درصد از دانشجویان دکتری قصد داشتند پس از فارغ‌التحصیلی در ایالات متحده آمریکا بمانند. این نسبت از ۶۹ درصد در سال ۲۰۱۰ افزایش یافته است که این امر نشان می‌دهد که جذابیت ایالات متحده برای افراد با تحصیلات عالی همچنان بالا است. این درصد

در میان کشورهای آسیایی حدود ۸۰ درصد است. دانشجویان ایرانی در سال ۲۰۱۰ و ۲۰۱۵ به ترتیب با ۸۵ و ۹۰ درصد در صدر ۱۰ کشور برتر با بیشترین میل به ماندگاری در ایالات متحده آمریکا قرار داشته‌اند. در سال ۲۰۲۰ جایگاه کشور ایران با یک پله سقوط به رتبه دوم تغییر یافته است. نپال جایگزین کشور ایران در رتبه اول شده است.

جدول ۶۰- مقایسه میل به ماندگاری دانشجویان دریافت‌کننده ویزای موقت تحصیلی در آمریکا (۲۰۱۰، ۲۰۱۵ و ۲۰۲۰)

۲۰۲۰			۲۰۱۵			۲۰۱۰		
رتبه	کشور	میل به ماندن (درصد)	رتبه	کشور	میل به ماندن (درصد)	رتبه	کشور	میل به ماندن (درصد)
۱	نپال	۹۴٫۶	۱	ایران	۸۹٫۷	۱	ایران	۸۵
۲	ایران	۹۲٫۵	۲	نپال	۸۸٫۱	۲	نپال	۸۴٫۹
۳	هند	۸۸٫۶	۳	بنگلادش	۸۷٫۷	۳	هند	۸۳٫۳
۴	بنگلادش	۸۶٫۲	۴	اوکراین	۸۵٫۷	۴	چین	۸۲٫۱
۵	سريلانکا	۸۵٫۷	۵	هند	۸۴٫۵	۵	رومانی	۸۰٫۵
۶	چین	۸۱٫۷	۶	رومانی	۸۲٫۵	۶	بلغارستان	۷۹٫۷
۷	تایوان	۸۰٫۸	۷	چین	۸۱٫۱	۷	روسیه	۷۵٫۸
۸	ترکیه	۷۲٫۹	۸	روسیه	۷۸	۸	اوکراین	۷۵
۹	کره جنوبی	۶۹٫۳	۹	نیجریه	۷۶٫۲	۹	نیجریه	۷۴٫۵
۱۰	کانادا	۶۵٫۸	۱۰	ونزوئلا	۷۵٫۹	۱۰	کنیا	۷۲٫۱

(National Science Foundation, 2015) (National Science Foundation, 2021)

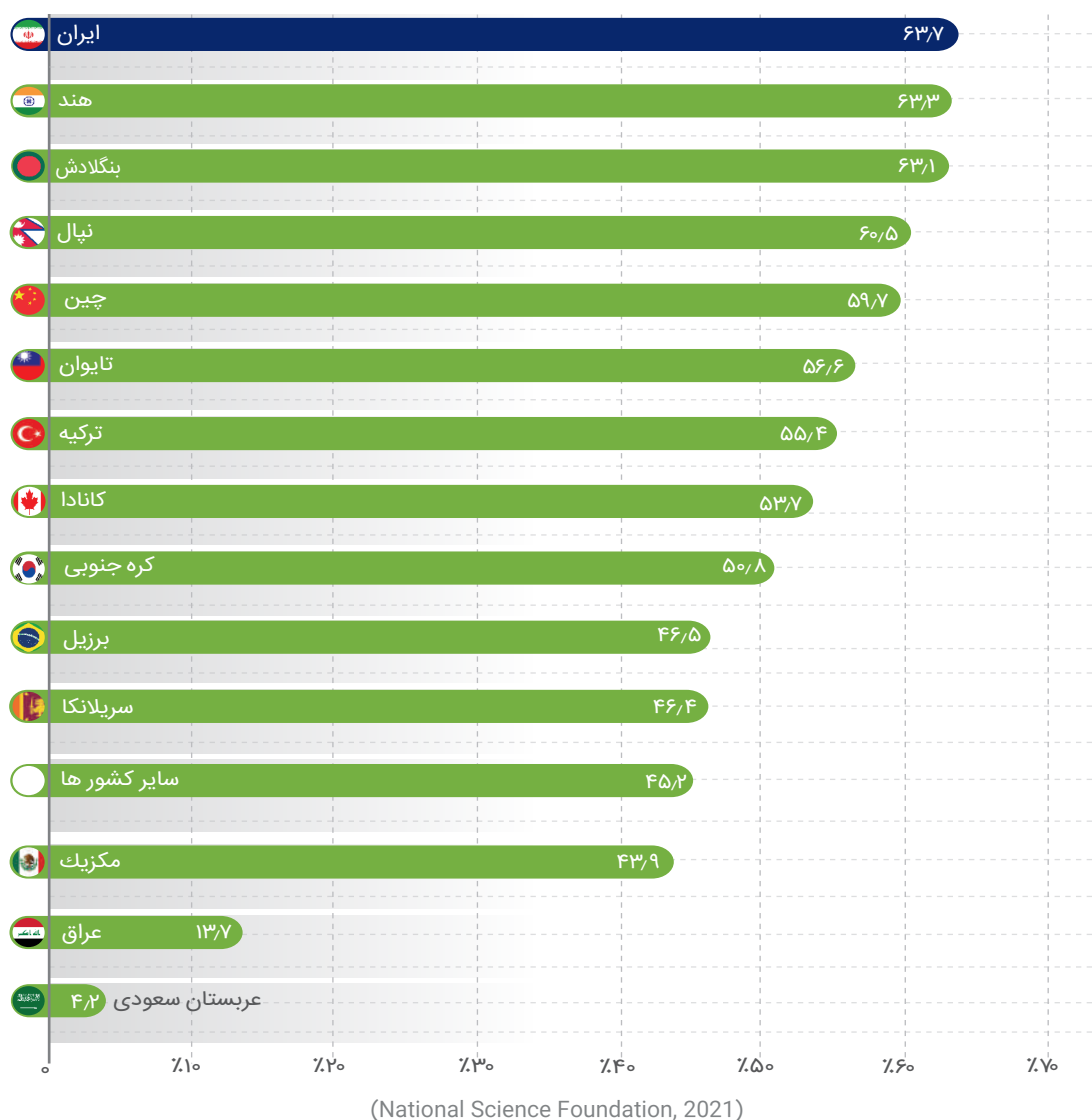
۱. داده‌های مربوط به "میل به ماندگاری" به دریافت‌کنندگان ویزایی اشاره دارد که قصد دارند پس از سال فارغ‌التحصیلی در ایالات متحده اقامت داشته باشند.

برنامه ماندگاری^۱ دانشجویان دکتری در ایالات متحدہ آمریکا بر اساس تابعیت

در میان کشورهای برتر دریافت‌کننده ویزای تحصیلی در مقطع دکتری، تمایل به ماندن در ایالات متحدہ در میان دانشجویان کشورهای عربستان سعودی (۱۵ درصد) و عراق (۳۵ درصد) کمترین بوده است. همچنین دانشجویان دکتری این دو کشور به ترتیب با ۴ و ۱۴ درصد کمتر از ملیت‌های دیگر دارای برنامه‌های قطعی و تعهدات شغلی برای اقامت در ایالات متحدہ هستند.

در سال ۲۰۲۰ میلادی بیش از ۵۵ درصد از دانشجویان دریافت‌کننده ویزای موقت تحصیلی در مقطع دکتری که عمدتاً از کشورهای آسیایی هستند (به غیر از سریلانکا و کره جنوبی) برای ماندگاری در ایالات متحدہ آمریکا برنامه قطعی داشته‌اند. کشور ایران با ۶۳٫۷ درصد در رتبه نخست این شاخص قرار داشته است. هند، بنگلادش، نپال، چین و تایوان در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

نمودار ۶۵- مقایسه برنامه قطعی دانشجویان ملیت‌های مختلف برای ماندگاری در آمریکا در سال ۲۰۲۰

۱. دریافت‌کنندگان دکتری با «برنامه‌های قطعی برای ماندن» افرادی را شامل می‌شود که دارای یک فرصت تحقیقاتی پسا دکتری یا یک برنامه شغلی قطعی در ایالات متحدہ هستند.

تعداد و رتبه ایرانیان مشغول به فعالیت‌های دانشگاهی در ایالات متحده آمریکا

ایران از سال ۲۰۰۹ به جمع ۲۵ کشور برتر دارای بیشترین پژوهشگر مشغول به فعالیت در دانشگاه‌های ایالات متحده وارد شده است. همچنین رتبه ایران از ۲۵ در سال ۲۰۰۹ به ۱۳ در سال ۲۰۲۰ میلادی تغییر یافته است.

تعداد پژوهشگران بین‌المللی ایرانی^۱ در دانشگاه‌های آمریکا از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۷ با افزایشی تقریباً ۲/۸ برابری از ۷۱۶ نفر به ۱۹۸۴ نفر رسیده است. از سال ۲۰۱۷ به بعد تعداد پژوهشگران ایرانی در دانشگاه‌های آمریکا با افت محسوس تقریباً ۳۴ درصدی همراه بوده است.

نمودار ۶۶- تعداد و رتبه ایران در میان ۲۵ کشور برتر دارنده پژوهشگر بین‌المللی در آمریکا (۲۰۰۹-۲۰۲۱ تا ۲۰۲۰-۲۱)

(Institute of International Education, 2021)

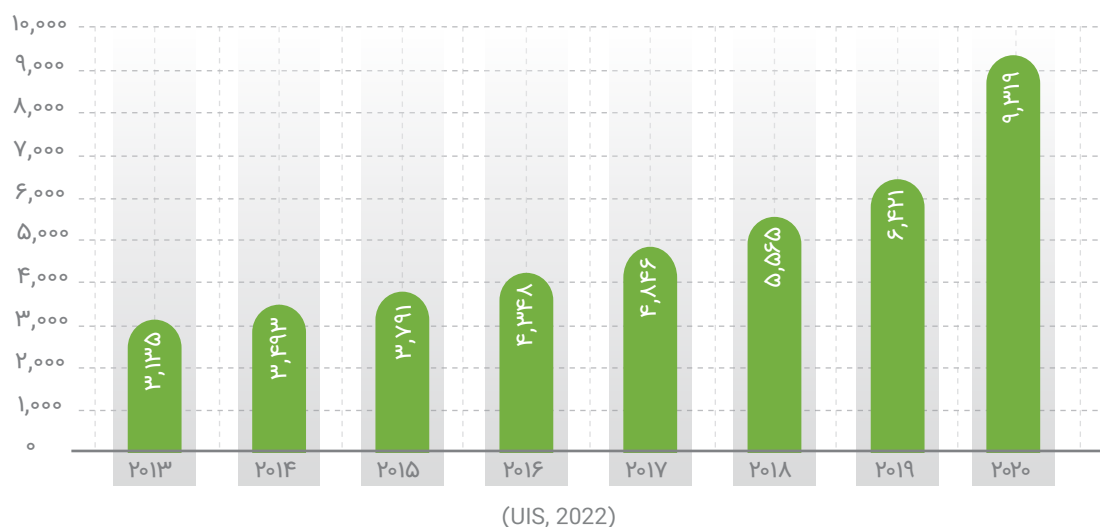
۱. پژوهشگران بین‌المللی به عنوان محققانی که دارای ویزای غیر مهاجرتی و در فعالیت‌های دانشگاهی موقت مشغول به فعالیت هستند، تعریف می‌شوند. لازم به ذکر است که این پژوهشگران به عنوان دانشجو در کالج یا دانشگاه ثبت‌نام نکرده‌اند.

جمعیت دانشجویان ایرانی در آلمان

درصدی همراه بوده است. در سال ۲۰۲۰ کشور ایران با نه هزار و ۳۱۹ دانشجو در آلمان، حدوداً ۲/۵ درصد از سهم بازار دانشجویان بین‌المللی در این کشور را به خود اختصاص داده و از این حیث در جایگاه هشتم در میان کشورهای دانشجو فرست به آلمان قرار داشته است.

کشور آلمان با در اختیار داشتن ۳۶۸ هزار و ۷۱۷ دانشجوی بین‌المللی، حدوداً ۵/۸ درصد از بازار دانشجویان بین‌المللی جهان را در اختیار دارد. جمعیت دانشجویان ایرانی در آلمان با افزایشی تقریباً ۳ برابری از سه هزار و ۱۳۵ نفر در سال ۲۰۱۳ به نه هزار و ۳۱۹ نفر در سال ۲۰۲۰ رسیده است. همچنین نسبت به سال ۲۰۱۹ جمعیت دانشجویان ایرانی در آلمان با افزایشی ۴۵

نمودار ۶۷- جمعیت دانشجویان ایرانی در آلمان (۲۰۱۳ تا ۲۰۲۰)

جدول ۶۱- جمعیت و سهم کشورهای منتخب دانشجوفرست به آلمان در سال ۲۰۲۰

رتبه	کشور	جمعیت	سهم (درصد)
۱	چین	۳۹,۲۸۱	۱۰/۷
۲	هند	۲۵,۱۳۰	۶/۸
۳	سوریه	۱۵,۷۶۹	۴/۳
۴	اتریش	۱۴,۵۱۴	۳/۹
۵	روسیه	۱۱,۰۵۵	۳
۶	ترکیه	۱۰,۸۶۲	۲/۹
۷	ایتالیا	۱۰,۸۲۰	۲/۹
۸	ایران	۹,۳۱۹	۲/۵
۹	فرانسه	۹,۲۸۳	۲/۵
۱۰	ایالات متحده آمریکا	۸,۲۴۶	۲/۲

(UIS, 2022)

جمعیت دانشجویان ایرانی در آلمان^۱ در مقایسه با سایر ملیت‌ها

در سال تحصیلی ۲۰۲۱-۲۰۲۰ میلادی کشور ایران دارای ۱۰ هزار و ۵۶۱ دانشجوی بین‌المللی و یک هزار و ۱۲ دانشجوی بین‌المللی مقیم در کشور آلمان بوده است. چین، ترکیه و هند به ترتیب سه کشور اصلی دانشجوی فرست به آلمان در سال تحصیلی ۲۰۲۱-۲۰۲۰ (در ترم زمستان) بوده‌اند. این سه کشور در مجموع ۲۶ درصد از جمعیت دانشجویان بین‌المللی در کشور آلمان را در اختیار دارند. کشور ایران نیز با ۱۱ هزار و ۵۷۳ دانشجو،

۲/۸ درصد از جمعیت دانشجویان بین‌المللی در این کشور را به خود اختصاص داده است. ۵۰/۵ درصد از این دانشجویان زن و ۴۹/۵ درصد از آن‌ها مرد بوده‌اند. همان‌طور که در جدول زیر مشخص است، کشور ایران در جایگاه هشتم در میان ۱۰ کشور منتخب دانشجوی فرست به آلمان قرار داشته است. در میان کشورهای آسیایی نیز، ایران در رتبه چهارم^۲ قرار دارد.

جدول ۶۲- جمعیت و سهم ده کشور منتخب دانشجوی فرست به آلمان در سال تحصیلی ۲۰۲۱-۲۰۲۰

رتبه	کشور	جمعیت	سهم (درصد)
۱	چین	۴۳,۵۲۵	۱۰/۵
۲	ترکیه	۳۷,۰۳۰	۸/۹
۳	هند	۲۸,۹۰۵	۶/۹
۴	سوریه	۱۹,۳۶۶	۴/۷
۵	اتریش	۱۵,۷۷۴	۳/۸
۶	روسیه	۱۴,۳۰۱	۳/۴
۷	ایتالیا	۱۴,۰۶۷	۳/۴
۸	ایران	۱۱,۵۷۳	۲/۸
۹	اوکراین	۸,۶۸۷	۲/۱
۱۰	کامرون	۸,۱۵۹	۲

(Statistisches Bundesamt, 2021)

۱. به طور کلی دو دسته دانشجوی بین‌المللی در کشور آلمان تحصیل می‌کنند: دانشجویان بین‌المللی (غیر مقیم) (Bildungsauslaender) و دانشجویان بین‌المللی مقیم (Bildungsinlaender).

* دانشجویان بین‌المللی (غیر مقیم) به دانشجویان ملیت‌های دیگر گفته می‌شود که تحصیلات قبلی خود را در کشور مادری‌شان به پایان رسانده‌اند.
* دانشجویان بین‌المللی مقیم، دانشجویانی هستند که تحصیلات قبلی خود را در آلمان به پایان رسانده‌اند یا قبلاً در یک مدرسه آلمانی شرکت کرده‌اند.
۲. در گزارش آلمانی مورد استناد، کشور ترکیه جز کشورهای آسیایی محسوب نشده است.

جمعیت و سهم دانشجویان ایرانی در آلمان

دانشگاه‌های آلمان قرار داشته است. چین، هند و ترکیه به‌ترتیب در جایگاه اول تا سوم در میان دانشجویهای ثبت‌نام شده در دانشگاه‌ها و کالج‌های کشور آلمان قرار داشته است.

در سال تحصیلی ۲۰۲۰-۲۰۲۱ میلادی (در ترم زمستان) کشور ایران با دو هزار و ۹۷ دانشجوی ثبت‌نام شده در دانشگاه و دو هزار و ۶۵۱ دانشجوی ثبت‌نام شده در کالج‌های آلمان به ترتیب در جایگاه نهم و هشتم در میان دانشجویان بین‌المللی ثبت‌نام شده در

جدول ۶۳- مقایسه جمعیت و سهم دانشجویان ایرانی ثبت‌نام کرده در دانشگاه‌ها و کالج‌های آلمان در سال تحصیلی ۲۰۲۰-۲۰۲۱

ثبت نام در ترم اول دانشگاه				ثبت نام در ترم اول کالج			
رتبه	کشور	جمعیت	سهم (درصد)	رتبه	کشور	جمعیت	سهم (درصد)
۱	چین	۸,۷۸۶	۹,۲	۱	چین	۶,۶۴۸	۸,۸
۲	هند	۷,۱۷۶	۷,۵	۲	هند	۶,۵۴۸	۸,۶
۳	ترکیه	۶,۶۸۶	۷	۳	ترکیه	۴,۱۳۷	۵,۵
۴	سوریه	۴,۵۳۲	۴,۷	۴	سوریه	۳,۴۷۴	۴,۶
۵	ایتالیا	۳,۷۵۴	۳,۹	۵	ایتالیا	۳,۲۳۸	۴,۳
۶	روسیه	۳,۴۸۴	۳,۶	۶	اتریش	۳,۰۰۹	۴
۷	اتریش	۳,۴۱۹	۳,۶	۷	فرانسه	۲,۲۸۵	۳,۷
۸	ایران	۲,۶۵۱	۲,۸	۸	روسیه	۲,۶۴۹	۳,۵
۹	فرانسه	۲,۵۸۹	۲,۷	۹	ایران	۲,۰۹۷	۲,۸
۱۰	اسپانیا	۲,۱۲۳	۲,۲	۱۰	اسپانیا	۲,۰۷۵	۲,۷

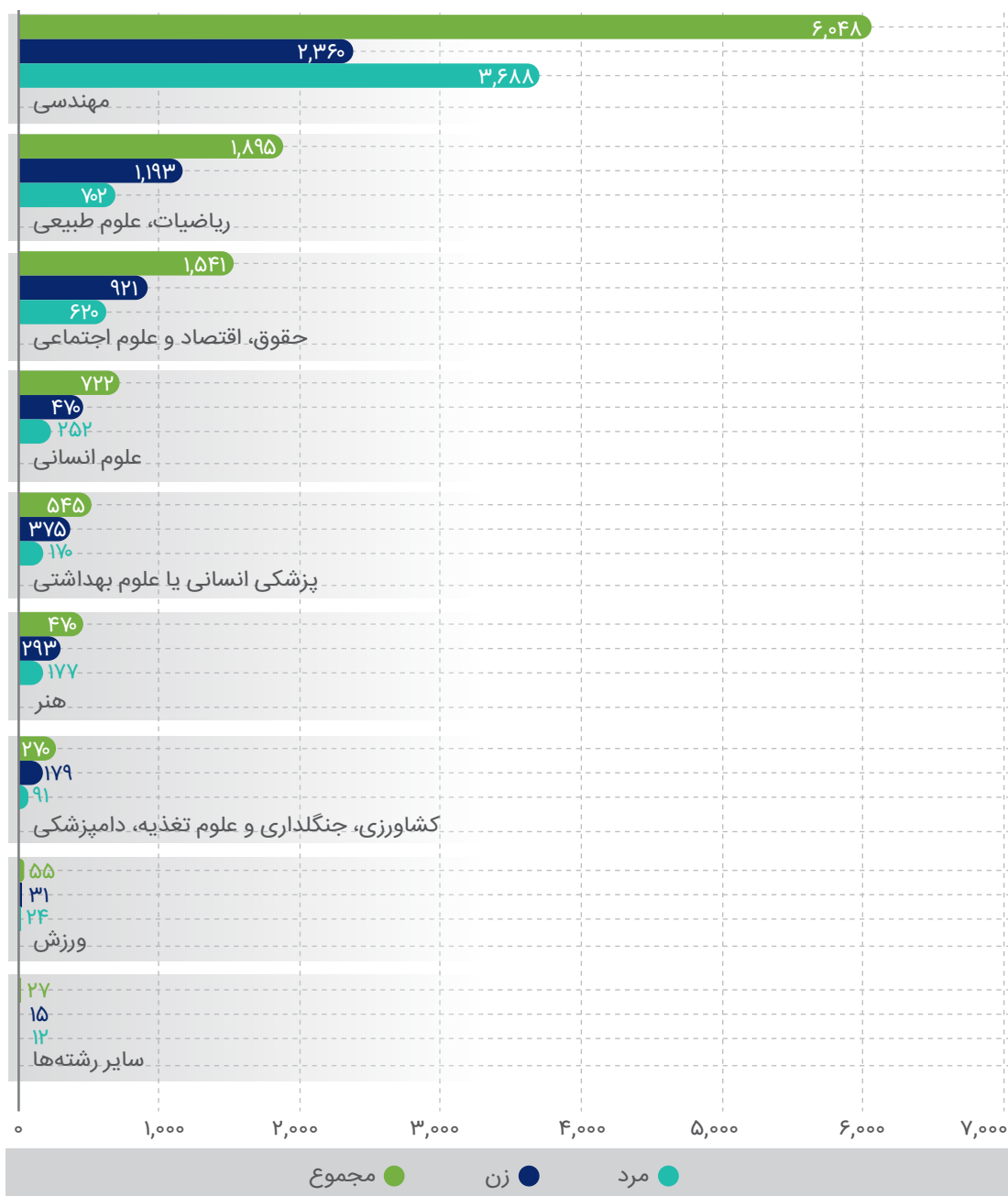
(Statistisches Bundesamt, 2021)

رشته تحصیلی دانشجویان ایرانی در آلمان

مشغول به تحصیل بوده‌اند. علوم انسانی با حدود ۶ درصد، علوم پزشکی با ۵ درصد و هنر با ۴ درصد در جایگاه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

از مجموع ۱۱ هزار و ۵۷۳ دانشجوی ایرانی در کشور آلمان، حدود ۵۲ درصد در رشته‌های مهندسی، ۱۶ درصد در رشته‌های مرتبط با ریاضیات و علوم طبیعی و ۱۳ درصد در رشته‌های حقوق، اقتصاد و علوم اجتماعی

نمودار ۶۸- رشته تحصیلی دانشجویان ایرانی در آلمان در سال تحصیلی ۲۰۲۰-۲۰۲۱، به تفکیک جنسیت

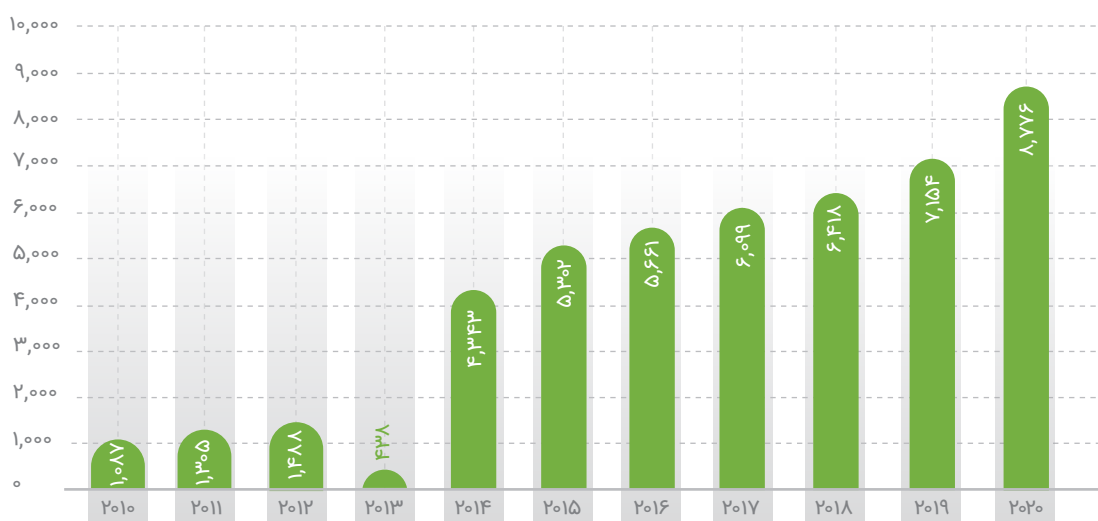
(Statistisches Bundesamt, 2021)

جمعیت دانشجویان ایرانی در ترکیه

ترکیه یکی از مقاصد نوظهور دانشجویان ایرانی در سال‌های گذشته است. بنا بر آمار یونسکو کشور ترکیه با ۱۸۵ هزار و ۴۷ دانشجوی بین‌المللی، حدوداً ۳ درصد از بازار دانشجویان بین‌المللی جهان را به خود اختصاص داده است. جمعیت دانشجویان ایرانی در ترکیه با افزایشی تقریباً ۸ برابری از یک هزار و ۸۷ نفر در سال ۲۰۱۰ به هشت هزار و ۷۷۶ نفر در سال ۲۰۲۰ رسیده است. همچنین نسبت به سال ۲۰۱۹ جمعیت

دانشجویان ایرانی در ترکیه با افزایشی تقریباً ۲۳ درصدی همراه بوده است. در سال ۲۰۲۰ کشور ایران با داشتن هشت هزار و ۷۷۶ دانشجو در ترکیه، حدوداً ۴/۷ درصد از سهم دانشجویان بین‌المللی در ترکیه را در اختیار داشته است و از این حیث در جایگاه پنجم در میان کشورهای دانشجو فرست به ترکیه قرار داشته است.

نمودار ۶۹- جمعیت دانشجویان ایرانی در ترکیه (۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰)

(UIS, 2022)

جدول ۶۴- جمعیت و سهم ده کشور منتخب دانشجو فرست به ترکیه در سال ۲۰۲۰

رتبه	کشور	جمعیت	سهم (درصد)
۱	سوریه	۳۷,۲۳۶	۲۰
۲	آذربایجان	۲۱,۰۶۹	۱۱/۴
۳	ترکمنستان	۱۸,۰۱۶	۹/۷
۴	عراق	۹,۷۵۲	۵/۳
۵	ایران	۸,۷۷۶	۴/۷
۶	افغانستان	۷,۵۱۷	۴/۱
۷	سومالی	۶,۱۰۴	۳/۳
۸	آلمان	۴,۶۳۷	۲/۵
۹	یمن	۴,۳۸۶	۲/۴
۱۰	مصر	۴,۱۰۹	۲/۲

(UIS, 2022)

جمعیت دانشجویان ایرانی در کانادا

تقریباً ۵۰ درصدی همراه بوده است. در سال ۲۰۲۰ کشور ایران با داشتن هفت هزار و ۸۵۴ دانشجو در کانادا، ۲/۴ درصد از سهم دانشجویان بین‌المللی در کانادا را در اختیار داشته و از این حیث در جایگاه ششم در میان کشورهای دانشجو فرست به کانادا قرار داشته است.

کانادا با در اختیار داشتن ۳۲۳ هزار و ۱۵۷ دانشجوی بین‌المللی، حدوداً ۵ درصد از بازار دانشجویان بین‌المللی جهان را به خود اختصاص داده است. جمعیت دانشجویان ایرانی در کانادا با افزایشی تقریباً ۲/۵ برابری از دو هزار و ۹۵۸ نفر در سال ۲۰۱۰ به هفت هزار و ۸۵۴ نفر در سال ۲۰۲۰ رسیده است. همچنین نسبت به سال ۲۰۱۹ جمعیت دانشجویان ایرانی در کانادا با افزایشی

نمودار ۷۰- جمعیت دانشجویان ایرانی در کانادا (۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰)

جدول ۶۵- جمعیت و سهم کشورهای منتخب دانشجو فرست به کانادا در سال ۲۰۲۰

رتبه	کشور	جمعیت	سهم (درصد)
۱	هند	۹۵,۰۳۱	۲۹,۴
۲	چین	۸۱,۰۰۶	۲۵,۱
۳	فرانسه	۱۸,۱۹۸	۵,۶
۴	ایالات متحده آمریکا	۹,۳۰۳	۲,۹
۵	ویتنام	۹,۲۴۳	۲,۹
۶	ایران	۷,۸۵۴	۲,۴
۷	نیجریه	۷,۵۴۲	۲,۳
۸	کره جنوبی	۷,۱۴۳	۲,۲
۹	برزیل	۵,۱۵۱	۱,۶
۱۰	بنگلادش	۵,۱۳۶	۱,۶

(UIS, 2022)

تعداد دارندگان ایرانی ویزای تحصیلی در کانادا در همه مقاطع تحصیلی

۲۰۲۱ افزایش یافته است. همچنین نسبت به سال ۲۰۲۰ میلادی جمعیت دانشجویان ایرانی در کانادا حدوداً ۲۱ درصد افزایش یافته است.

طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۱ میلادی جمعیت ایرانی دارنده ویزای تحصیلی در کانادا (در همه مقاطع تحصیلی) با افزایشی ۱۶ برابری همراه بوده و از یک هزار و ۸۵ نفر در سال ۲۰۰۰ به ۱۶ هزار ۹۰۰ نفر در سال

نمودار ۷۱- تعداد ایرانیان دارنده مجوز تحصیلی در کانادا در همه مقاطع تحصیلی (۲۰۰۰ تا ۲۰۲۱)

جمعیت دانشجویان ایرانی در ایتالیا

بوده است. این در حالی است که جمعیت دانشجویان ایرانی در ایتالیا در سال ۲۰۲۰ در مقایسه با دو سال قبل یعنی سال ۲۰۱۸ میلادی ۳۵ درصد کاهش یافته است. در سال ۲۰۲۰ کشور ایران با داشتن دو هزار و ۹۶۵ دانشجو در ایتالیا، حدوداً ۵ درصد از سهم دانشجویان بین‌المللی در این کشور را در اختیار داشته و از این حیث در جایگاه سوم در میان کشورهای دانشجو فرست به ایتالیا قرار داشته است.

طبق آمار یونسکو کشور ایتالیا با در اختیار داشتن ۵۸ هزار و ۵۰۸ دانشجوی بین‌المللی حدوداً یک درصد از سهم بازار دانشجویان بین‌المللی را به خود اختصاص داده است. جمعیت دانشجویان ایرانی در ایتالیا با افزایشی تقریباً ۱/۸ برابری از یک هزار و ۶۷۸ دانشجو در سال ۲۰۱۰ به دو هزار و ۹۶۵ دانشجو در سال ۲۰۲۰ افزایش یافته است.

در سال ۲۰۲۰ جمعیت دانشجویان ایرانی در ایتالیا نسبت به سال ۲۰۱۹ با افزایشی تقریباً ۹ درصدی همراه

نمودار ۷۲- جمعیت دانشجویان ایرانی در ایتالیا (۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰)

جدول ۶۶- جمعیت و سهم کشورهای منتخب دانشجو فرست به ایتالیا در سال ۲۰۲۰

رتبه	کشور	جمعیت	سهم (درصد)
۱	چین	۱۲,۴۱۳	۲۱/۲
۲	هند	۳,۷۵۰	۶/۴
۳	ایران	۲,۹۶۵	۵/۱
۴	ترکیه	۲,۱۴۹	۳/۷
۵	آلبانی	۱,۷۹۱	۳/۱
۶	آلمان	۱,۷۳۱	۳
۷	فرانسه	۱,۶۵۹	۲/۸
۸	روسیه	۱,۵۵۴	۲/۷
۹	سوئیس	۱,۵۱۱	۲/۶
۱۰	یونان	۱,۱۶۲	۲

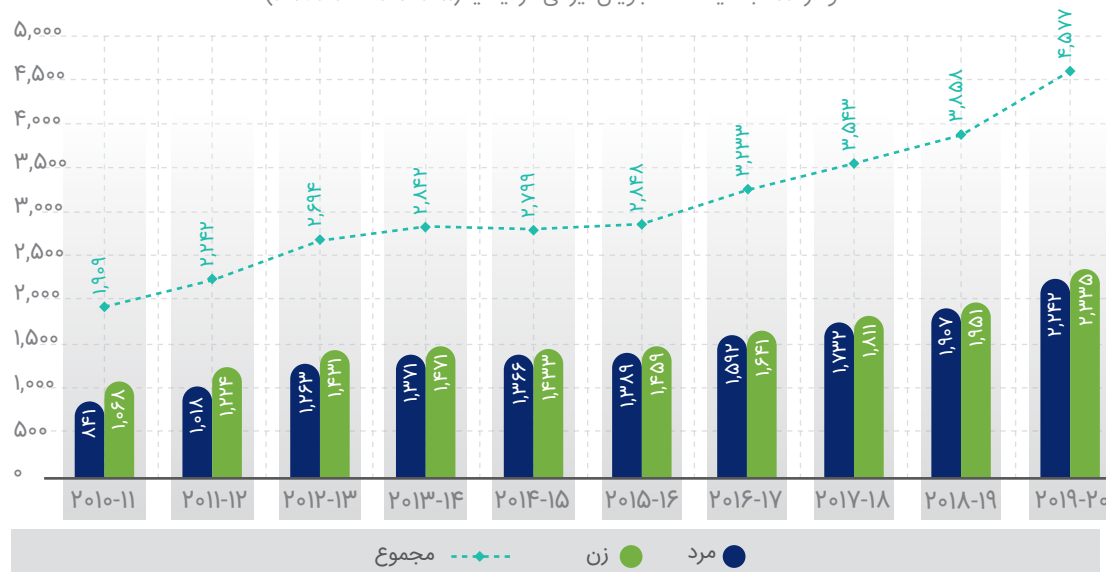
(UIS, 2022)

همچنین از سال تحصیلی ۲۰۱۱-۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰-۲۰۱۹ همواره سهم زنان از جمعیت دانشجویان ایرانی در ایتالیا بیشتر از مردان بوده است.

در سال تحصیلی ۲۰۲۰-۲۰۱۹ کشور ایران با چهار هزار و ۵۷۷ دانشجو در ایتالیا، حدود دو درصد از سهم دانشجویان بین‌المللی در این کشور را در اختیار داشته است و از این حیث در جایگاه پنجم در میان کشورهای دانشجو فرست به ایتالیا قرار داشته است.

همچنین بر اساس آمار وزارت علوم و آموزش و پرورش ایتالیا، این کشور با در اختیار داشتن ۹۶ هزار و ۱۸۳ دانشجوی بین‌المللی، حدوداً ۱/۵ درصد از بازار دانشجویان بین‌المللی جهان را به خود اختصاص داده است. جمعیت دانشجویان ایرانی در ایتالیا با افزایشی تقریباً ۲/۴ برابری از یک هزار و ۹۰۹ نفر در سال ۲۰۱۰ به چهار هزار و ۵۷۷ نفر در سال ۲۰۱۹ رسیده است. همچنین نسبت به سال ۲۰۱۸ جمعیت دانشجویان ایرانی در ایتالیا با افزایشی تقریباً ۱۹ درصدی همراه بوده است.

نمودار ۷۳- جمعیت دانشجویان ایرانی در ایتالیا (۲۰۱۱-۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰-۲۰۱۹)

(Italian Ministry of Education, University and Research, 2022)

جدول ۶۷- جمعیت و سهم کشورهای منتخب دانشجو فرست به ایتالیا در سال ۲۰۲۰-۲۰۱۹

رتبه	کشور	جمعیت	سهم (درصد)
۱	رومانی	۱۰,۵۱۰	۱۱
۲	آلبانی	۸,۹۰۵	۹
۳	چین	۷,۹۴۵	۸
۴	هند	۴,۶۸۴	۵
۵	ایران	۴,۵۷۷	۵
۶	مراکش	۳,۱۴۵	۳
۷	اوکراین	۲,۸۲۹	۳
۸	ترکیه	۲,۶۲۶	۳
۹	کامرون	۲,۵۴۹	۳
۱۰	مولداوی	۲,۴۵۵	۳

(Italian Ministry of Education, University and Research, 2022)

رشد ثبت‌نام دانشجویان ایرانی در دانشگاه‌های ایتالیا

دانشجویان ایرانی ثبت‌نام شده در دانشگاه‌های ایتالیا نسبت به سال تحصیلی ۲۰۱۸-۲۰۱۹ با رشدی ۳۲ درصدی همراه بوده است.

از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ تعداد دانشجویان ثبت‌نام شده ایرانی در ایتالیا با افزایشی ۲/۲ برابری همراه بوده و از ۷۶۳ نفر به ۱۷۱۸ نفر رسیده است. همچنین جمعیت

نمودار ۷۴- روند ثبت‌نام دانشجویان ایرانی در دانشگاه‌های ایتالیا (۲۰۱۰-۲۰۲۰ تا ۲۰۱۹-۲۰۲۰)

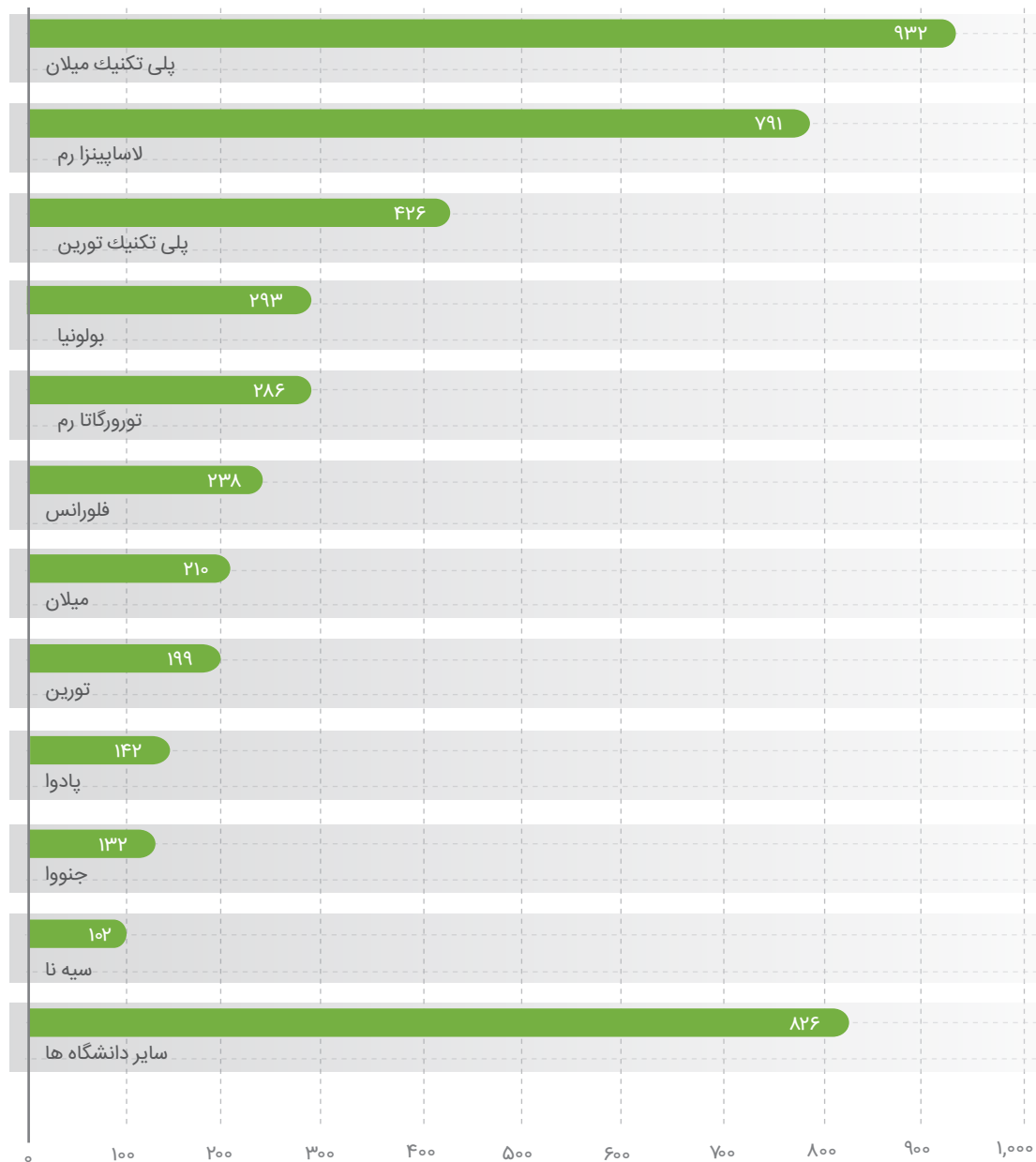
(Italian Ministry of Education, University and Research, 2022)

دانشگاه‌های اصلی میزبان دانشجویان ایرانی در ایتالیا

سه دانشگاه در مجموع میزبان ۴۶ درصد از دانشجویان ایرانی بوده‌اند. همچنین دانشگاه‌های بولونیا، تور و رگاتا، فلورانس میلان و تورین در جایگاه‌های بعدی قرار داشته‌اند.

دانشگاه‌های پلی‌تکنیک میلان با ۹۳۲، لاساپینزا رم با ۷۹۱ و دانشگاه پلی‌تکنیک تورین با ۴۲۶ دانشجو به ترتیب سه میزبان اصلی دانشجویان ایرانی در ایتالیا در سال تحصیلی ۲۰۱۹-۲۰۲۰ هستند. به عبارت دیگر این

نمودار ۷۵- توزیع پراکندگی دانشجویان ایرانی در دانشگاه‌های ایتالیا در سال تحصیلی ۲۰۱۹-۲۰۲۰

(Italian Ministry of Education, University and Research, 2022)

تعداد فارغ التحصیلان ایرانی از دانشگاه‌های ایتالیا

دانشجوی ایرانی از دانشگاه‌های ایتالیا فارغ التحصیل شده‌اند که از این میان ۲۵۳ نفر مرد (۴۷ درصد) و ۲۸۸ نفر زن (۵۳ درصد) بوده‌اند.

از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷ به طور متوسط ۳۹۲ دانشجوی ایرانی از دانشگاه‌های ایتالیا فارغ التحصیل شده‌اند که سهم زنان در همه سال‌ها بیش‌تر از مردان بوده است. در سال تحصیلی ۲۰۱۷-۲۰۱۸ میلادی ۵۴۱

نمودار ۷۶- تعداد فارغ التحصیلان ایرانی از دانشگاه‌های ایتالیا (۲۰۱۱-۲۰۱۲ تا ۲۰۱۷-۲۰۱۸)

(Italian Ministry of Education, University and Research, 2022)

جمعیت دانشجویان ایرانی در مجارستان

بین‌المللی در این کشور را در اختیار داشته است و از این حیث در جایگاه چهارم در میان کشورهای دانشجوی فرست به مجارستان قرار داشته است.

همچنین بر اساس داده‌های اداره آمار مجارستان تعداد دانشجویان ایرانی در دانشگاه‌های این کشور با افزایش تقریباً ۸۹ درصدی از ۹۹۱ دانشجو در سال ۲۰۱۴ به یک هزار و ۸۷۱ دانشجو در سال ۲۰۲۰ میلادی رسیده است. نسبت به سال ۲۰۱۹ میلادی، تعداد دانشجویان ایرانی در کشور مجارستان با کاهشی ۷/۵ درصدی همراه بوده است.

مجارستان از دیگر مقاصد نوظهور دانشجویان ایرانی است. این کشور با در اختیار داشتن ۳۸ هزار و ۴۲۲ دانشجوی بین‌المللی، کمتر از یک درصد (۰/۶ درصد) از بازار دانشجویان بین‌المللی جهان را به خود اختصاص داده است. جمعیت دانشجویان ایرانی در مجارستان با افزایش تقریباً ۲/۵ برابری از ۸۲۴ نفر در سال ۲۰۱۰ به دو هزار و ۲۴ نفر در سال ۲۰۲۰ رسیده است. همچنین نسبت به سال ۲۰۱۹ جمعیت دانشجویان ایرانی در مجارستان با کاهشی تقریباً ۷ درصدی همراه بوده است.

در سال ۲۰۲۰ کشور ایران با داشتن دو هزار و ۲۴ دانشجو در مجارستان، ۵/۳ درصد از سهم دانشجویان

نمودار ۷۷- جمعیت دانشجویان ایرانی در مجارستان (۲۰۲۰ تا ۲۰۱۰)

نمودار ۷۸- جمعیت دانشجویان ایرانی در مجارستان (۲۰۲۰ تا ۲۰۱۴)

جدول ۶۸- جمعیت و سهم ده کشور برتر دانشجویفراست به مجارستان در سال ۲۰۲۰

رتبه	کشور	جمعیت	سهم (درصد)
۱	آلمان	۳,۴۴۹	۹
۲	چین	۲,۷۷۶	۷,۲
۳	رومانی	۲,۵۹۳	۶,۷
۴	صربستان	۲,۲۰۹	۵,۷
۵	ایران	۲,۰۲۴	۵,۳
۶	اسلواکی	۱,۷۶۵	۴,۶
۷	اوکراین	۱,۲۰۷	۳,۱
۸	ترکیه	۱,۰۸۶	۲,۸
۹	عمان	۹۸۱	۲,۳
۱۰	پاکستان	۸۷۸	۲,۳

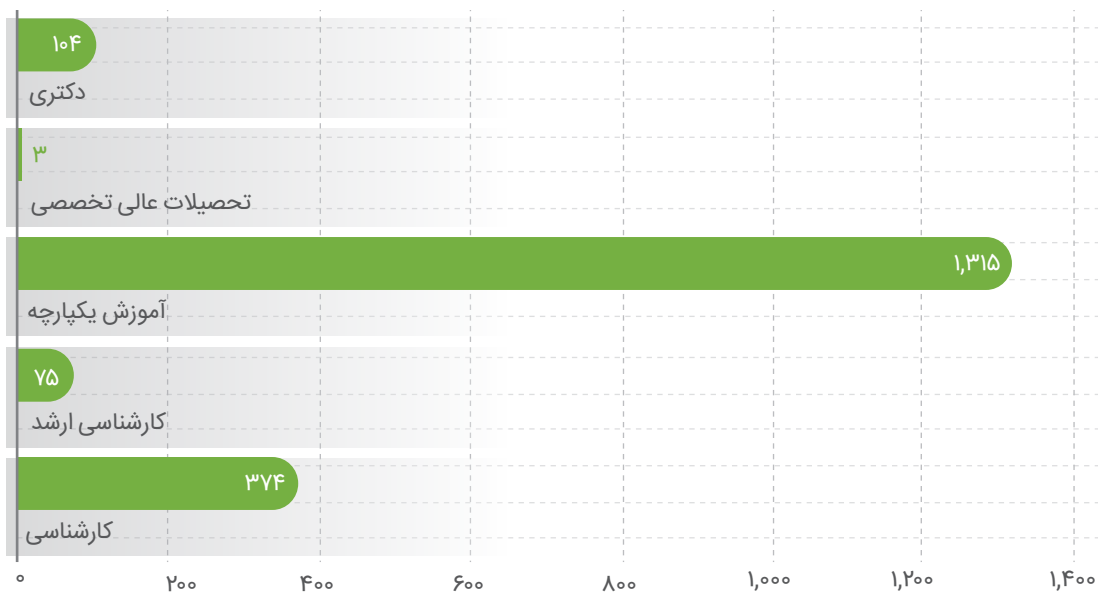
(UIS, 2022)

مقطع تحصیلی دانشجویان ایرانی در مجارستان

به تحصیل بوده‌اند. همچنین ۷۰/۳ درصد دانشجویان ایرانی در مقطع تحصیلی آموزش یکپارچه^۱ مشغول به تحصیل بوده‌اند.

در سال ۲۰۲۰ میلادی، ۲۰ درصد دانشجویان ایرانی در مجارستان در مقطع کارشناسی، ۴ درصد در مقطع کارشناسی ارشد و ۵/۶ درصد در مقطع دکتری مشغول

نمودار ۷۹- مقطع تحصیلی دانشجویان ایرانی در مجارستان در سال ۲۰۲۰

(Hungarian central statistical office, 2022)

۱. آموزش یکپارچه (Unified, undivided training) با اخذ مدرک کارشناسی ارشد به پایان می‌رسد. این برنامه‌ها شامل مطالعات پزشکی، مطالعات دامپزشکی، مطالعات دارویی، دندانپزشکی، حقوق، معماری و یازده برنامه هنری است.

جمعیت دانشجویان ایرانی در استرالیا

در این کشور را به خود اختصاص داده و از این حیث در جایگاه بیست و چهارم در میان کشورهای دانشجو فرست به استرالیا قرار داشته است.

همچنین بر اساس آمار دپارتمان آموزش استرالیا، تعداد دانشجویان ایرانی (تا می ۲۰۲۲) در دانشگاه‌های این کشور با کاهشی ۲۶ درصدی همراه شده و از دو هزار و ۴۴۷ دانشجو در سال ۲۰۱۰ به یک هزار و ۸۰۰ دانشجو در سال ۲۰۲۲ رسیده است که از این تعداد سهم مردان ۵۲ درصد و سهم زنان ۴۸ درصد بوده است.

طبق آمار یونسکو، استرالیا با در اختیار داشتن ۴۵۸ هزار و ۲۷۹ دانشجوی بین‌المللی، حدوداً ۷/۵ درصد از بازار دانشجویان بین‌المللی جهان را به خود اختصاص داده است. جمعیت دانشجویان ایرانی در استرالیا با کاهشی تقریباً ۳/۵ درصدی از دو هزار و ۲۳ نفر در سال ۲۰۱۰ به یک هزار و ۹۵۳ نفر در سال ۲۰۲۰ رسیده است. همچنین نسبت به سال ۲۰۱۹ جمعیت دانشجویان ایرانی در استرالیا با کاهشی تقریباً ۱۷ درصدی همراه بوده است.

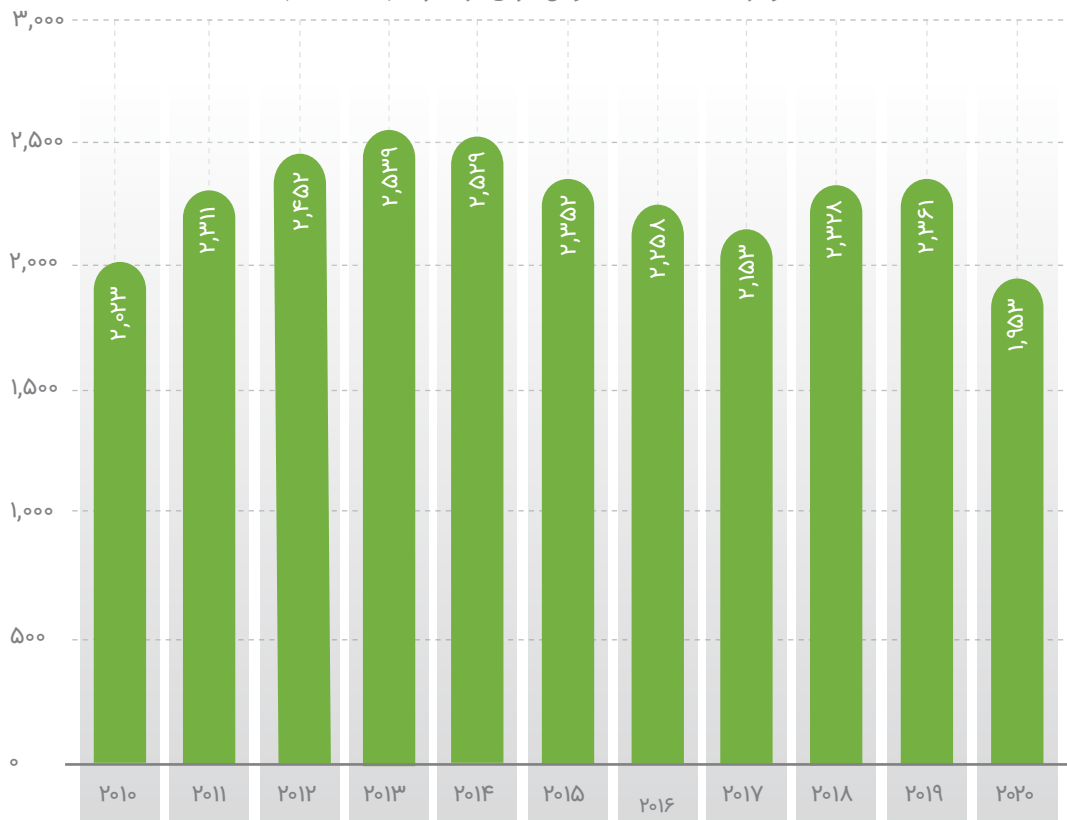
در سال ۲۰۲۰ کشور ایران با یک هزار و ۹۵۳ دانشجو در استرالیا، حدوداً ۰/۴ درصد از سهم دانشجویان بین‌المللی

جدول ۶۹- جمعیت و سهم کشورهای منتخب دانشجو فرست به استرالیا در سال ۲۰۲۰

رتبه	کشور	جمعیت	سهم (درصد)
۱	چین	۱۲۸,۱۸۳	۲۸
۲	هند	۸۴,۴۸۴	۱۸/۴
۳	نپال	۴۰,۷۵۲	۸/۹
۴	ویتنام	۱۵,۹۵۹	۳/۵
۵	مالزی	۱۴,۱۲۵	۳/۱
۶	اندونزی	۱۲,۸۵۲	۲/۸
۷	پاکستان	۱۱,۲۹۷	۲/۵
۸	سريلانكا	۱۰,۴۷۲	۲/۳
۹	فیلیپین	۱۰,۰۸۲	۲/۲
۱۰	برزیل	۹,۵۳۸	۲/۱
...	...	...	...
۲۰	ژاپن	۲,۷۴۲	۰/۶
۲۱	کانادا	۲,۶۹۶	۰/۶
۲۲	بریتانیا	۲,۵۷۵	۰/۶
۲۳	بوتان	۲,۴۳۵	۰/۵
۲۴	ایران	۱,۹۵۳	۰/۴

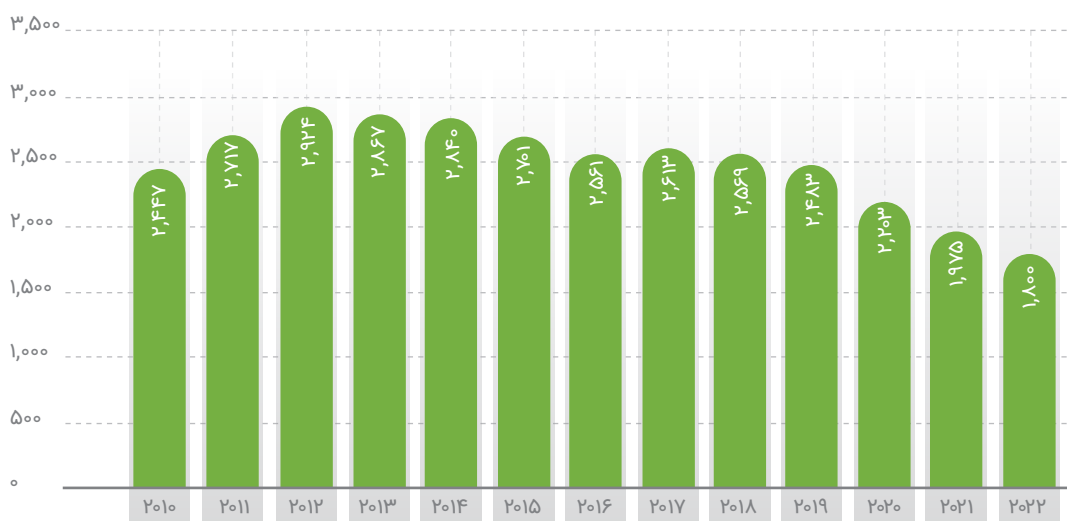
(UIS, 2022)

نمودار ۸۰- جمعیت دانشجویان ایرانی در استرالیا (۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰)

(UIS, 2022)

نمودار ۸۱- جمعیت دانشجویان ایرانی در استرالیا در همه مقاطع تحصیلی (۲۰۱۰ تا ۲۰۲۲)

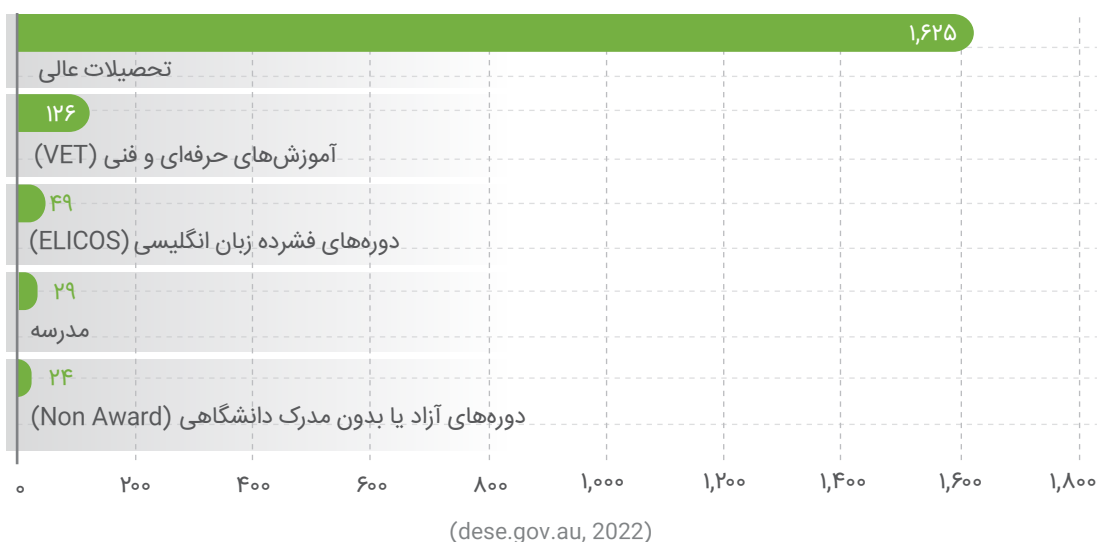
(dese.gov.au, 2022)

تعداد ثبت‌نام^۱ دانشجویان ایرانی در دانشگاه‌های استرالیا در سال ۲۰۲۲

درصد) در مقطع و دوره‌های تحصیلات عالی مشغول به تحصیل شده‌اند.

در سال ۲۰۲۲ (تا ماه می) میلادی در مجموع یک هزار و ۸۵۳ دانشجو در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی استرالیا ثبت‌نام نموده‌اند که از این تعداد ۱۶۲۵ نفر (۸۸)

نمودار ۸۲- تعداد ثبت‌نام دانشجویان ایرانی در استرالیا در مقاطع تحصیلی مختلف در سال ۲۰۲۲

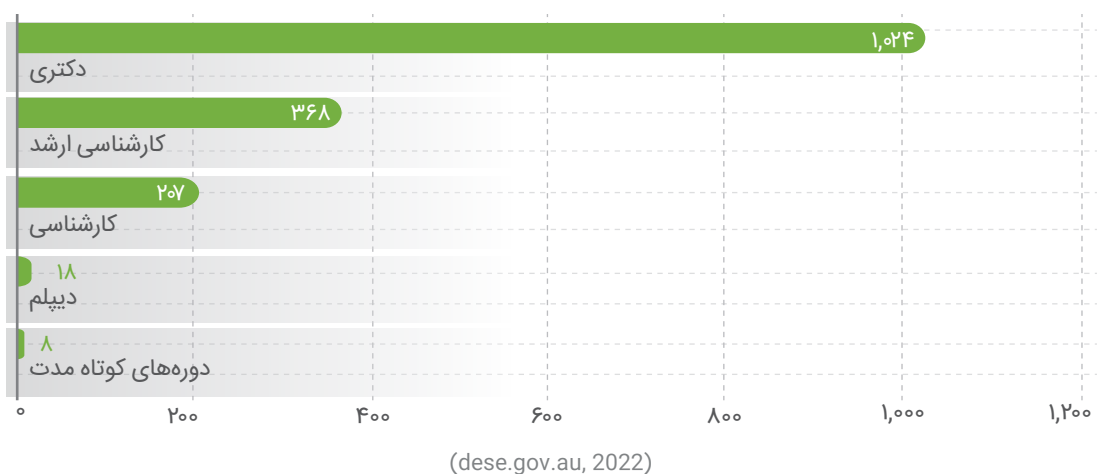

مقطع تحصیلی دانشجویان ایرانی در استرالیا

مقطع دکتری، ۳۶۸ نفر (۲۳ درصد) در مقطع کارشناسی ارشد و ۲۰۷ نفر (۱۳ درصد) در مقطع کارشناسی ثبت‌نام نموده‌اند.

از یک هزار و ۶۲۵ دانشجوی ایرانی که در سال ۲۰۲۲ (تا ماه می) در دانشگاه‌های استرالیا (بخش آموزش عالی) مشغول به تحصیل هستند، ۱۰۲۴ نفر (۶۳ درصد) در

نمودار ۸۳- مقطع تحصیلی دانشجویان ایرانی در استرالیا در سال ۲۰۲۲

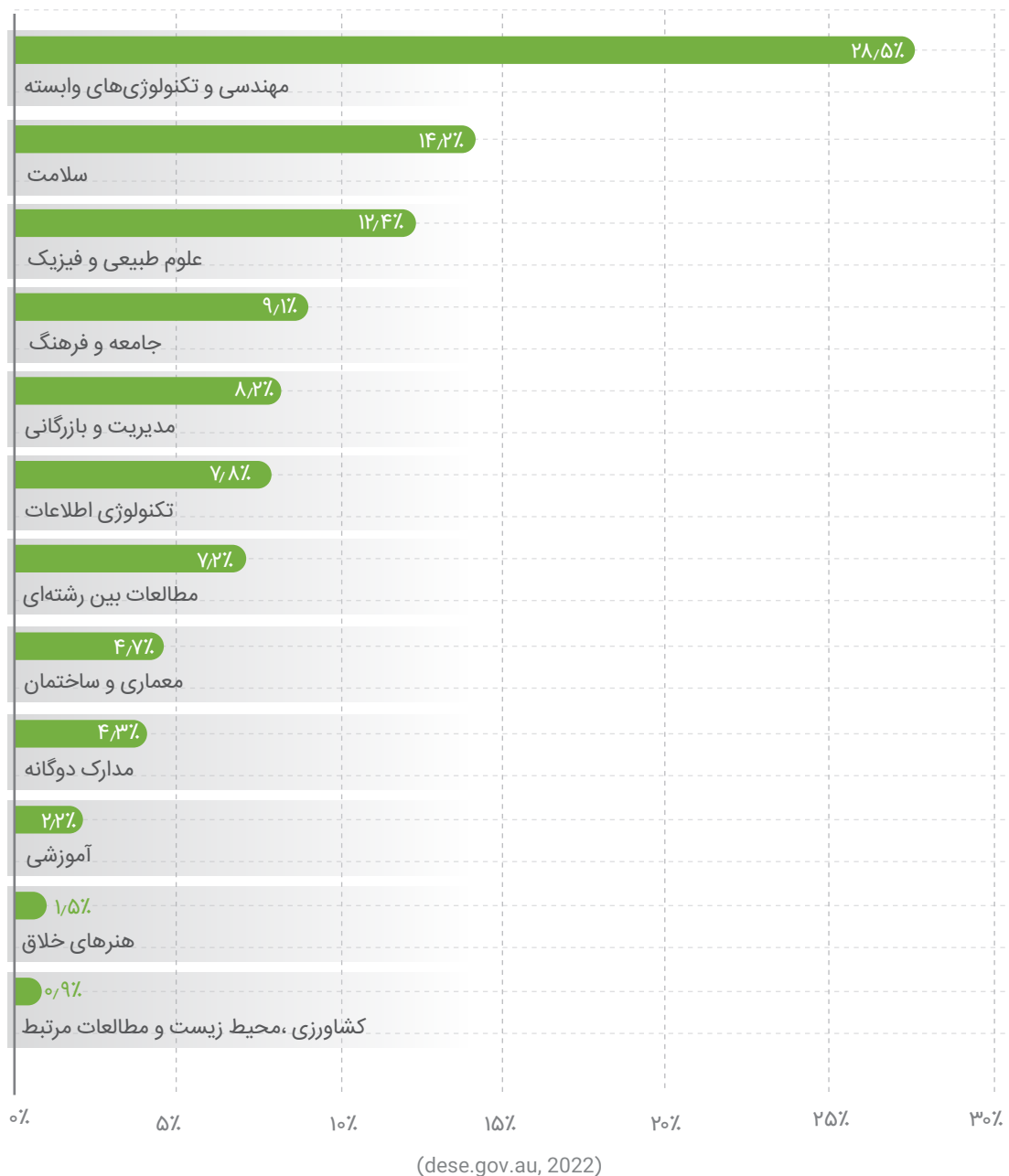
۱. دپارتمان آموزش استرالیا تعداد ثبت‌نام بین‌المللی را در همه مقاطع تحصیلی و دوره‌های آموزشی در نظر می‌گیرد و به همین منظور تعداد ثبت‌نام‌های بین‌المللی به دلیل اینکه یک دانشجو می‌تواند در چندین دوره آموزشی ثبت‌نام کرده باشد، همیشه بیشتر از تعداد دانشجویان بین‌المللی است.

حوزه تحصیلی دانشجویان ایرانی در استرالیا

جامعه و فرهنگ، مدیریت و بازرگانی، تکنولوژی اطلاعات و مطالعات بین‌رشته‌ای نیز به ترتیب با ۸، ۸ و ۷ درصد در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

در سال ۲۰۲۲ بیش از نیمی از دانشجویان ایرانی در استرالیا در رشته‌های مرتبط با مهندسی (۲۸ درصد)، سلامت (۱۴ درصد) و علوم طبیعی و فیزیک (۱۲ درصد) مشغول به تحصیل بوده‌اند. رشته‌های مرتبط با

نمودار ۸۴- حوزه تحصیلی دانشجویان ایرانی در استرالیا در سال ۲۰۲۲

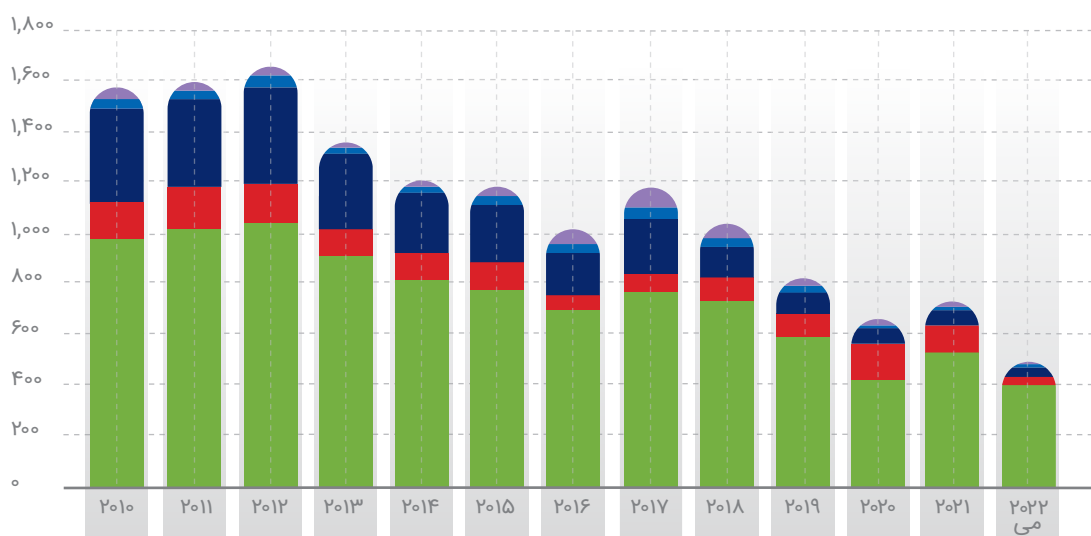

رشد ثبت‌نام جدید دانشجویان ایرانی در استرالیا

انگلیسی، ۲۷ نفر در دوره‌های آزاد یا بدون مدرک و تنها ۸ نفر در مدرسه ثبت‌نام نموده‌اند. همچنین تا می ۲۰۲۲ میلادی ۴۹۲ دانشجوی ایرانی در دوره‌های مختلف آموزشی، تحصیل خود در استرالیا را شروع نموده‌اند.

تعداد ثبت‌نام‌های جدید دانشجویان ایرانی در استرالیا با کاهشی تقریباً ۵۴ درصدی از ۱۵۶۸ نفر در سال ۲۰۱۰ به ۷۲۵ نفر در سال ۲۰۲۱ رسیده است که از این تعداد ۵۲۰ نفر در تحصیلات عالی، ۱۱۵ نفر در آموزش‌های حرفه‌ای و فنی، ۵۵ نفر در دوره‌های زبان

نمودار ۸۵- روند ثبت‌نام‌های جدید دانشجویان ایرانی در استرالیا به تفکیک دوره آموزشی (۲۰۱۰ تا می ۲۰۲۲)

سال	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰	۲۰۲۱	می ۲۰۲۲
تحصیلات عالی	۹۷۹	۱۰۱۶	۱۰۳۹	۹۰۲	۸۰۷	۷۷۶	۶۹۰	۷۶۳	۷۳۲	۵۸۳	۴۱۴	۵۲۰	۳۸۹
آموزش‌های حرفه‌ای و فنی	۱۴۰	۱۵۸	۱۵۵	۱۱۳	۱۱۳	۱۱۱	۶۳	۷۳	۸۶	۹۸	۱۴۶	۱۱۵	۴۲
زبان انگلیسی	۳۷۳	۳۵۴	۳۸۲	۲۹۰	۲۳۷	۲۲۵	۱۶۹	۲۱۵	۱۲۲	۸۸	۶۳	۵۵	۳۱
مدرسه	۲۹	۲۷	۳۸	۲۶	۲۰	۳۴	۳۶	۴۸	۳۴	۲۱	۱۵	۸	۱۸
دوره‌های آزاد یا بدون مدرک	۴۷	۴۴	۳۸	۳۲	۲۴	۳۳	۵۰	۷۶	۶۰	۳۱	۲۰	۲۷	۱۲

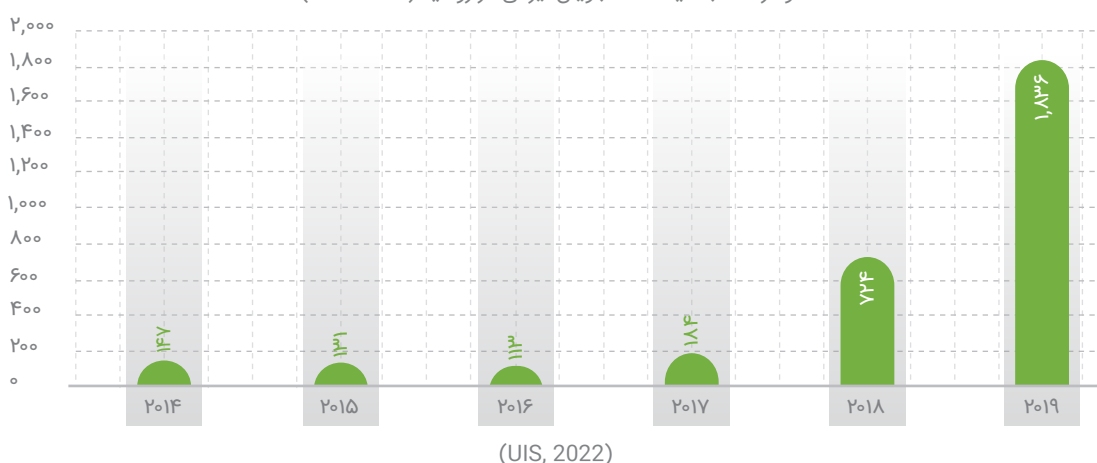
(dese.gov.au, 2022)

جمعیت دانشجویان ایرانی در روسیه

این اولین باری است که روسیه به جمع ۱۰ کشور برتر میزبان دانشجویان ایرانی پیوسته است. در سال ۲۰۱۹ کشور ایران با یک هزار و ۸۳۶ دانشجو در روسیه، کمتر از یک درصد (۰/۶ درصد) از سهم دانشجویان بین‌المللی در این کشور را به خود اختصاص داده و از این حیث در جایگاه شانزدهم در میان کشورهای دانشجو فرست به روسیه قرار داشته است.

روسیه با در اختیار داشتن ۲۸۲ هزار و ۹۲۲ دانشجوی بین‌المللی، حدوداً ۴/۶ درصد از بازار دانشجویان بین‌المللی جهان را به خود اختصاص داده است. جمعیت دانشجویان ایرانی در روسیه با افزایشی تقریباً ۱۲ برابری از ۱۴۷ نفر در سال ۲۰۱۴ به یک هزار و ۸۳۶ نفر در سال ۲۰۱۹ رسیده است. همچنین نسبت به سال ۲۰۱۸ جمعیت دانشجویان ایرانی در روسیه با افزایشی تقریباً ۱۵۳ درصدی همراه بوده است. طی یک دهه گذشته

نمودار ۸۶- جمعیت دانشجویان ایرانی در روسیه (۲۰۱۴ تا ۲۰۱۹)

جدول ۷۰- جمعیت و سهم کشورهای منتخب دانشجو فرست به روسیه در سال ۲۰۱۹

رتبه	جمعیت	کشور	سهم (درصد)
۱	۷۱,۳۶۸	قزاقستان	۲۵/۲
۲	۲۷,۸۸۹	ترکمنستان	۹/۹
۳	۲۷,۳۹۷	ازبکستان	۹/۷
۴	۲۱,۹۷۳	تاجیکستان	۷/۸
۵	۲۱,۶۰۹	اوکراین	۷/۶
۶	۱۸,۵۳۱	چین	۶/۵
۷	۱۲,۱۰۵	هند	۴/۳
۸	۱۱,۶۱۴	بلاروس	۴/۱
۹	۱۰,۹۴۶	آذربایجان	۳/۹
۱۰	۷,۲۹۱	قرقیزستان	۲/۶
...	...	...	...
۱۵	۲,۲۵۲	مصر	۰/۸
۱۶	۱,۸۳۶	ایران	۰/۶

(UIS, 2022)

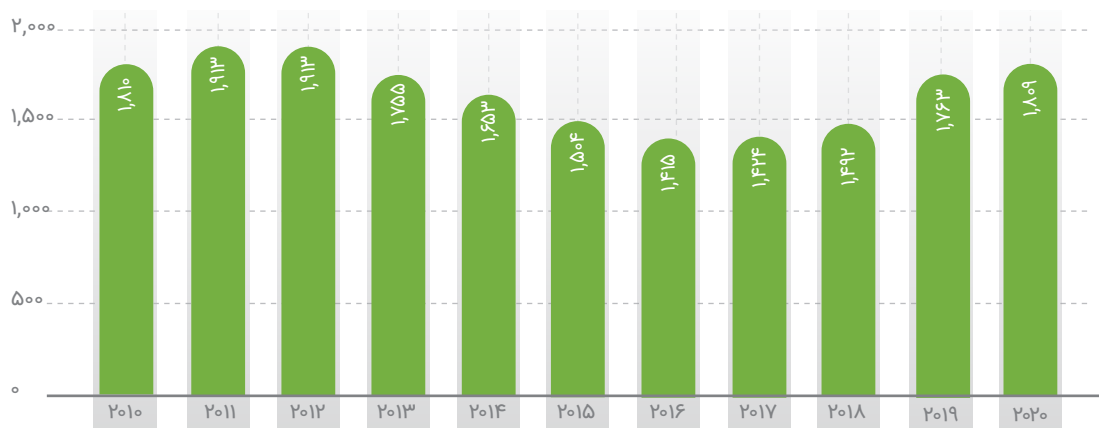
جمعیت دانشجویان ایرانی در فرانسه

است.

در سال ۲۰۲۰ کشور ایران با داشتن یک هزار و ۸۰۹ دانشجوی در فرانسه، کمتر از یک درصد (۰/۷ درصد) از سهم دانشجویان بین‌المللی در این کشور را در اختیار داشته و از این حیث در جایگاه سی و دوم در میان کشورهای دانشجویفرست به فرانسه قرار داشته است.

فرانسه با در اختیار داشتن ۲۵۲ هزار و ۴۴۴ دانشجوی بین‌المللی، ۴ درصد از بازار دانشجویان بین‌المللی جهان را به خود اختصاص داده است. جمعیت دانشجویان ایرانی در فرانسه با کاهشی اندک از یک هزار و ۸۱۰ نفر در سال ۲۰۱۰ به یک هزار و ۸۰۹ نفر در سال ۲۰۲۰ رسیده است. نسبت به سال ۲۰۱۹ جمعیت دانشجویان ایرانی در فرانسه با افزایشی تقریباً ۲/۶ درصدی همراه بوده

نمودار ۸۷- جمعیت دانشجویان ایرانی در فرانسه (۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰)

(UIS, 2022)

جدول ۷۱- جمعیت و سهم کشورهای منتخب دانشجویفرست به فرانسه در سال ۲۰۲۰

رتبه	کشور	جمعیت	سهم (درصد)
۱	مراکش	۳۲,۷۰۷	۱۳
۲	چین	۲۴,۷۸۰	۱۰
۳	الجزایر	۲۲,۸۹۵	۹
۴	سنگال	۱۰,۸۹۷	۴
۵	تونس	۹,۷۹۶	۴
۶	ایتالیا	۸,۴۲۸	۳
۷	ساحل عاج	۷,۱۶۴	۳
۸	هند	۵,۶۷۶	۲
۹	لبنان	۵,۴۷۰	۲
۱۰	کامرون	۵,۲۷۲	۲
.....			
۳۱	ایران	۱,۸۰۹	۱

(UIS, 2022)

جمعیت دانشجویان ایرانی در بریتانیا

بنا بر آمار یونسکو بریتانیا با ۵۵۰ هزار و ۸۷۷ دانشجوی بین‌المللی، حدوداً نه درصد از بازار دانشجویان بین‌المللی جهان را در اختیار دارد. جمعیت دانشجویان ایرانی در بریتانیا با کاهشی قابل توجه از ۳ هزار و ۱۶۳ دانشجو در سال ۲۰۱۰ به یک هزار و ۵۳۳ دانشجو در سال ۲۰۲۰ رسیده است. بیشترین تعداد دانشجویان ایرانی در بریتانیا با ۳ هزار و ۴۶۳ دانشجو مربوط به سال ۲۰۱۱ بوده است. همچنین نسبت به سال ۲۰۱۹ جمعیت دانشجویان ایرانی در بریتانیا با افزایشی تقریباً سه درصدی همراه بوده است.

در سال ۲۰۲۰ کشور ایران با یک هزار و ۵۳۳ دانشجو در بریتانیا، کمتر از نیم درصد (۰/۳ درصد) از سهم دانشجویان بین‌المللی در این کشور را در اختیار داشته و از این حیث در جایگاه پنجاه و ششم در میان

کشورهای دانشجو فرست به بریتانیا قرار داشته است. همچنین طبق داده‌های آژانس آمار آموزش عالی انگلستان^۱ تعداد دانشجویان ایرانی در بریتانیا با یک روند کاهشی از یک هزار و ۸۶۵ دانشجو در سال تحصیلی ۲۰۱۵-۲۰۱۴ به یک هزار و ۷۸۰ دانشجو در سال تحصیلی ۲۰۲۱-۲۰۲۰ رسیده است و تاکنون به سطح قبلی خود در سال ۲۰۱۵-۲۰۱۴ بازنگشته است.

در سال تحصیلی ۲۰۲۱-۲۰۲۰ میلادی ۸۷ درصد از دانشجویان ایرانی در دانشگاه‌های انگلستان مشغول به تحصیل بوده‌اند. پس از آن اسکاتلند با ۸ درصد، ولز با ۳ درصد و شمال ایرلند با ۲ درصد در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

جدول ۷۲- جمعیت و سهم کشورهای منتخب دانشجو فرست به بریتانیا در سال ۲۰۲۰

رتبه	کشور	جمعیت	سهم (درصد)
۱	چین	۱۴۳,۸۶۷	۲۶
۲	هند	۵۵,۲۳۲	۱۰
۳	ایالات متحده آمریکا	۱۹,۷۶۲	۳/۶
۴	هنگ کنگ	۱۶,۳۳۲	۳
۵	ایتالیا	۱۴,۴۷۹	۲/۶
۶	فرانسه	۱۳,۹۱۲	۲/۵
۷	مالزی	۱۳,۴۷۰	۲/۴
۸	نیجریه	۱۲,۹۷۷	۲/۴
۹	آلمان	۱۲,۴۴۵	۲/۳
۱۰	اسپانیا	۱۱,۳۸۲	۲/۱
....			...
....			...
۵۲	عمان	۱,۸۴۵	۰/۳
۵۳	برزیل	۱,۶۲۷	۰/۳
۵۴	بحرین	۱,۵۷۵	۰/۳
۵۵	دانمارک	۱,۵۴۹	۰/۳
۵۶	ایران	۱,۵۳۳	۰/۳

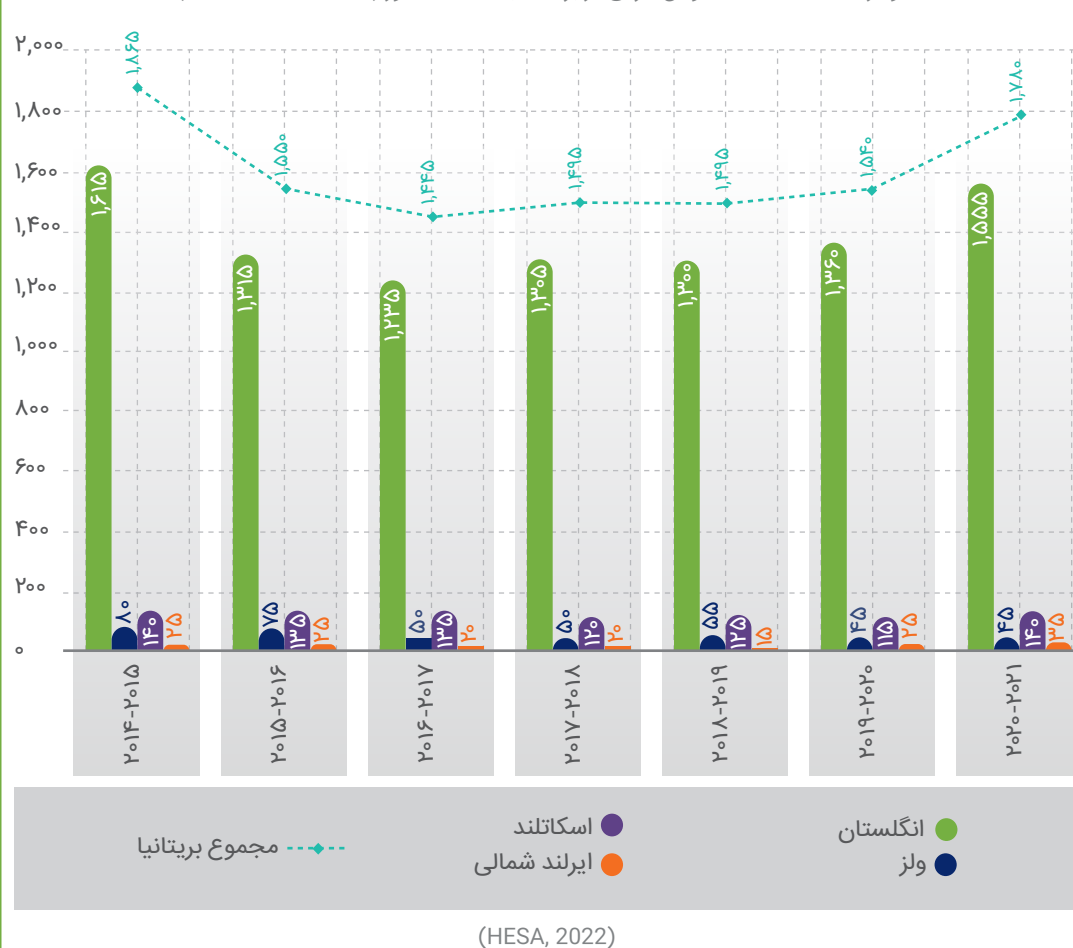
(UIS, 2022)

1. Higher Education Statistics Agency

نمودار ۸۸- جمعیت دانشجویان ایرانی در بریتانیا (۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰)

نمودار ۸۹- جمعیت دانشجویان ایرانی در بریتانیا به تفکیک کشور (۲۰۱۴-۲۰۱۵ تا ۲۰۲۰-۲۰۲۱)

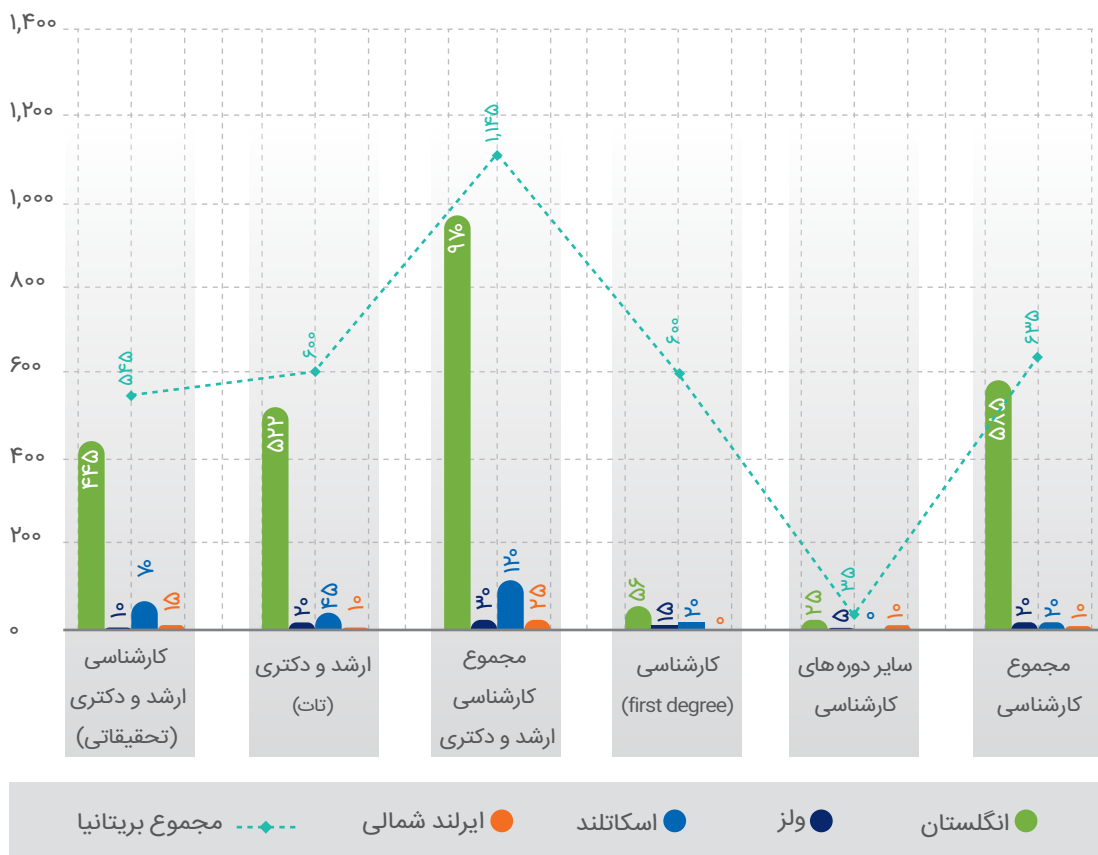

مقطع تحصیلی دانشجویان ایرانی در بریتانیا

درصد در مقطع کارشناسی مشغول به تحصیل بوده‌اند.

از مجموع ۱۷۸۰ دانشجوی ایرانی در بریتانیا، حدود ۶۴ درصد در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری و ۳۶

نمودار ۹۰- مقطع تحصیلی دانشجویان ایرانی در بریتانیا به تفکیک کشور در سال ۲۰۲۰-۲۰۲۱

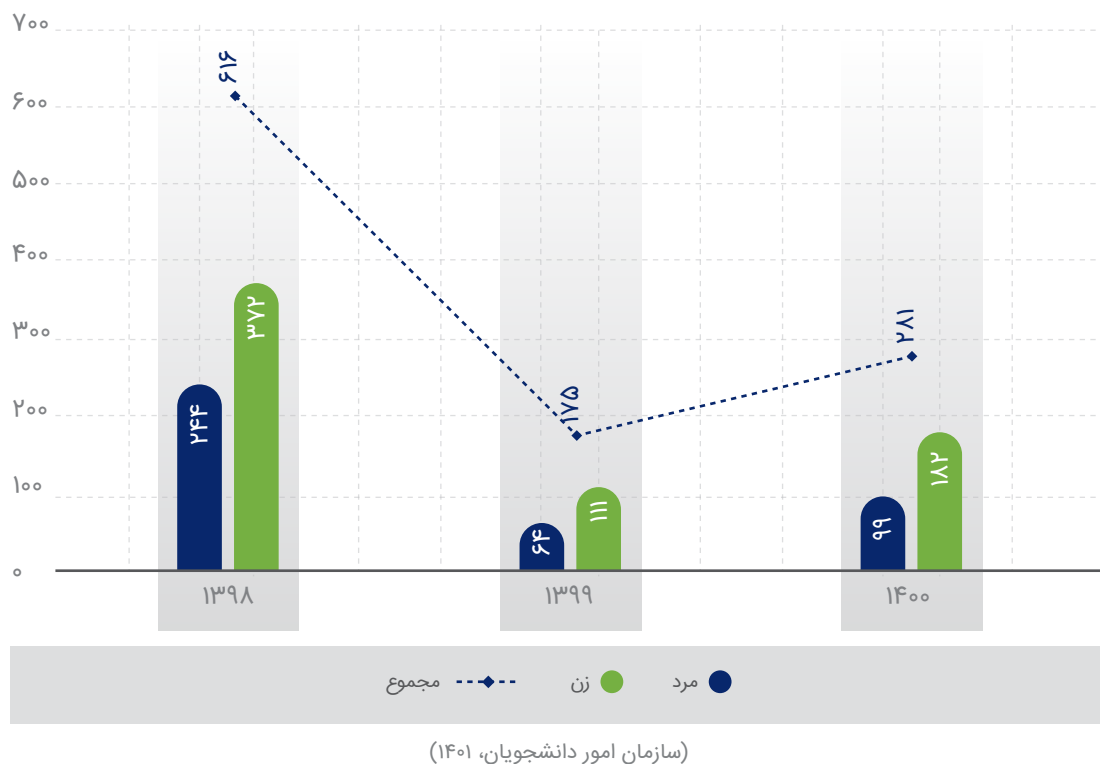
(HESA, 2022)

دانشجویان اعزام‌شده به فرصت تحقیقاتی کوتاه‌مدت در خارج از کشور

تقریباً ۷۱ درصدی همراه شده و مجدداً در سال ۱۴۰۰ با افزایشی ۶۰ درصدی به ۲۸۱ نفر رسیده است. همچنین ۶۲ درصد دانشجویانی که از فرصت تحقیقاتی در خارج از کشور استفاده نموده‌اند، زن و ۳۸ درصد نیز دانشجویان مرد بوده‌اند. جدول زیر اطلاعات تفصیلی‌تر شامل رشته تحصیلی و کشورهای منتخب دانشجویان را نشان می‌دهد:

طبق آمار سازمان امور دانشجویان، از سال ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۰ در مجموع یک هزار و ۷۲ نفر از دانشجویان دوره دکتری از فرصت تحقیقاتی کوتاه‌مدت (۶ ماهه) برای تحصیل در خارج از کشور استفاده کرده‌اند. ۶۶۱ نفر از دانشجویان (۵۷ درصد) در سال ۱۳۹۸ برای تحصیل به خارج از کشور اعزام شده‌اند. در سال ۱۳۹۹ تعداد دانشجویانی که از این فرصت استفاده کرده با کاهشی

نمودار ۹۱- دانشجویان اعزام‌شده به خارج از کشور برای استفاده از طرح تحقیقاتی کوتاه‌مدت (۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰)

جدول ۷۳- پنج کشور اول مقصد دانشجویان ایرانی اعزام‌شده به فرصت تحقیقاتی؛ به تفکیک رشته تحصیلی، (۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰)

سال	کشور	درصد	رشته تحصیلی	درصد
۱۳۹۸	ایتالیا	۱۶	فیزیک	۶
	کانادا	۱۱	مهندسی مواد و متالوژی	۳
	آلمان	۹	مهندسی برق- قدرت	۳
	اسپانیا	۹	شیمی تجزیه	۳
	هلند	۸	شیمی آلی	۳
۱۳۹۹	آلمان	۲۳	شیمی معدنی	۴
	اسپانیا	۱۴	فیزیک	۴
	دانمارک	۱۱	ریاضی محض	۳
	ایتالیا	۱۰	شیمی تجزیه	۳
	فرانسه	۹	مهندسی برق- قدرت	۳
۱۴۰۰	ایتالیا	۱۷	مهندسی برق	۹
	آلمان	۱۵	شیمی	۷
	دانمارک	۱۰	مهندسی عمران	۶
	اسپانیا	۹	فیزیک	۵
	کانادا	۹	مهندسی شیمی	۵

(سازمان امور دانشجویان، ۱۴۰۱)

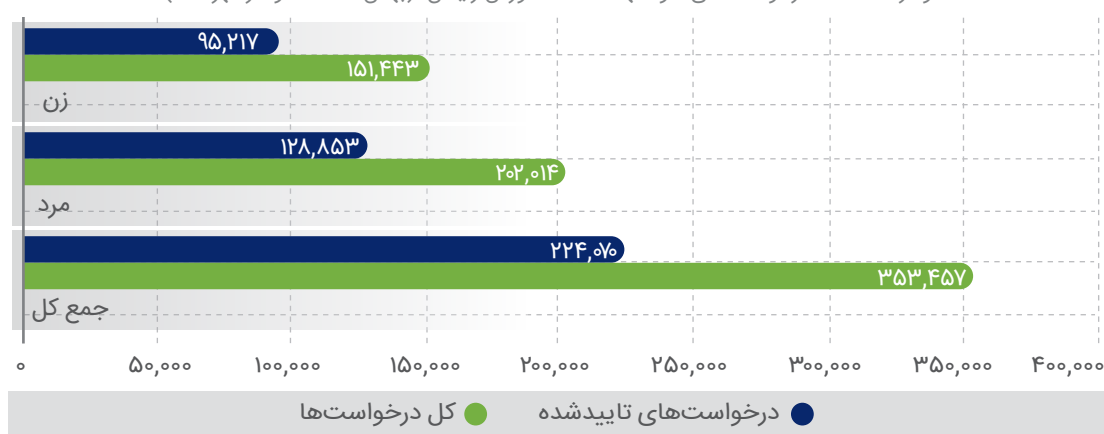
لغو تعهد خدمت آموزش رایگان

دانشجویان برای دریافت گواهی لغو تعهد خدمت آموزش رایگان، ۵۷ درصد درخواست‌ها از سوی فارغ‌التحصیلان مرد و ۴۳ درصد درخواست‌ها برای فارغ‌التحصیلان زن بوده است.

لازم به ذکر است که درخواست برای گواهی لغو تعهد خدمت آموزش رایگان به معنای مهاجرت واقعی از کشور نیست اما می‌تواند نشان‌دهنده افزایش تقاضا یا میل و تصمیم به مهاجرت از کشور در میان فارغ‌التحصیلان دانشگاهی باشد.

طبق آمار سازمان امور دانشجویان از بهمن‌ماه ۱۳۹۵ تا اواخر مهر ۱۴۰۱، در مجموع ۳۵۳ هزار و ۴۵۷ نفر از فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های کشور درخواست لغو تعهد خدمت آموزش رایگان خود را به سازمان امور دانشجویان ارائه کرده‌اند که از این تعداد درخواست ۲۲۴ هزار و ۷۰ نفر (۶۳ درصد) از فارغ‌التحصیلان کشور مورد موافقت سازمان امور دانشجویان قرار گرفته و این افراد موفق به اخذ گواهی لغو تعهد خدمت آموزش رایگان شده‌اند. از کل تعداد درخواست‌های ارائه‌شده به سازمان امور

نمودار ۹۲- تعداد درخواست‌های لغو تعهد خدمت آموزش رایگان، (بهمن ۱۳۹۵ تا اواخر مهر ۱۴۰۱)

(سازمان امور دانشجویان، ۱۴۰۱)

جدول ۷۴- تعداد کل و نرخ درخواست‌های لغو تعهد خدمت آموزش رایگان به تفکیک مقطع تحصیلی، (بهمن ۱۳۹۵ تا اواخر مهر ۱۴۰۱)

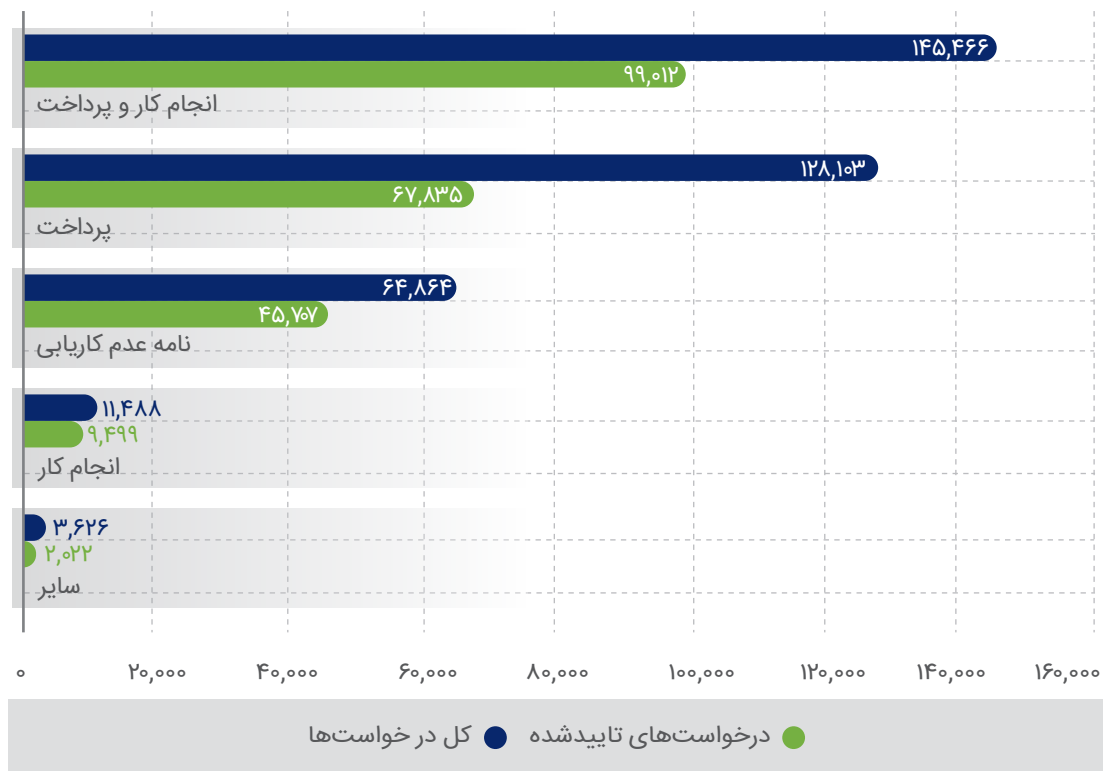
مقطع تحصیلی	کل درخواست‌ها	کل درخواست‌های تایید شده	نرخ تایید درخواست‌ها
کارشناسی پیوسته	۱۷۹,۷۸۸	۱۱۴,۶۸۷	۶۴٪
کارشناسی ارشد ناپیوسته	۸۳,۰۴۲	۵۶,۸۵۶	۶۸٪
کاردانی ناپیوسته	۴۰,۳۷۵	۲۴,۰۳۲	۶۰٪
کاردانی تخصصی ناپیوسته	۱۷,۴۰۳	۸,۸۵۵	۵۱٪
دکتری تخصصی ناپیوسته	۱۶,۳۷۶	۱۰,۸۶۵	۶۶٪
کارشناسی ناپیوسته	۱۰,۸۶۴	۵,۹۶۵	۵۵٪
کارشناسی ارشد پیوسته	۲,۴۵۴	۱,۱۳۳	۴۶٪
کاردانی (بین مقطعی)	۱,۶۶۷	۷۱۳	۴۳٪
دکتری حرفه‌ای	۱,۳۴۴	۸۴۶	۶۳٪
دکتری تخصصی پیوسته	۲۳۲	۱۲۱	۵۲٪
نامشخص	۲	۲	۱۰۰٪

(سازمان امور دانشجویان، ۱۴۰۱)

درخواست‌های لغو تعهد خدمت آموزش رایگان

۴۱ درصد از کل متقاضیان گواهی لغو تعهد خدمت آموزش رایگان، از طریق انجام کار و پرداخت، ۶۳ درصد از طریق پرداخت مستقیم، ۱۸ درصد از طریق نامه عدم کاربایی و ۳ درصد از طریق انجام کار (سابقه کار) درخواست گواهی لغو تعهد خدمت آموزش رایگان خود را به سازمان امور دانشجویان ارائه کرده‌اند.

نمودار ۹۳- تعداد درخواست‌های لغو تعهد خدمت آموزش رایگان به تفکیک نوع (بهمن ۱۳۹۵ تا اواخر مهر ۱۴۰۱)

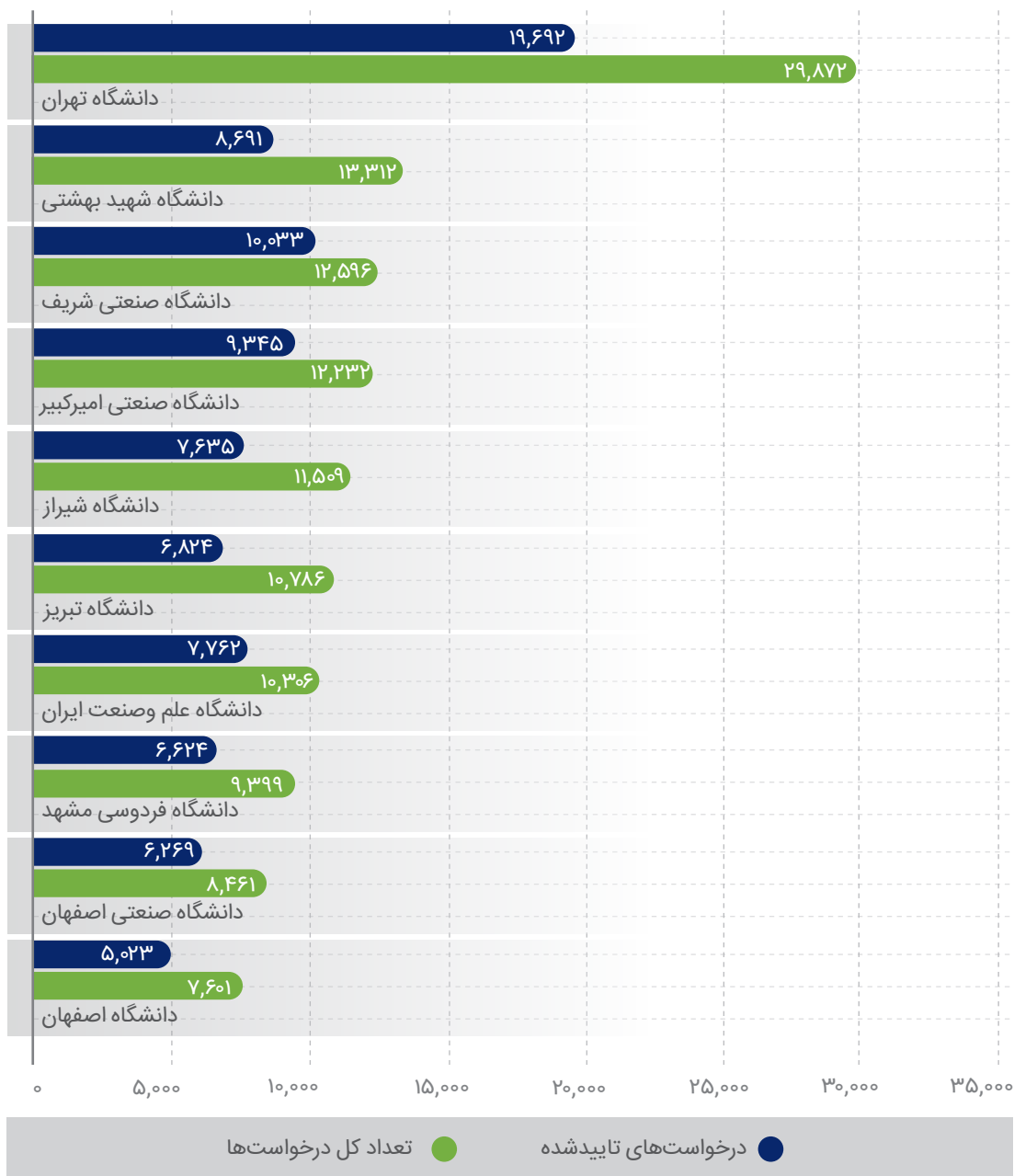

(سازمان امور دانشجویان، ۱۴۰۱)

گواهی لغو تعهد خدمت آموزش رایگان قرار داشته‌اند. دانشگاه‌های تبریز، دانشگاه علم و صنعت ایران، دانشگاه فردوسی مشهد، دانشگاه صنعتی اصفهان و دانشگاه اصفهان نیز در جایگاه‌های بعدی قرار داشته‌اند.

فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های تهران (۸ درصد)، دانشگاه شهید بهشتی (۴ درصد)، دانشگاه صنعتی شریف (۴ درصد)، دانشگاه صنعتی امیرکبیر (۳ درصد) و دانشگاه شیراز (۳ درصد) به‌ترتیب در صدر متقاضیان

نمودار ۹۴- تعداد درخواست‌های لغو تعهد خدمت آموزش رایگان به تفکیک دانشگاه (بهمن ۱۳۹۵ تا اواخر مهر ۱۴۰۱)

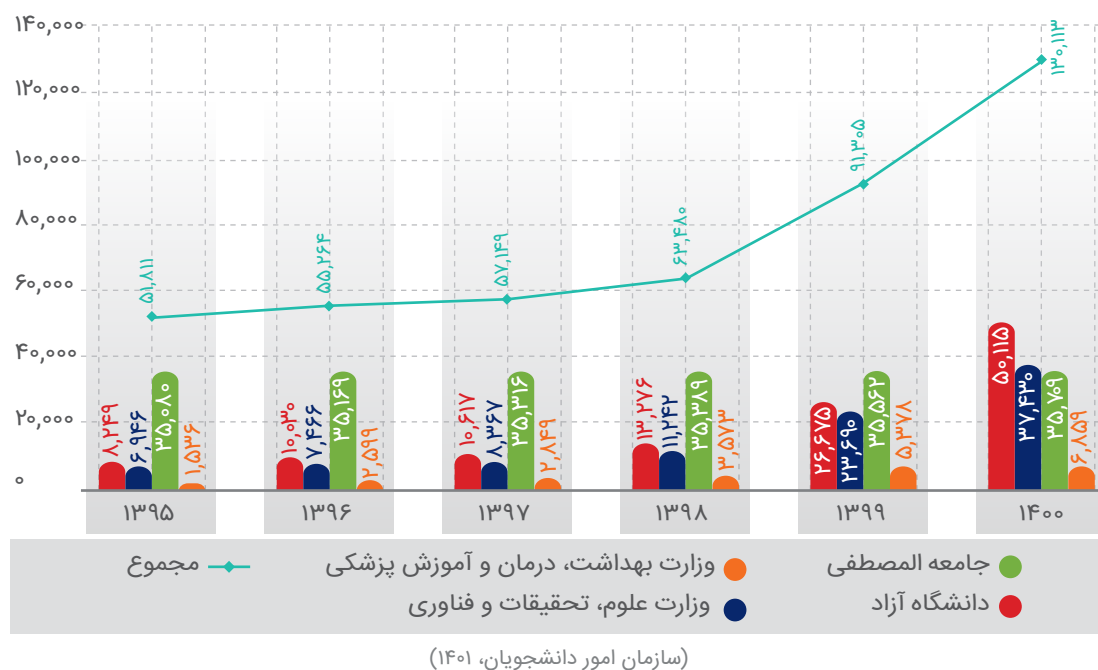
(سازمان امور دانشجویان، ۱۴۰۱)

جمعیت دانشجویان خارجی در ایران

با ۷۳ هزار و ۱۳۹ دانشجو (۵۶ درصد)، دانشگاه آزاد با ۵۰ هزار و ۱۱۵ دانشجو (۳۹ درصد) و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با ۶ هزار و ۸۵۹ دانشجو (۵ درصد)، به ترتیب دارای بیشترین دانشجوی خارجی در ایران بوده‌اند.

جمعیت دانشجویان خارجی در ایران با افزایشی ۲/۵ برابری از ۵۱ هزار و ۸۱۱ دانشجو در سال ۱۳۹۵ به ۱۳۰ هزار و ۱۱۳ دانشجو در سال ۱۴۰۰ رسیده است. همچنین نسبت به سال ۱۳۹۹ جمعیت دانشجویان خارجی در ایران با افزایشی تقریباً ۴۲ درصدی همراه بوده است. در سال تحصیلی ۱۴۰۰ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

نمودار ۹۵- جمعیت دانشجویان خارجی در ایران به تفکیک نوع دانشگاه (۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰)

هزار نفر رسیده است. بیشترین تعداد دانشجویان از کشورهای عراق، افغانستان و پاکستان هستند.

داده‌های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

تعداد دانشجویان خارجی در دانشگاه‌های وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی سالانه با شیب تقریباً ثابت افزایش پیدا کرده و در سال ۱۴۰۰ به بیش از ۶ هزار و ۸۰۰ نفر رسیده است. دانشجویان خارجی در دانشگاه‌های وابسته به وزارت بهداشت از ۶۲ ملیت مختلف بوده که اکثریت آن‌ها به ترتیب از کشورهای عراق، پاکستان و افغانستان هستند.

داده‌های دانشگاه آزاد اسلامی

تعداد دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی در دو سال اخیر نسبت به سال قبل از آن تقریباً دوبرابر شده است و در سال ۱۴۰۰ به بیش از ۵۰ هزار نفر رسیده است. دانشجویان خارجی در دانشگاه آزاد اسلامی از ۲۵ ملیت مختلف بوده که کشورهای عراق و افغانستان با اختلاف زیاد نسبت به سایر کشورها، اصلی‌ترین کشورهای مبدا دانشجویان خارجی در ایران به‌شمار می‌روند.

داده‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

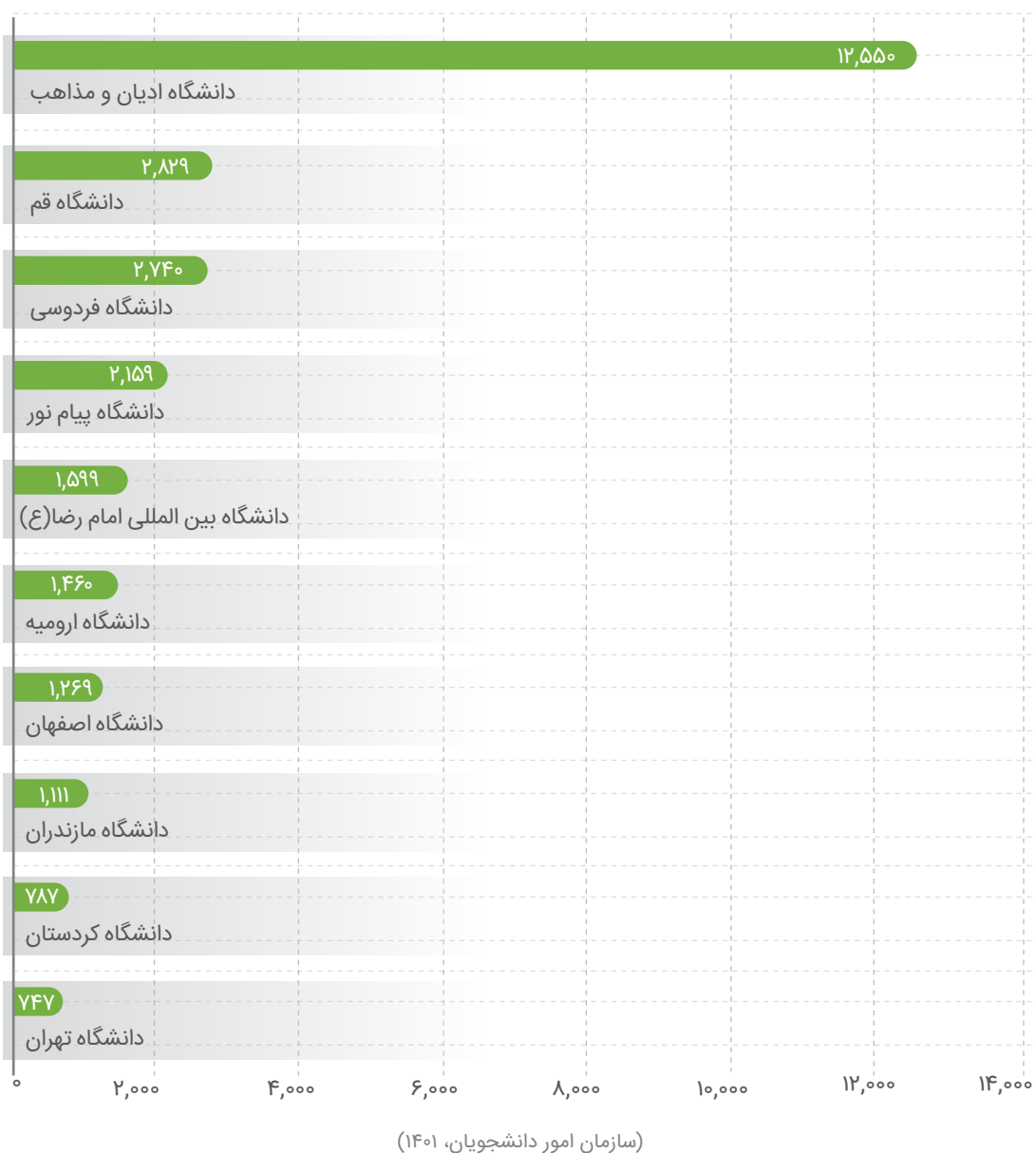
تعداد دانشجویان خارجی در دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم در دو سال اخیر سالانه بیش از ۱۲ هزار نفر افزایش داشته است و در سال ۱۴۰۰ به بیش از ۳۷

ده دانشگاه برتر میزبان دانشجویان خارجی در ایران

در میان دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری^۱، دانشگاه ادیان و مذاهب با ۱۲ هزار و ۵۵۰ دانشجو (۳۴ درصد) و با اختلاف زیاد نسبت به سایر دانشگاه‌ها، تعداد بیشتری از دانشجویان خارجی را به خود اختصاص داده است. دانشگاه قم با ۲ هزار

۸۲۹ (۸ درصد)، دانشگاه فردوسی با ۲ هزار ۷۴۰ دانشجو (۷ درصد)، دانشگاه پیام نور با ۲ هزار و ۱۵۹ دانشجو (۶ درصد) و دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع) با یک هزار و ۵۹۹ دانشجو (۴ درصد) در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

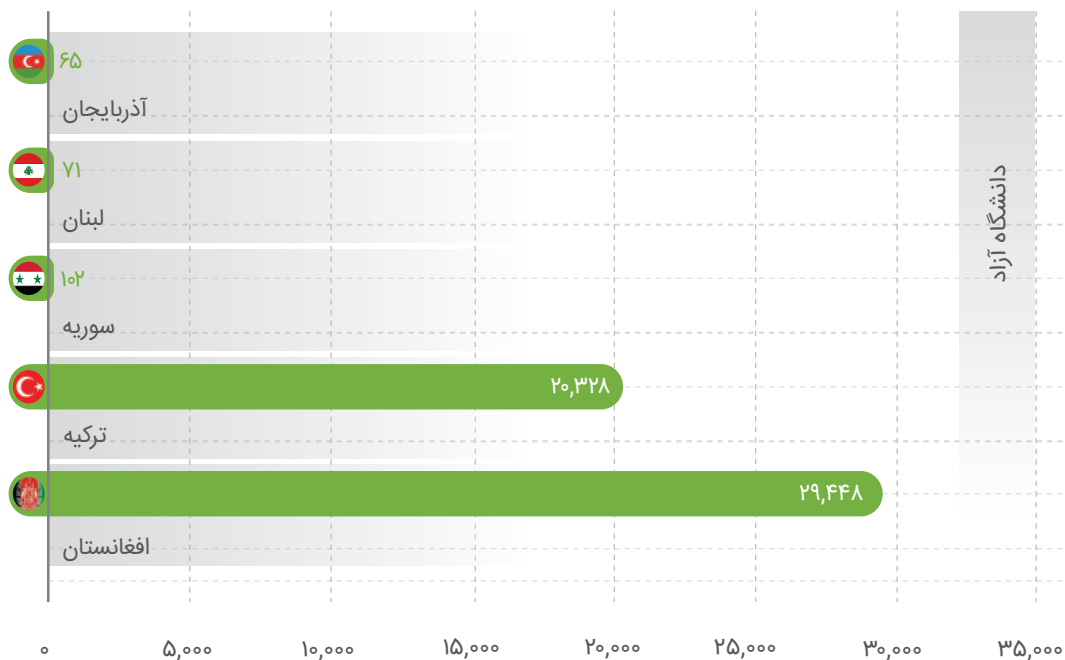
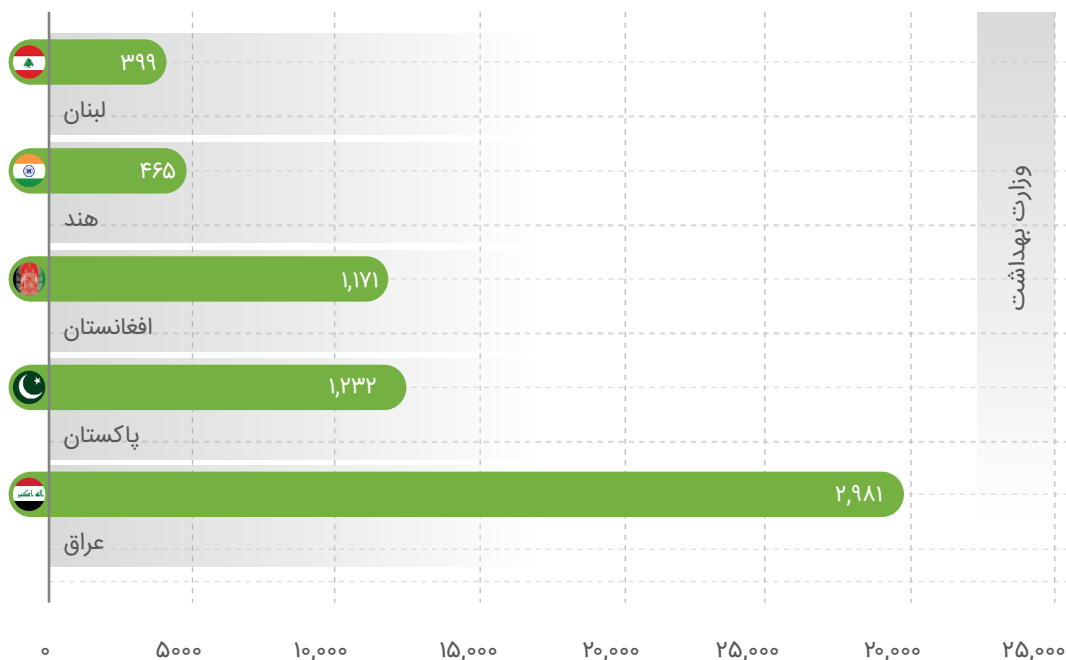
نمودار ۹۶- ده دانشگاه برتر میزبان دانشجویان خارجی در ایران در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰

۱. داده‌های این نمودار تنها دانشگاه‌های زیر مجموعه وزارت علوم را شامل می‌شود و داده‌های سایر نهادهای آموزش عالی که برای دانشجویان خود مدرکی مشابه وزارت علوم صادر می‌کنند، در این نمودار لحاظ نشده است.

ملیت‌های منتخب دانشجویان خارجی در ایران، به تفکیک نوع دانشگاه

نمودار ۹۷- ملیت‌های منتخب دانشجویان خارجی در ایران به تفکیک نوع دانشگاه در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

(سازمان امور دانشجویان، ۱۴۰۱)

در این فصل سعی شده است وضعیت ایران در بازار جابه‌جایی دانشجویان بین‌المللی و در مقایسه با سایر کشورهای مختلف جهان، از منظر هر دو جریان ورودی و خروجی دانشجویان بین‌المللی مورد بررسی قرار گیرد. بررسی روند تعداد دانشجویان ایرانی در خارج از کشور نشان می‌دهد که طی یک دهه گذشته جمعیت دانشجویان ایرانی در خارج از کشور روند صعودی داشته و از تراز ۱۷ هزار دانشجو در سال ۲۰۰۰ میلادی به تراز ۶۶ هزار دانشجو در سال ۲۰۲۰ رسیده است. همزمان با افزایش جمعیت دانشجویان ایرانی در خارج از کشور، سهم دانشجویفرستی ایران از کل بازار جابه‌جایی‌های دانشجویی در جهان کاهش یافته و از حدود ۱/۲ درصد در سال ۲۰۱۰ به حدود یک درصد در سال ۲۰۲۲ رسیده است. بررسی وضعیت ایران از منظر جریان ورودی دانشجویان خارجی نشان می‌دهد که جمعیت دانشجویان خارجی در ایران با افزایشی ۲/۵ برابری از ۵۱ هزار و ۸۱۱ دانشجو در سال ۱۳۹۵ به ۱۳۰ هزار و ۱۱۳ دانشجو در سال ۱۴۰۰ رسیده است. اگرچه افزایش چشمگیر دانشجویان خارجی در ایران و بازگشت دانشجویان و متخصصان ایرانی خارج از کشور موجب پیشی گرفتن جریان ورودی از جریان خروجی دانشجویان در کشور و مثبت شدن تراز چرخش نخبگان ایران شده است اما باید به این نکته توجه کرد این شاخص کیفیت نیروی انسانی جریان ورودی به کشور و خروجی از آن را در نظر نمی‌گیرد. اگرچه کشورهای اروپای غربی و آمریکای شمالی

همواره مقصد اصلی دانشجویان ایرانی در خارج از کشور بوده است اما طی سال‌های اخیر به‌نظر می‌رسد که افزایش نرخ دلار و هزینه‌های مهاجرت به خارج از کشور موجب افزایش جمعیت دانشجویان ایرانی در مقاصد نوظهوری همچون ترکیه، روسیه و مجارستان شده است. علاوه بر افزایش نرخ دلار و هزینه‌های مهاجرت که منجر به افزایش جمعیت دانشجویان ایرانی در کشورهای نوظهور و کمتر متداول شده است، نقش کاهش انگیزه‌های تحصیلی در ظهور مقاصد نوظهور را نباید نادیده گرفت. به عبارت دیگر وخیم‌تر شدن وضعیت فعلی کشور موجب شده است که دانشجویان و فارغ‌التحصیلان دانشگاهی به تحصیل در خارج از کشور به‌عنوان راهی برای تغییر وضعیت موجود و دستیابی به وضعیت مهاجرتی باثبات در مقصد مهاجرتی خود (کسب اقامت بلند مدت یا شهروندی) نگاه کنند. غلبه این نگرش بر اندیشه دانشجویان و فارغ‌التحصیلان دانشگاهی علاوه بر افزایش شمار متقاضیان تحصیل در خارج از کشور، می‌تواند به‌معنای تن دادن به تحصیل در دانشگاه‌های نه‌چندان با کیفیت خارجی و در نهایت افت کیفیت دانشجویان ایرانی در خارج از کشور باشد، زیرا در این نگاه اولویت اول مهاجرت است و انگیزه‌های تحصیلی نقش چندانی در جابه‌جایی‌های تحصیلی ندارند. همچنین خروج افراد از کشور با چنین پس‌زمینه ذهنی امکان استفاده از ظرفیت و بازگشت احتمالی آنان به کشور را محدود می‌سازد.